పూజ్య గురుదేవులు

జ్ఞానప్రపూర్ణ

శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావు గారు B.Sc., (Ag)

వ్యవస్థాపకులు : ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం, చిలకలూరిపేట

Contact : (Mobile) 80085 39770 / (Land Line) 08647 254716

Email : care@srichalapathirao.com

Visit www.srichalapathirao.com to listen Pravachanas

భగవద్గీత

(3, 4, 5 అధ్యాయములు)

కర్మయోగం, జ్ఞానయోగం, కర్మ సన్యాసయోగం

వ్యాఖ్యాత :

మహాభారత పరిశోధకులు,

ప్రముఖ వేదాంతోపన్యాసకులు,

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం వ్యవస్థాపకులు,

'జ్ఞానప్రపూర్ణ' **శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావు** B.Sc., (Ag)

ముద్రణ : **2014**

ప్రచురణ కర్త:

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం

చిలకలూరిపేట.

వెల : అమూల్యం

ప్రింటింగ్ :

శ్రీ భగవాన్ ప్రింటర్స్

సూర్యారావుపేట, విజయవాడ-2

ఫోన్ : 94407 82996

ప్రతులకు

శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావు
వ్యవస్థాపకులు
ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం
23-141, సాలిపేట,
చిలకలూరిపేట - 522616,
ఫోన్ : 08647-254716
సెల్ : 8008539770

శ్రీ సత్యసాయి ధ్యానమండలి
Srii Sathya Sai Dhyaanamandali
(అంతర్జాతీయ ఆధ్యాత్మిక మరియు
పరిశోధనా సంస్థ)
డోర్ నెం 29-28-23, విక్రాంత్
బిల్డింగ్స్, దాసరి వారి వీధి,
సూర్యారావుపేట, విజయవాడ-02,
ఫోన్ : 9849725540
website : www.srisatyasaidhyanamandali.org

సందేశం

పూజ్యశ్రీ భిక్షమయ్య గురూజీ
శ్రీ సత్యసాయి ధ్యానమండలి

"జంతూనాం నరజన్మ దుర్లభం" అనేది జగమెరిగిన సత్యం. మానవుని దేహం, మెదడు, అందలి పదార్ధం సూక్ష్మాతిసూక్ష్మంగా వుండి వివేచన, విచక్షణ, విశ్లేషణ, విచారణ, విజ్ఞతలతో తనను గురించి, విశ్వాన్ని గురించి లోతుగా అధ్యయనం చేయగలిగేటట్లుగా నిర్మితమై వుంది. ప్రపంచ దేశాలన్నీ నాగరికంగా వెనుకబడి ఆటవిక జీవితాన్ని కొనసాగిస్తున్నప్పుడే భారతదేశమందలి ఆర్యులు మానవుని మేథస్సులో వుత్పన్నమయ్యే అనేక చిక్కు ప్రశ్నలకు స్పష్టమైన సమాధానాలను కనుగొని ప్రపంచానికి వెల్లడించడం జరిగింది. నేను ఎవరు? నేను ఎక్కడి నుండి వచ్చాను? తిరిగి ఎందులో లయమైపోతాను? ఈ చరాచర జగత్తు ఆవిర్భవించడానికి ఆధారమేమిటి? మానవ జీవిత పరమార్ధమేమిటి? ఇటువంటి అతి కీలకమైన అంశాలకు స్పష్టమైన సమాధానాలను అందించగలిగేవే **వేదాలు,** వాని చివరి అంశాలే **ఉపనిషత్తులు.** అటువంటి వేదములను క్రోడీకరించి ప్రపంచానికి కానుకగా సమర్పించిన ఘనత **శ్రీవేదవ్యాసునిదే.** అందుకే ఆ పరిపూర్ణుని పేరు మీద **వ్యాసపౌర్ణమి**ని భక్తి శ్రద్ధలతో జరుపుకుంటాం. అయితే వేదాలన్నీ ముడిరూపంలో సామాన్యులు అర్థం చేసుకునే రీతిలో లేనందు వలన మానవులలో ధర్మపరిరక్షణకై పురాణాలు, ఇతిహాసాలు వెలుగులోనికి వచ్చాయి. వానిలో అతి కీలకమైంది మహాభారతం. అందుకే దీనిని పంచమవేదమన్నారు. అటువంటి మహాభారతం మధ్యలో వేదవ్యాసునిచే ప్రవేశపెట్టబడిన శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాదమే భగవద్గీత.

భగవద్గీత సర్వమత, సర్వవేద, సర్వయోగ సమన్వయం. ఒక దేశానికి రాజ్యాంగమెంత అవసరమో మానవజీవిత పరిపూర్ణత్వానికి భగవద్గీత అత్యంత ఆవశ్యకం. భగవద్గీతలో లేనిది ప్రపంచంలో ఎక్కడా ఉండదు. సాక్షాత్తూ భగవంతుని నుండి వెలువడింది కాబట్టి వేల సంవత్సరాల వరకు అది ఏమాత్రం మార్పులు చెందకుండా అలాగే కొనసాగుతూ వచ్చింది. దానియందలి 701 శ్లోకాలు ఆణిముత్యాలే. భగవద్గీతకు భాష్యం చెప్పడమంటే మామూలు విషయం కాదు. గత కొన్ని శతాబ్దాలుగా గీతాసారాంశాన్ని సామాన్యునికి కూడా తెలియజేయాలనే సదాశయంతో సంస్కృత శ్లోకాలకు తెలుగులో వ్యాఖ్యానాన్ని వ్రాయడం, కొందరు

2

దానిని గీతాజ్ఞాన యజ్ఞాల ద్వారా ప్రచారం చేయడం జరుగుతున్నది.

జ్ఞానప్రపూర్ణ శ్రీచలపతిరావుగారు గత రెండు దశాబ్ధాలుగా చిలకలూరిపేటలోను, ఇతర పట్టణాలలోను గీతాజ్ఞానయజ్ఞాలను నిర్వహిస్తూ వందలాది మందికి దాని సారాంశాన్ని పంచడం జరిగింది. నేను ఆధ్యాత్మిక రంగంలోనికి ప్రవేశించి తపిస్తున్న తరుణంలో అదృష్టవశాత్తు వారి గీతా సందేశాలను నెలల తరబడి వినడం జరిగింది. అవి నా మనసులో ఇప్పటికీ చెరగని ముత్యాలవలె నిలిచిపోయాయి. అటువంటి విలువైన సారాంశమును మా ధ్యానమాలిక పాఠకులకు అందిస్తే ప్రయోజనముంటుంది అనే భావనతో గీతాశ్లోకాలను, ద్రౌపదిదేవి కథా వృత్తాంతాన్ని ధారావాహికంగా ధ్యానమాలికలో అందిస్తున్నాం. అయితే వానిలోని ఔన్నత్యాన్ని గమనించిన మా పాఠకులు వానిని పుస్తకరూపంలో ప్రచురిస్తే బాగుంటుంది అని అభ్యర్ధించిన మేరకు మేం మొదటి రెండు అధ్యాయాలు గీతను పుస్తక రూపంలో ప్రచురించాము. ఇప్పుడు 3, 4, 5 అధ్యాయములను పుస్తక రూపంలో అందిస్తున్నాం.

శ్రీచలపతిరావుగారి గీతాశ్లోకాల వ్యాఖ్యానాలను నేను ఇటీవల పరిశీలించినపుడు వారిలో నేను ఒకప్పుడు విన్న వ్యాఖ్యలకు ప్రస్తుతం వారు వివరించిన విధానానికి ఎంతో వ్యత్యాసం కనుపించింది. భగవద్గీత యందలి ధర్మసూక్ష్మాలను అతి సామాన్యునికి గూడ అర్థమయ్యే రీతిలో చెప్పటం జరిగింది. మహాభారత యుద్ధమంతా అర్జునుని అంతరంగంలోనే జరిగింది. ప్రస్తుతం నవీన మానవులంతా అర్జునులే. ప్రతి అంతరంగం అగ్నిగుండం వలె రగిలిపోతుంది. అటువంటి అగ్నికి ఆజ్యం వలె సామాజిక పరిస్థితులు రోజురోజుకు దిగజారుతున్నాయి. అందువలన అగ్నిని ఆర్పే శీతల జలమే గీతా సారాంశం. గురువుగారు వెల్లడించిన ఉపమానాలు, సందర్భోచిత వ్యాఖ్యలు, ఉదాహరణలు అతి సరళంగా, సులభంగా అర్థమయ్యే విధంగా వున్నాయి. నిష్కపటంగా చెప్పాలంటే నాకే అవి అప్పుడప్పుడు మార్గదర్శకమౌతున్నాయి. అందువలన మేము చేసిన ఈ ప్రయోగాన్ని ఆధ్యాత్మిక పిపాసులు, ధ్యానులు సహృదయంతో స్వీకరించాలని మనవి చేస్తూ ఇటువంటి కృషికి మూలకారకులై ఆధ్యాత్మిక పుష్పగుచ్ఛమైన శ్రీయుతులు చలపతిరావుగారికి శిరస్సు వంచి పాదాభివందనం చేస్తూ.. వారికి ఆ భగవంతుడు దివ్య ఆశీస్సులిచ్చి సంపూర్ణ ఆయురారోగ్యాలతో సదా విశిష్టమైన ఆధ్యాత్మికసేవలనందించే భాగ్యం కలుగజేయాలని మనసా.. వాచా.. కర్మణా కోరుకుంటూ...

సదా ఆధ్యాత్మిక సేవలో...

- పూజ్యశ్రీ భిక్షమయ్య గురూజీ

తొలిపలుకు

శ్రీ డి. చలపతిరావు
గ్రంధ వ్యాఖ్యాత

ఈ లోకంలో ప్రతి మానవుడు సుఖాన్నే కోరుకుంటాడు. ఎంత తెలివి తక్కువ వాడుకూడా దుఃఖాన్ని కోరుకోడు. కోరక పోయినా పూర్వజన్మ కర్మల ఫలితంగా రావలసిన సమయంలో దుఃఖాలు వస్తూనే వుంటాయి. అలా వచ్చినప్పుడు ఈ దుఃఖం ఎప్పుడు పోతుందా? తిరిగి ఎప్పుడు సుఖం వస్తుందా? అని ఎదురు చూస్తాడు. ఎదురు చూడటమే కాదు. ఆ సుఖంకోసం ఎన్నో ప్రయత్నాలు చేస్తాడు, డబ్బు సంపాదిస్తాడు, వస్తువులు తెచ్చుకుంటాడు, ఇతరుల సాయం అర్థిస్తాడు, అనేక వస్తువులు కనిపెడుతుంటాడు, తన వృత్తిని మారుస్తాడు, వ్యాపారాన్ని మారుస్తాడు, ఉద్యోగాన్ని మారుస్తాడు, వున్న ఊరిని మారుస్తాడు, తన దేశాన్ని కూడా వదిలి విదేశాల కెళతాడు, పెద్దవాళ్ళతో స్నేహం చేస్తాడు, శారీరకంగా, మానసికంగా ఎంతో శ్రమిస్తాడు– ఇలా ఎన్నో, ఎన్నెన్నో చేస్తాడు. వీటి ఫలితంగా దుఃఖాలు పోవచ్చు, సుఖాలు రావచ్చు. కాని ఆ సుఖాలు శాశ్వతంగా వుండటం లేదు. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఆ సుఖాలు దూరమై, మళ్ళీ దుఃఖాలు దరిచేరతాయి. అంటే ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసినా, ఎంత కష్టపడ్డా మానవుడు తాను కోరుకున్న సుఖాన్ని, ఆనందాన్ని పొందలేకపోతున్నాడు. తాను కోరుకొనేది శాశ్వతానందమే గాని, తాత్కాలికానందంకాదు. ఎప్పుడూ వుండే సుఖం– ఎప్పుడూ వుండే ఆనందమే కావాలి. అప్పుడే తపన తీరేది, అన్వేషణ ఆగేది.

అట్టి శాశ్వతానందం, నిత్యసుఖం ఎన్ని వస్తువులు సంపాదించినా, ఎందరు వ్యక్తులను దరిచేర్చుకున్నా, ఎన్ని పరిస్థితులను, స్థితులను మారుస్తున్నా రావటం లేదు. అనిత్యమైన సుఖమే వస్తున్నది ఎందువల్ల?

మనం కోరుకొనేది నిత్యసుఖాన్ని, కాని పట్టుకొనేది అనిత్య వస్తువులను. అనిత్య వస్తువులు అనిత్యమైన సుఖాన్నే ఇస్తాయి గాని నిత్యసుఖాన్నివ్వలేవు. నిత్యవస్తువు మాత్రమే నిత్యసుఖాన్నిస్తుంది. మరేమిటి ఆ నిత్యవస్తువు? **"నిత్యవస్త్వేకం బ్రహ్మ**

తద్వ్యతిరిక్తం సర్వమనిత్యం"– నిత్యవస్తువు ఏకమైన పరమాత్మ మాత్రమే. పరమాత్మకన్నా వేరైన సమస్తమూ అనిత్యమే – అని **శంకరాచార్యులవారు** 'తత్త్వబోధ' అనే ప్రకరణ గ్రంథంలో తెలియజేశారు.

కనుక ప్రతిమానవుడు నిత్యమైన పరమాత్మను మాత్రమే పట్టుకోవాలి. అలా పట్టుకోవాలంటే అనిత్య వస్తువులు, విషయాలు, భోగాలు మొదలైన వాటి పట్టునుండి విడిపించుకోవాలి. ఈ అనిత్య వస్తువుల పట్టునుండి విడిపించు కొని శాశ్వతమైన పరమాత్మను ఆశ్రయించి, పరమాత్మతో ఐక్యమై పోవుటకే మనకు ఈ మానవజన్మ వచ్చింది. ఈ మానవ జన్మలోనే దీనిని సాధించాలి. అలా సాధిస్తేనే ఈ జన్మ సార్థకం, సాధించలేనిచో ఈ జన్మ వ్యర్థం.

మరి ఎలా సాధించటం? ఎలా ప్రాపంచిక విషయ వ్యామోహాన్ని వదలటం? ఎలా పరమాత్మను తెలుసుకొని, ఆశ్రయించి, అందుకోవటం? ఎలా సమస్త దుఃఖాలనుండి శాశ్వతంగా నివృత్తిచెంది అనంతమైన, అఖండమైన, దుఃఖ రహితమైన శాశ్వతానందాన్ని పొందటం? ఈ అన్ని సందేహాలకు ఖచ్చితమైన సమాధానమే **భగవద్గీత.**

భగవద్గీత సర్వ ఉపనిషత్తులసారం, యోగ శాస్త్రం, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదిత గ్రంథం. ఇది మోక్ష శాస్త్రం. అన్ని వేదాల, ఉపనిషత్తుల, సమన్వయ శాస్త్రం. అన్ని శాస్త్రాలను, సిద్ధాంతాలను మథించి వెలికి తీసిన సార సంగ్రహం. ఒక్క హిందూమతానికేగాక, అన్ని మత సాంప్రదాయాలకు సంబంధించిన ప్రధాన సూత్రాలను, ధర్మాలను క్రోడీకరించిన సర్వ ధర్మ సమన్వయ క్షేత్రమిది. అందుకే దీనిని "విశ్వమత గ్రంథం" అన్నారు. ప్రపంచంలోని 42 భాషలలోనికి అనువదించబడి, 125 దేశాలలో పరిచయమున్న అద్భుత గ్రంథం భగవద్గీత. అన్ని కాలాలలోని, అన్ని దేశాలలోని మానవులందరి జీవిత సాఫల్యానికి కావలసిన సమస్త విషయాలను తెలియజేసిన సమగ్ర గ్రంథరాజం భగవద్గీత. ఎందరో మహాత్ములు, మహానుభావులు, ఆచార్యులు, పీఠాధిపతులు, స్వామీజీలు ఈ గీతాసాగరంలో మునిగి, అనర్ఘమైన రత్నాలను చేజిక్కించుకొని వాటిని సామాన్య మానవులకు పంచుతూనే వున్నారు.

మానవుని మాధవునిగా, నరుని నారాయణునిగా, జీవుని దేవునిగా తీర్చిదిద్దటానికి కావలసిన కర్మయోగం, ధ్యాన యోగం, భక్తియోగం, జ్ఞానయోగం అనే అన్ని యోగాలను, అన్ని ఉపాయాలను, మార్గాలను తెలియజెప్పిన అద్భుత గ్రంథం భగవద్గీత. వేదాలలోని కర్మకాండ, ఉపాసనా కాండ, జ్ఞానకాండలను –

కర్మషట్కం, భక్తిషట్కం, జ్ఞానషట్కం- అనే 3 షట్కాలుగా - 18 అధ్యాయాలుగా భగవద్గీతలో వివరించటం జరిగింది. ఇది ఒక "సమగ్ర ఆధ్యాత్మిక గ్రంథం" అనుటలో అతిశయోక్తి ఏ మాత్రం లేదు.

గీతకు ఇంతటి ప్రశస్తి రావటానికి కారణమేమిటి? మానవుని యొక్క దుఃఖాన్ని - శోకాన్ని సంపూర్ణంగా నివృత్తి చేయటం గీత యొక్క పరమోద్దేశ్యం కావటమే.

"అశోచ్యానన్వశోచస్త్వం...." (2-11) అంటూ గీతా జ్ఞాన బోధను ప్రారంభించిన భగవానుడు **"మోక్ష ఇష్యామి మాశుచః..."** (18 - 66) అంటూ తన బోధను ముగించాడు. **'అశోచ్యా'** అనే పదంతో ప్రారంభించి**'మాశుచః'** అనే పదంతో ముగించాడు. అంటే శోకంతో ప్రారంభమై శోకంతో ముగిసింది బోధ. ఇలాచేయటంలో ఒక స్వారస్యం వుంది. ఒక సూచన వుంది. అదేమిటంటే - ఈ రెండు శోకాల మధ్య నున్న శ్లోకాలు మానవుడిలోని శోకాన్ని పూర్తిగా నివృత్తిచేసి, నిరతిశయానందాన్ని ప్రాప్తింపజేస్తాయి - అని. అంతేగాదు అసలు భగవద్గీతలోని మొదటి అధ్యాయం **అర్జున విషాదయోగం.** అంటే దుఃఖంలో వున్న మానవుని దుఃఖనివృత్తే గీతలోని ప్రధాన వస్తువు. మరి దుఃఖంలేని, విషాదంలేని మానవుడెవరుంటారు? అందుకే గీతకు ఇంతటి ప్రశస్తి. అందుకే **మహాత్మాగాంధీ** "నాకెప్పుడు ఏ సంశయం కలిగినా, ఏ సమస్య ఎదురైనా భగవద్గీతలోని ఏదో ఒక పేజీ తెరచి చూస్తాను. అందులోని శ్లోకాలను అవగాహన చేసుకోవటంతో నా సమస్యకు పరిష్కారం లభిస్తుంది"అని తెలియజేశారు.

భగవన్నిర్మితమై, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితమై, సర్వ ఉపనిషత్తులసారమై, సర్వయోగ సమన్వయమై, సర్వశాస్త్ర సారభూతమై, సర్వమత సమన్వయమై, సర్వకాలాలకు తగినదై, సర్వమానవాళి జీవిత సార్థక్యానికి మార్గం చూప గలిగినదైన భగవద్గీతను ఎన్నిసార్లు చదివినా, ఎన్నిసార్లు విన్నా, అమృత పానంవలె తనివి తీరేది కాదు.

అట్టి భగవద్గీతను సవివరంగా, సరళమైన భాషలో, సులభంగా అర్థమయ్యే రీతిలో, ఆచరణకనువుగా తెలుసుకొని, ఇందులోని 18 అధ్యాయాలను 18 మెట్లుగా చేసికొని, విషాదయోగం నుండి ఒక్కొక్క మెట్టు ఎక్కుతూ **మోక్ష సన్యాసయోగం** వరకు ప్రయాణించి, మానవ జీవిత పరమ లక్ష్యమైన మోక్ష సామ్రాజ్యాన్ని చేరుకొని శాశ్వతానందాన్ని, బ్రహ్మానందాన్ని పొంది మానవ జీవితాన్ని సార్థకం చేసికొందుముగాక!

- వ్యాఖ్యాత

4

మూడవ అధ్యాయం

కర్మయోగం

ఉపోద్ఘాతం :

ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రంలో ఒక దివ్యమైన రథం నిలిచివుంది. అందులో దివ్యపురుషుల జంట వున్నది. ఒకరు నరుడు, మరొకరు నారాయణుడు.

అంతా చేసినా ఏమీ చేయనివాడు నరుడు.

ఏమీ చేయకనే అంతా చేసేవాడు నారాయణుడు.

నరుడు చేశాననుకుంటాడు, కాని ఏమీ చేయడు. అతడిది కర్మలో అకర్మ.

నారాయణుడు చేయనట్టే ఉంటాడు, కాని అంతా చేస్తాడు. అతడిది అకర్మలో కర్మ.

నరుడు చేసేవాడు కనుక పాత్రధారి.

నారాయణుడు చేయించేవాడు కనుక సూత్రధారి.

నరునిది కర్మయోగం-నారాయణునిది కర్మసన్యాస యోగం.

సామాన్యులు-సాధకులు ఆచరించగలిగినది కర్మయోగం (నిష్కామ కర్మ యోగం) మహాత్ములు-జ్ఞానులు మాత్రమే ఆచరించగలిగినది కర్మసన్యాసయోగం.

అజ్ఞానియైనవాడు కర్మలు చేసినా-మానినా రెండూ నష్టమే- దోషపూరితమే. ఎందుకు?-

కర్మలు చేస్తే కర్మఫలం వస్తుంది. ఫలం వస్తే అనుభవించాలి. ఆ అనుభవంతో చిత్తంలో వాసనలు పేరుకుంటాయి. ఆ వాసనలవల్ల తిరిగి జన్మనెత్తాలి. ఆ జన్మలో ఈ వాసనల ప్రేరణతో కర్మలు చేయాలి. కర్మచేస్తే మళ్ళీ కర్మఫలం- అనుభవం- వాసనలు-జన్మలు. ఇలా జన్మకర్మ వలయంలో- జననమరణ చక్రంలో తిరుగుతూ బంధింపబడుతున్నాడు మానవుడు. అందుకే **'కర్మణా బధ్యతే జంతుః'** మానవుడు కర్మలచేత బంధింపబడుతున్నాడు- అన్నారు.

పోనీ బంధించబడుతున్నాం గదా అని అసలు కర్మలే చెయ్యకుండా ఉంటేనో! అది ఎవ్వరికీ సాధ్యం కాదు. సాధ్యమైనా సోమరితనంతో భాధ్యతలనుండి తప్పించుకొని ఎవడైనా ఉంటే-దానివల్ల లోపల పేరుకొని ఉన్న వాసనలు అలాగే వుంటాయి. వాసనల భారంతో జీవితం నరకప్రాయమౌతుంది. తిరిగి తిరిగి నీచజన్మలకు దారి తీస్తుంది.

కనుక కర్మలు చేసినా బంధమే. చేయక సోమరిలా ఉండినా బంధమే. మరి ఏమిటి దారి?

5

పాములు పట్టి ఆడించేవాడు బ్రతుకుదెరువు కోసం ఆడించాలి. కాటువేస్తే ప్రాణం పోతుంది. అలాగని ఆడించకపోతే బ్రతుకుదెరువుపోతుంది. మరి ఎలా? ఆ పాములకున్న కోరలు పీకివేసి ఆడిస్తేసరి. కాటువెయ్యదు. పోషణకు ఢోకాలేదు.

అదేవిధంగా కర్మలు చేస్తే బంధం. మానుకోవటానికి వీల్లేదు మానుకున్నా బంధమే. కనుక బంధం కాని విధంగా కర్మలు చేయాలి. ఎలా? కోరికలనే కోరలను పీకి కర్మలు చేసినట్లైతే ఇక బంధమయ్యే అవకాశముండదు. దీనినే **'నిష్కామకర్మయోగం'** అన్నారు.

కర్మవేరు-కర్మయోగం వేరు

కర్మలు కర్మఫలాన్నిచ్చి బంధాన్ని కలిగిస్తాయి

కర్మయోగం చిత్తశుద్ధిని కలిగించి మానవుని ఉద్ధరిస్తుంది

భగవద్గీత సకామ కర్మలను ఎంతగా నిరశించిందో, కర్మలు చేయకుండా వుండే సోమరితనాన్ని అంతకన్న ఎక్కువగా నిరశించింది. అందుకే కర్మయోగాన్ని ముందుకు తెచ్చింది. కర్మయోగ రహస్యం భగవద్గీతలో లాగా స్పష్టంగా సులభంగా మరే ఇతర గ్రంథంలోను చెప్పబడలేదు. విశ్వమత గ్రంథాలలో 'కర్మయోగాన్ని' ఇలా సామాన్య మానవుడి వద్దకు తీసుకెళ్ళిన గ్రంథం విశ్వంలో భగవద్గీత ఒక్కటేనని సగర్వంగా చెప్పవచ్చు.

మనం నిత్యమూ చేసే కర్మలను ఎలా-ఏ భావనతో చేయాలో, ఎలా చేస్తే ఉన్నతికి దారి తీస్తుందో, ఎలా చేస్తే అధోగతికి పోవలసి వస్తుందో వివరంగా తెలియజేసిన అధ్యాయమే ఈ **'కర్మయోగం'.**

లోకంలో సామాన్యంగా నాలుగురకాల మనుషులుంటారు.

1) బద్ధకంతో, సోమరితనంతో, ప్రాలుమాలి, ఇతరుల దయాదాక్షిణ్యాలపై ఆధారపడి బ్రతకటం అలవాటై పనులు చేయనివారు ఒకరకం. వీరు భగవంతుని దృష్టిలో దొంగలు, మిధ్యాచారులు, పాపులు, నిరర్థక జీవులు.

2) తనను తన కుటుంబాన్ని పోషించుకోవాలని; సుఖంగా జీవించాలని; భోగాలు అనుభవించాలని; ఏదో సాధించాలని ఆశలతో, కోరికలతో, స్వలాభాపేక్షతో అనేక రకాల కర్మలు చేసేవారు రెండవరకం. లోకంలో నూటికి తొంభైమంది వీరే. వీరు తమ కర్మల కారణంగా తిరిగి తిరిగి జన్మిస్తూ జనన మరణ చక్రంలో చిక్కుకుంటారు.

3) కొద్దిమంది మాత్రం ఈ జన్మ ఎందుకొచ్చిందో; తాను ఏమి చెయ్యాలో శాస్త్రాలద్వారా, గురువులద్వారా తెలుసు కుంటూ నిర్వర్తించవలసిన విధ్యుక్తకర్మలను, బాధ్యతలను నిర్వర్తిస్తూ, దైవకార్యాలను నిష్కామంగా-ఫలితంపై ఆసక్తి లేకుండా చేసేవారు. వీరే సాధకులు. వీరంటే భగవంతునికి ఇష్టం. భగవదనుగ్రహం వీరిపై ఎల్లప్పుడూ వుంటుంది.

4) ఇక అరుదుగా బహుకొద్దిమంది మహాత్ములు జ్ఞానంలో సిద్ధిపొందిన వారు ఉంటారు. వీరికి ఏ కర్మలతోను పనిలేదు. వారెప్పుడూ తమ స్థితిలో (ఆత్మస్థితిలో) తాముండి దేహం ద్వారా జరిగే కర్మలను నిర్లిప్తంగా, కేవలసాక్షిగా చూచేవారు. వీరు సాక్షాత్తు భగవంతుని స్థానంలో ఉన్నవారు. వారే జ్ఞానులు.

పైన చెప్పిన నాలుగు రకాల మనుష్యులలో మూడవ రకం వారైన సాధకుల కొరకు 'కర్మలు బంధం కాకుండా ఎలా చెయ్యాలో' తెలియజేసేదే ఈ 'కర్మయోగం'. వేదాలలో కర్మకాండ గురించి విపులంగా చెప్పబడింది. కర్మకాండ అంటే యజ్ఞయాగాది క్రతువులు ఆచరించుటయే. వేదకాలంలో జీవితావసరాలు పరిమితంగా ఉండేవి. అందువల్ల వారి కోరికలు కూడా పరిమితమే. కనుక వారు దీర్ఘకాలం యజ్ఞయాగాదులు నిర్వహించి మనస్సును శుద్ధం చేసుకొనేవారు. కాని ఈ కాలంలో ఆ విధంగా దీర్ఘకాలం యజ్ఞయాగాదులు నిర్వహించటం సామాన్య మానవులకు ఆచరణ సాధ్యం కాదు. అందుకే మానవులందరికీ ఆచరణ సాధ్యమైన కర్మయోగ ఉపాయాన్ని గీత చెబుతున్నది.

"నీవు నిత్యము చేసే ఎటువంటి కర్మ అయినా సరే పవిత్ర భావంతో, ప్రేమార్ద్ర హృదయంతో, ఆత్మార్పణ బుద్ధితో, పరమాత్మ స్మరణతో, ఏ ఫలితాన్ని ఆశించకుండా చేసినట్లైతే అది గొప్ప యజ్ఞమే అవుతుంది" ఇదే కర్మయోగ సందేశం.

ఇపుడు అర్జునుడు తన స్వధర్మమైన యుద్ధం చెయ్యాలి. ఈ యుద్ధాన్ని యుద్ధంగా కాకుండా యజ్ఞంగా చేసే ఉపాయాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు శ్రీకృష్ణుడు.

ఇదే **'అర్జునవ్యాధి'కి శ్రీకృష్ణ చికిత్స.**

ఇక్కడ అర్జునుడు యుద్ధం చెయ్యటానికే యుద్ధరంగానికి వచ్చాడు. అయితే భీష్మద్రోణాదులను చూడగానే మమకారంతో విషాదంలో మునిగాడు. యుద్ధం చేస్తే వచ్చే కష్టనష్టాల గురించి పూసగ్రుచ్చినట్లు ఏకరువు పెట్టాడు. శ్రీకృష్ణుడేమీ మాట్లాడలేదు. దానితో ధనుర్బాణాలు ఆవల పడవేసి కూలబడ్డాడు. శ్రీకృష్ణుని

6

పోటు మాటలతోశరణాగతుడై, నీవు చెప్పినట్లే చేస్తానని శిష్యభావంతో ఆశ్రయించాడు. దానితో శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని విషాదానికి కారణం అజ్ఞానమేనని గ్రహించి, ఆ అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టడానికి ఆత్మజ్ఞానాన్ని బోధించాడు.

"ఓ అర్జునా! చావులేని ఆత్మ, చచ్చే శరీరం-రెండూ కలిసి జీవుడు ఏర్పడ్డాడు. నేను, నీవు, ఈ రాజులు-అందరూ ఆత్మయే గాని దేహాలు కాదు. ఆత్మ చచ్చేది కాదు గనుక ఎవరూ చంపలేరు. కనుక దుఃఖించాల్సిన పని లేదు. ఒకవేళ అజ్ఞానంతో 'దేహమే నేను' అనుకున్నావా? దేహం ఎలాగూ పోయేదే గనుక దుఃఖించటం వృథా"-అని ఆత్మజ్ఞానాన్ని బోధించాడు. ఆ తర్వాత స్వధర్మమైన యుద్ధాన్ని ఎందుకు తప్పక చేయాలో తెలియజేశాడు. ఇక ఏ కర్మనైనా లేదా యుద్ధాన్నైనా చేసేటప్పుడు ఫలితాన్ని కోరక, విధ్యుక్తంగా చేయాలని బుద్ధియోగాన్ని తెలిపాడు. ఇలా బుద్ధియోగంతో కర్మలు చేస్తే చిత్తశుద్ధి కలిగి, పరమాత్మను తెలుసుకొని, స్థిరమైన బుద్ధితో స్థితప్రజ్ఞుడు కావచ్చని చెప్పాడు. అర్జునుడు కోరటంతో స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణాలు తెలిపి, అతడు లోకంలో ఎలా వ్యవహరిస్తాడో చెప్పి, బ్రాహ్మీస్థితిని వర్ణించి, బ్రహ్మ నిర్వాణాన్ని-మోక్షాన్ని పొందే ఉపాయం చెప్పాడు. ఇదే మానవ జీవిత పరమలక్ష్యమని కూడా తెలియజేశాడు.

శ్రీకృష్ణుని ఈ అద్భుత జ్ఞానాన్ని విని అర్జునుడు "ఇదే నాకు కావలసింది. ఎలాగైనా ఈ స్థితిని నేను సాధించాలి" అని చెప్పాలనుకున్నాడు. కాని ఇంతలోనే "అర్జునా! కనుక నీవు ఆయుధం పట్టి ఈ యుద్ధం చెయ్యి" అని శ్రీకృష్ణుడు ఆజ్ఞాపించాడు. ఇంతకూ తాను మానవజీవిత పరమలక్ష్యమైన మోక్షాన్ని సాధించాలా? లేక క్షుద్రమైన-దోషాలతో కూడిన యుద్ధాన్ని చేయాలా? ఎందుకిలా శ్రీకృష్ణుడు గజిబిజిగా మాట్లాడుతున్నాడు? ఇదే అర్జునుని సందేహం. అర్జునుని ప్రశ్నతోనే ఈ అధ్యాయం ప్రారంభమవుతున్నది.

గురుశిష్యుల మధ్య సన్నిహిత సంబంధముండి, గురువును చనువుతో శిష్యుడు ప్రశ్నించటం ద్వారానే భారత దేశంలో వేదాంతం ప్రచారమైంది. శిష్యుడు ప్రశ్నలు వేయటానికి, గురువు చెప్పిన దాన్ని ఖండించి వాదించటానికి, హిందూ మతంలో కనిపించే స్వాతంత్ర్యం మరే మతంలోను కనిపించదు. శిష్యులు అలా సందేహాలతో తమతో చర్చలకు దిగాలని నిజమైన సద్గురువులు భావిస్తుంటారు. అలా జ్ఞాన వాదన చేయగల శిష్యులే తమ ఆధ్యాత్మిక శక్తిని, తేజస్సును పెంపొందించుకో గలుగుతారు.

– ఇక గ్రంథంలోనికి ప్రవేశిద్దాం!

అర్జునుడు తన సందేహాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు– ఏమని?

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో॥ జ్యాయసీ చేత్కర్మణస్తే మతాబుద్ధిర్జనార్దన!।
తత్కిం కర్మణి ఘోరేమాం నియోజయసి కేశవ!॥ (1)

శ్లో॥ వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవమే।
తదేకం వద నిశ్చిత్య యేనశ్రేయోహ మాప్నుయాం॥ (2)

తా॥ అర్జునుడంటున్నాడు: జనార్ధనా! నీ అభిప్రాయం ప్రకారం కర్మకన్న జ్ఞానమే ఎక్కువైతే, ఓ కేశవా! నన్నీ ఘోర కర్మలో ఎందుకు నియోగిస్తున్నావు? (1)

తా॥ గజిబిజి మాటలతో నా బుద్ధికి మోహాన్ని కలిగిస్తున్నావు. ఇదంతా కాదు. దేనివల్ల నాకు శ్రేయస్సు కలుగుతుందో ఆ ఒక్కదానిని నిశ్చయించి చెప్పు. (2)

వ్యాఖ్య: అర్జునుడిలా అడగటానికి కారణం భగవానుని మాటలలో ఏదో గజిబిజి ఉంది; స్పష్టత లేదు– అని అను కోవటమే. రెండవ అధ్యాయం 47వ శ్లోకంలో **"కర్మణ్యేవాధి కారస్తే"** కర్మలు చేయుటయందే నీకధికారం ఉన్నది అని చెప్పాడు. 48వ శ్లోకంలో **"యోగస్థఃకురుకర్మాణి"** కనుక యోగంలో నిలిచి కర్మలు చెయ్యి–అని చెప్పాడు. ఆ వెంటనే 49వ శ్లోకంలో **"దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధి యోగాత్ ధనంజయ"** బుద్ధియోగం కన్న కర్మ చాలా అల్పమైనది అర్జునా! అన్నాడు. ఇలా అనటంతో బుద్ధియోగం అంటే జ్ఞానం గదా! జ్ఞానం కన్న కర్మ అల్పమైనదని చెబుతూనే, నన్నెందుకు ఈ యుద్ధమనే ఘోర కర్మను చెయ్యమంటున్నాడు? అని సందేహ పడ్డాడు అర్జునుడు. ఇక్కడే అర్జునుడు పప్పులో కాలువేశాడు. అతడు విషాదంలో వున్నాడు. భ్రాంతిలో ఉన్నాడు. మనస్సు ఆందోళనతో ఉండటం వల్ల ఈ భ్రాంతి–మోహం.

భగవానుడు స్పష్టంగా–ఏ గజిబిజి లేకుండానే చెప్పాడు. బుద్ధియోగం అంటే బుద్ధితో ఆలోచించి కర్మలు చేసే నిష్కామ కర్మయోగమే. ఈ నిష్కామకర్మయోగం కన్న సకామంతో చేసే కర్మలు అల్పమైనవనియే భగవంతుడు చెప్పినది. సకామ కర్మలు బంధానికి దారి తీస్తాయి కనుక అల్పమైనవి. నిష్కామ కర్మలు (బుద్ధి యోగం) చిత్తశుద్ధిని కలిగించి ఆత్మజ్ఞానం వైపు నడిపిస్తాయి గనుక శ్రేష్ఠమైనవి. యుద్ధరంగంలో ఆందోళనతో కూడిన మనస్సుతో ఉన్న అర్జునుడు జ్ఞానం కన్న కర్మ అల్పమైనదని చెప్పినట్లు భ్రమపడి మరి ఈ అల్పమైన కర్మలను ఎందుకు

చేయమంటున్నాడు? అని సందేహపడ్డాడు. అదేమిటో అడిగి తెలుసుకుందామనుకున్నాడు. కాని శ్రీకృష్ణుడు అందుకు అవకాశం ఇవ్వకుండా బుద్ధియోగాన్ని ప్రశంసిస్తూ, "బుద్ధియోగం కారణంగా విరక్తుడవై సమాధిలో నిలిచి యోగాన్ని పొందుతావు" అని చెప్పటంతో? ఆ ప్రశ్న వెనుకకు పోయి సమాధి స్థితిలోనున్న స్థిరబుద్ధి గల పురుషుని (స్థితప్రజ్ఞుని) లక్షణాలేమిటి? అని అడిగాడు. అప్పటికి అర్జునునికి ఇది తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం కలిగింది. దానితో భగవానుడు స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణాలను, అతడి వ్యవహార సరళిని తెలియజేశాడు. అందువల్ల ఆ వెనుకటి ప్రశ్నను ఇప్పుడు అడుగుతున్నాడు అర్జునుడు.

"జనార్ధనా! కేశవా! ఒకసారి జ్ఞానాన్ని ప్రశంసిస్తావు. మరొకప్పుడు కర్మలు చెయ్యాలంటావు. **'యుద్ధాయ యుజ్యస్వ'**–యుద్ధానికి సిద్ధంకా! అంటావు. ఇంతకూ జ్ఞానయోగం గొప్పదా? కర్మయోగం గొప్పదా? జ్ఞానం గొప్పదైతే నన్నెందుకు కర్మ చెయ్యమంటావు? ఇదంతా నాకు కలగా పులగంగా– గజిబిజిగా ఉన్నది. కనుక ఏదో ఒకటి నిశ్చయించి స్పష్టంగా చెప్పు. యుద్ధం చెయ్యమంటావా? ఇది వదలి జ్ఞానమార్గాన్ని అనుసరించమంటావా? నాకు ఏది శ్రేయస్సు కలిగిస్తుందో ఆ ఒక్కదానినే తేల్చి చెప్పు" అంటున్నాడు అర్జునుడు. ఈ మొదటి శ్లోకంలో శ్రీకృష్ణుని జనార్ధనా! కేశవా! అని రెండు సంబోధనలు చేశాడు అర్జునుడు.

'జనార్ధన' అంటే సర్వజనులు తమ మనోరథసిద్ధికై ఎవరిని యాచిస్తారో అతడే జనార్ధనుడు అని అర్థం కాగా, జనన మరణాలను, వాటికి కారణమైన అజ్ఞానాన్ని ఎవరు తన సాక్షాత్కారంతో నశింపజేస్తారో అతడే జనార్ధనుడు అని మరొక అర్థం.

'కేశవ' అంటే 'క' అంటే బ్రహ్మ, 'అ' అంటే విష్ణువు 'ఈశ' అంటే మహేశ్వరుడు, 'వ' అంటే స్వరూపంగా గలవాడు. 'కేశవ' అంటే త్రిమూర్తుల స్వరూపం గలవాడు.

–ఇలా అర్జునుని ప్రశ్నతో ఈ అధ్యాయం ప్రారంభమౌతున్నది. అయితే 30వ శ్లోకంలో గాని సూటిగా సమాధానం రాదు. ఇక భగవానుని సమాధానం–

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో॥ లోకేస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురాప్రోక్తా మయా నఘ!।
జ్ఞాన యోగేన సాంఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినాం॥ (3)

తా॥ భగవానుడంటున్నాడు: ఓ పాపరహితుడా! ఈ లోకంలో రెండు రకాలైన సాధనా మార్గాలు ముందే నాచేత చెప్పబడ్డాయి. సాంఖ్యులకు జ్ఞానయోగము, యోగులకు కర్మయోగం అనేవే ఆ రెండు మార్గాలు.

వ్యాఖ్య: ఎవరైనా సరే ఇల్లు కట్టుకునేటప్పుడే బయటకు రావటానికి ద్వారాలు పెట్టుకుంటారు. అంతేగాని నాలుగు వైపులా గోడలు కట్టి, కప్పు వేసిన తర్వాత బయటకు ఎలా వెళ్ళటమా? అని ఆలోచించి ద్వారాలు పెట్టుకోరు గదా!

అదే విధంగా పరిమితులతో కూడిన ఈ ప్రపంచాన్ని సృష్టించి, ఇందులోకి మానవులను పంపటానికి ముందే ఈ ప్రాపంచిక బంధాలనుండి బయట పడేందుకు రెండు మార్గాలను కూడా భగవంతుడు ఏర్పాటు చేశాడు. అవే జ్ఞానయోగం-కర్మయోగం.

ద్వివిధానిష్ఠా: అయితే రెండు మార్గాలెందుకు? ఒక్కటి చాలదా? అంటే లోకంలో అందరూ ఒకే రకమైన మనుష్యులుండరు గదా! అందుకే రెండు మార్గాలు.

1) కొందరు మానవులు ఆలోచనాపరులుగా వుంటారు. వీరికి బుద్ధి చక్కని విచక్షణా జ్ఞానంతో వుంటుంది. భగవంతుని గురించి, తత్వాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలనే ఆసక్తి బాగా వుంటుంది. ప్రాపంచిక విషయాలకన్నా పరమాత్మ విషయాలకు ఎక్కువగా ప్రాధాన్యతనిస్తుంటారు. పూర్వజన్మలలోనే కొన్ని సాధనలు చేసిన సుకృతం కలిగి వుంటారు. ఇట్టివారినే సాంఖ్యులంటారు. వీరికొరకే జ్ఞానమార్గం చెప్పబడింది. శాస్త్రాలు చదవటం, వినటం, మననం చేసుకోవటం, ఇతరులతో చర్చించటం, మహాత్ముల సాంగత్యం చేయటం, ఆచరించటం ద్వారా వీరు జ్ఞానమార్గంలో పయనిస్తారు.

2) కొందరు క్రియాశీలంగా వుంటారు. ఎప్పుడూ ఏదో ఒక పనిచేయకుండా ఊరికే కూర్చోలేరు. వారి దృష్టి బాహ్య దృష్టి. స్వార్ధపూరితంగా ప్రవర్తించేవారు తమను, తమ కుటుంబాన్ని పోషించుకొనుటకు; భోగాలనుభవించుటకు; ఆస్తులు కూడబెట్టుకొనుటకు ప్రయత్నిస్తే; నిస్వార్ధజీవులు లోక కళ్యాణకాంక్షతో సత్రాలు, కళ్యాణమంటపాలు, దేవాలయాలు, విద్యాలయాలు, ఆశ్రమాలు కట్టించాలని; దేశసేవ చెయ్యాలని తపనపడుతుంటారు. వీరినే యోగులు అన్నారు. ఇట్టి వారి కోసం కర్మ యోగం చెప్పబడింది. పూజా పునస్కారాలు, యజ్ఞయాగాదులు, ఆసనాలు, ప్రాణా యామం, రాజయోగం మొదలైన కర్మలతో కర్మమార్గంలో ప్రయాణిస్తారు వీరు.

ఇలా రెండు మార్గాలను రెండు రకాల మనస్థత్వం గలవారికి చెప్పినా ఇందులో ఒక మార్గం గొప్ప, ఒకటి తక్కువ అనే దురభిప్రాయముండకూడదు. నిజం చెప్పాలంటే

రెండూ ఒకదానినొకటి బలపరిచే మార్గాలే. రెండూ ప్రయోజనకరమైనవే.

కర్మయోగాన్ని అనుసరిస్తే మనలోని వాసనలు క్షయమై, మనసు పవిత్రమై తేలిక పడుతుంది, శాంత స్థితిలో వుంటుంది. ఆ కారణంగా బుద్ధి సూక్ష్మమౌతుంది. అలా సూక్ష్మమైన బుద్ధి ఆత్మజ్ఞానాన్ని గ్రహించటానికి, జ్ఞానయోగంలో నిలవటానికి సహాయ పడుతుంది.

అంటే కర్మయోగం జ్ఞానయోగాన్ని చేరే మార్గమైతే..

జ్ఞానయోగం చేరుకోవలసిన లక్ష్యాన్ని అందుకొనే మార్గం.

ఈ రెండింటిలో దేనినైనా స్వీకరించే స్వాతంత్ర్యముంది. కాకపోతే ఏ ప్రవృత్తి గలవారు ఆ ప్రవృత్తికి తగిన మార్గాన్ని ఎంచుకోవాలి.

రజోగుణ ప్రధానుడైన అర్జునుడు కర్మమార్గాన్ని ఎంచుకొని కర్మయోగం ద్వారా వాసనా క్షయం గావించుకొని, రజోగుణాన్ని విడిచి, సత్వంలో ప్రవేశించాలి. అప్పుడే జ్ఞాన యోగంలోనికి ప్రవేశించి మోక్షమార్గంలో పయనించటం జరుగుతుంది. బలవంతంగా ఇప్పుడే జ్ఞానమార్గంలో ప్రవేశిస్తే అతనికేవిధంగాను ఉన్నతి కలగదు.

పురాప్రోక్తామయా: సాంఖ్యులకు జ్ఞానయోగాన్ని, యోగులకు కర్మయోగాన్ని ఎప్పుడు చెప్పాడు భగవానుడు? పూర్వం ఎప్పుడో-అంటే సృష్టి ప్రారంభంలోనే. అప్పుడు ఈ శ్రీకృష్ణుడు ఉన్నాడా? లేదు గదా! అంటే ఈ రెండు యోగాలను సృష్టి ప్రారంభమైనప్పుడే చెప్పినది ఈ దేవకీ పుత్రుడు శ్రీకృష్ణుడు కాదు. శ్రీకృష్ణుని రూపంలో వున్న భగవానుడు ఉపాధులే లేని పరమాత్మ.

అనఘ: పాపరహితుడా! అని అర్ధం. పాపాత్ముల బుద్ధి స్థూలంగా వుండి ఈ జ్ఞానాన్ని అర్ధం చేసుకోలేదు. అర్జునునిలాంటి పుణ్యాత్ముని బుద్ధియే సూక్ష్మంగా వుండి ఈ రెండు మార్గాల గురించి తెలుసుకోగలుగుతుంది. పాపరహితునికే జ్ఞానార్హత.

-కర్మయోగం యొక్క ఆవశ్యకత ఏమిటి? కర్మలు చెయ్యకపోతే ఏమౌతుంది?

శ్లో॥ నకర్మణామనారంభాత్ నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే।
నచసన్న్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి॥ (4)

తా॥ మానవుడు తాను చేయవలసిన కర్మలను చేయకపోవటం వల్ల నిష్కామకర్మల ద్వారా పొందవలసిన శాంత స్థితిని పొందలేడు. అసలు కర్మలే చేయకుండా విడిచి పెడితే నైష్కర్మ్య సిద్ధిని ఎన్నటికీ పొందలేడు.

వ్యాఖ్య: స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణాలను, అతడు లోకంలో వ్యవహరించే తీరును గూర్చి విన్న అర్జునుడు తాను ఎలాగైనా అట్టి ఉన్నతోన్నతస్థితిని పొందాలని ఉవ్విళ్ళూరు

తున్నాడు. అందుకోసం ఘోరమైన రక్తపాతానికి కారణమయ్యే ఈ భయంకర యుద్ధాన్ని వదలి వెళ్ళాలనుకుంటున్నాడు. అందుకే గొప్పదైన జ్ఞానయోగంకోసం ఈ అల్పమైన కర్మను (యుద్ధాన్ని) ఎందుకు వదలకూడదు? అనే సందేహాన్ని ముఖంలో వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

కర్మయోగాన్ని ఎందుకు వదలకూడదో భగవానుడు ఈ శ్లోకం ద్వారా స్పష్టం చేస్తున్నాడు. ఓ అర్జునా! కర్మయోగం, జ్ఞానయోగం అనే ఈ రెండు మార్గాలను ఎవరి ఇష్టం వచ్చినట్లు వారు అనుసరించకూడదు. వారివారి పరిపక్వతను బట్టి ఏదో ఒక మార్గాన్ని ఎంచుకోవాలి. మనస్సు ప్రశాంతంగాను, బుద్ధి సూక్ష్మంగాను వున్న ఆలోచనాపరుడు, అంతర్ముఖుడు ఐన సాత్త్వికసాధకుడు జ్ఞానమార్గాన్ని ఎంచుకోవాలి. సాత్వికుడు కాని బహిర్ముఖుడైన వ్యక్తి, రజోగుణం ప్రబలంగా ఉండి, లోపల నుండి వాసనలు కర్మలకు ప్రేరేపిస్తున్నప్పుడు 'నేను కర్మలను విడిచి జ్ఞానమార్గంలో ప్రవేశిస్తానంటే' కుదరదు. లోపలినుండి కర్మలకు ప్రేరణలు వస్తున్నంతవరకు కర్మలు చేయనని భీష్మించుకొని కూర్చొనరాదు. **అతడు కర్మలు చేయక వదిలితే నైష్కర్మ్యసిద్ధి కలగదు. 'నైష్కర్మ్యసిద్ధి' అంటే ఏమిటి? కర్మలు చేయాలనే ప్రేరణలు మనస్సు నుండి రాకుండా ఉండటమే. అలా ప్రేరణలు రాకుండా ఎప్పుడుంటాయి? లోపలి వాసనలు క్షయమైపోతేనే. మరి వాసనలెప్పుడు క్షయమైపోతాయి? కర్మలు చేసినప్పుడే వాసనలు ఖర్చయ్యేది. కర్మలు చేసినప్పుడు పాత వాసనలు ఖర్చయ్యే మాట నిజమే గాని తిరిగి కొత్త వాసనలు చేరతాయి గదా! మరెలా? పాత వాసనలు ఖర్చై క్రొత్తవాసనలు చేరకుండా ఉండాలంటే ఫలాపేక్ష లేకుండా, ఏ కోరిక లేకుండా నేను చేస్తున్నాననే అహంకారం లేకుండా కర్మలు చెయ్యాలి. అదే 'కర్మయోగం'** అర్జునా!నీవు క్షత్రియుడవు. రజోగుణం ప్రబలంగా ఉన్న మహావీరుడవు. దుష్టులను శిక్షించాలని, శిష్టులను రక్షించాలని, ధర్మాన్ని నిలబెట్టాలని నీలో నుండి ప్రేరణలు వస్తూనే ఉంటాయి. ఈ ప్రేరణలున్నంతవరకు నీవు ప్రశాంతంగా జ్ఞానయోగమార్గంలో ప్రయాణించలేవు. అందువల్ల నీవు కర్మయోగాన్ని ఆశ్రయించకతప్పదు.

ఈ యుద్ధమనే కర్మను కర్మగా కాకుండా కర్మయోగంగా చెయ్యి. దానితో నీలో కొత్త వాసనలు చేరకుండా పాతవాసనలు ఖర్చై పోతాయి. దానితో ప్రేరణలు రావు. ప్రేరణలు లేని స్థితియే 'నైష్కర్మ్యసిద్ధి'. దానితో మనస్సు ప్రశాంతమై, బుద్ధి సూక్ష్మమై సత్వగుణంలో నిలిచి జ్ఞానయోగంతో సిద్ధిని పొందగలుగుతావు. కనుక "యుద్ధఫలితంపై

ఆసక్తిని వదలి, ఇది నా కర్తవ్యం అని భావించి నీ స్వధర్మమైన యుద్ధాన్ని నీవు చెయ్యవలసిందే!" అని స్పష్టం చేశాడు భగవానుడు.

– అయితే లోపలి వాసనలు ప్రేరణ ఇస్తూంటే కర్మలు వదలటం సాధ్యమా? తరువాతి శ్లోకంలో

శ్లో॥ నహికశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
కార్యతేహ్యవశః కర్మ సర్వప్రకృతి జైర్గుణైః (5)

తా॥ ఎవ్వరూ ఒక్కక్షణం కూడా కర్మలనాచరించకుండా ఉండలేరు. ప్రతివాడూ తన స్వభావం వల్ల కలిగిన సత్వరజ స్తమో గుణాలచేత అవశుడై (అస్వతంత్రుడై) కర్మలు చేస్తూనే వుంటాడు.

వ్యాఖ్య: ఎవ్వడూ ఒక్కక్షణం కూడా కర్మలను వదలి ఉండలేడు. ఇక్కడ కశ్చిత్=ఎవ్వడూ అంటే జ్ఞాని (ఆత్మజ్ఞాని) తప్ప ఎవ్వడైనా అని గ్రహించాలి. ఎందు కంటే ముక్తుడైన ఆత్మజ్ఞాని ఇతరుల దృష్టిలో కర్మలు చేస్తున్నట్లు అనిపించినా తనదృష్టిలో అతడు కర్మాతీతుడే. అంటే అతడి శరీరం ఏకర్మలు చేస్తున్నా ఆత్మయైన అతడు ఏమీ చేయడు– చేస్తున్నాననే స్పృహ వుండదు; చేయవలసిన అవసరమూ లేదు.

ఇది వినగానే అర్జునునికొక సందేహం. అదేమిటయ్యా కృష్ణా! జ్ఞాని శరీరం కర్మచేస్తున్నా అతడు చేసినట్లు కాదా? అతడు కర్మ చెయ్యనివాడా? ఎలాగ?– అవునయ్యా అర్జునా! నీవు విరాట నగరంలో బృహన్నల పేరుతో అమ్మాయిలకు నాట్యం నేర్పావు గదా! అప్పుడందరూ నిన్ను 'బృహన్నలా' అనిపిలుస్తూ 'పేడి' అనే వాళ్ళు. వాళ్ళ దృష్టిలో నీవు పేడివి. మరి నీ దృష్టిలో కూడా పేడివేనా? కాదు గదా! నేనొక సుక్షత్రియవంశంలో జన్మించిన వీరపురుషుణ్ణి అనే భావంలోనే వున్నావు గదా! అలాగే జ్ఞాని కూడా ఇతరుల దృష్టిలో కర్మలు చేసేవాడు. కాని స్వదృష్టిలో కర్మాతీతుడు.

అసలు తినటం, తిరగటం, వినటం, చెప్పటం, లేవటం, కూర్చోవటం, వ్రాయటం, చదవటం, నిద్రపోవటం, మేల్కొనటం, మాట్లాడటం, పోట్లాడటం–అన్నీ కర్మలే అయినప్పుడు కర్మలు వదలటం ఎలా సాధ్యం? కనుక ఒక్కక్షణం కూడా కర్మలు వదిలే వీలు లేదు. అసలు కర్మలు వదలి ఊరికే ఉండటం అందరికీ సాధ్యమయ్యే విషయం కాదు.

ఒక దేవస్థానంలో మహాత్ముడైన సాధువు ఉండేవాడు. ఆయనది పూర్తిగా నివృత్తి మార్గం. ఎప్పుడూ ఏకాంతంలో కన్నులు మూసుకొని, అంతర్ముఖుడై, పరమాత్మ

తత్వంలో లీనమైవుండేవాడు. ఆ దేవస్థానం ఆఫీసరు చాలా ఉత్తముడు. సాధువు యొక్క యోగ్యతను గమనించి ప్రతిరోజూ ఆయనకు ఉచితభోజనం ఏర్పాటుచేశాడు. కొంత కాలం తర్వాత ఆ ఆఫీసరు గారి స్థానంలో కొత్త ఆఫీసరు వచ్చాడు. ఏదో మార్పు చేస్తే గాని ఆయన ప్రత్యేకత నిలవదని, లెక్కల పుస్తకాలు తనిఖీ చేసి, ఊరకే కూర్చునే సాధువుకు భోజనం ఎందుకు? దండగ అని నిర్ణయించుకున్నాడు.

మరునాడు సాధువు దగ్గరకెళ్ళి, "అయ్యా! దేవస్థానం డబ్బు దుర్వినియోగం అవుతున్నది. ఏ పనీ చేయని వారికి ఇక భోజనాలుండవు" అన్నాడు. దానికాసాధువు "అయ్యా! ఇష్టమైతే పెట్టండి లేకుంటే లేదు. ఊరికే ఈ ఆర్భాటాలెందుకు? ప్రపంచాని కంతటికీ భోజనం పెట్టే వెయ్యి చేతుల భగవంతుడు పెట్టేందుకు సిద్ధంగా ఉంటే రెండు చేతుల అల్పమానవుణ్ణి అర్థించాల్సిన పనేముంది?" అన్నాడు. దానికా ఆఫీసరు, "నీవేమో ఏ పనీ చేయవు. ఊరికే కూర్చొనే వాడికెవడు పెడతాడు?" అన్నాడు.

"ఊరక కూర్చొవటం అంత తేలికనుకున్నావా? మాటి మాటికి ఊరకే వుండే వాడివి అంటున్నావు. పనులు చేయటం గొప్పకాదు. నిశ్చలస్థితిలో కూర్చొవటమే గొప్ప. ఏదీ కాసేపు ఏ పనీ చేయకుండా ఊరకే కూర్చోండి చూద్దాం" అన్నాడు సాధువు.

ఆఫీసరు గారు పౌరుషంతో కూర్చున్నాడు. కన్నులు మూసుకున్నాడు. 5 నిముషాలు కాలేదు. కళ్ళు తెరుస్తాడు. అటు చూస్తాడు. ఇటు చూస్తాడు. తలపైకెత్తుతాడు. అటూ ఇటూ మసలుతాడు. 10 నిముషాల్లో 12 అవతారాలెత్తాడు. మనస్సు చిందులు త్రొక్కుతున్నది. పాపం మానవుడు కష్టపడి పోతున్నాడు. చివరకు అసహనంగా లేచాడు.

ఇపుడు సాధువు అంటున్నాడు. "అయ్యా తెలిసిందా? ఊరక కూర్చోవటం ఎంత కష్టమో. నేను పనిలేకుండా లేను. ఊరక కూర్చోవటం అనే పెద్దపని చేస్తున్నాను" అన్నాడు.

ఏ వ్యక్తి ఊరక కూర్చోలేడు. ప్రకృతికి వశుడై అవశంగా కర్మలు చేస్తూనే ఉంటాడు. ప్రకృతి అంటే ప్రతివారిలోను అంతర్గతంగా ఉన్న వాసనలే. వాటి ప్రేరణలవల్లనే తలపులు, ఉద్రేకాలు వస్తాయి. అవే సత్వరజస్తమోగుణాలుగా విభాగించ బడతాయి. ఆ గుణాలే బలవంతంగా మనచేత కర్మలు చేయిస్తాయి. కనుక కర్మలు చేయకుండా ఎవ్వడూ ఒక్కక్షణం కూడా ఉండలేడు. ఒక్కొక్కప్పుడు మనం పొందాల్సిన కర్మఫలమే మనలను కర్మలకు ప్రేరేపిస్తుంటుంది. ప్రశాంతంగా కూర్చొని స్వామీజీ

ఉపన్యాసం వింటున్న ఒక మహిళ ఇంటికి తాళం వేశానా? లేదా? అనే సందేహం వచ్చి వెంటనే లేచి ఇంటికి బయలుదేరింది. దారిలో యాక్సిడెంట్ అయింది, కాలు విరిగింది, హాస్పటల్‌లో చేర్చారు. ఆమె అనుభవించాల్సిన కర్మఫలమే ఆమెనలా ప్రేరేపించటంతో ఆమె కదిలి ఇంటికి బయలుదేరింది. కనుక లోపలి ప్రేరణలున్నంత వరకు ఎవరూ ఊరకే కూర్చోలేరు.

–కర్మలను వదలాలని బలవంతంగా ఇంద్రియాలను అణచుకొంటే అనర్థం ఏమిటి? అట్టి వానిని ఏమంటారు? తరువాతి శ్లోకంలో–

శ్లో॥ కర్మేంద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసాస్మరన్।
ఇంద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యా చారస్స ఉచ్యతే॥ (6)

తా॥ ఎవరైతే కర్మేంద్రియాలను నిగ్రహించి మనస్సులో ఇంద్రియ విషయాలను స్మరిస్తుంటాడో అతడు పరమ మూర్ఖుడు, కపటాచారి అని పిలవబడతాడు.

వ్యాఖ్య: ఎవ్వడూ ఒక్కక్షణం కూడా కర్మలు చేయకుండా వుండే వీలు లేదని, అతడిలోని ప్రకృతియే (వాసనలే) అతడిచేత బలవంతంగా పనులు చేయిస్తాయని క్రిందటి శ్లోకంలో భగవానుడు తెలియజేశాడు. **అయితే లోపలినుండి ప్రేరణలు వచ్చినా సరే బలవంతంగా కర్మేంద్రియాలను అణచిపెట్టి కర్మత్యాగి కాకూడదా?** అనే సందేహం రావచ్చు. అయితే అలా బలవంతంగా ఇంద్రియాలను అణచుకోవటం పూర్తిగ అజ్ఞానంలో చేసే హఠయోగమౌతుంది. ఎవరైనా ఇంద్రియాలను అణచుకోగలరే గాని, మనస్సును మాత్రం అణచుకోలేరు. కర్మలు చేయాలనే ప్రేరణ మనస్సు లోపలి పొరల్లో వున్న వాసనల వలన వస్తున్నప్పటికీ, నేను కర్మలు చేయను అని భీష్మించుకొని ఎవరైతే తన కర్మేంద్రియాలను బలవంతంగా అణచిపెట్టి వుంటాడో, అట్టివాడు బాహ్యంగా కర్మలు చేయనట్లే వుంటాడు గాని, అతని మనస్సు మాత్రం అన్ని ఇంద్రియ విషయాలను స్మరిస్తూ స్వేచ్ఛా విహారం చేస్తూనే వుంటుంది. ఇలా మనస్సు విషయాలలో విహరిస్తూ వుంటే, కోరికలతో రగిలిపోతుంటే ఇంద్రియాలను మాత్రం బలవంతంగా అణచుకొని వుండే వాడినే పరమమూర్ఖుడు, మిథ్యాచారి–అంటే కపటాచారి అని భగవానుడు అతడికి బిరుదునిస్తున్నాడు.

క్రూరమైన కర్మలను శరీరంతో చేసేకంటే మనస్సుతో భావించుటయే ఎక్కువ ప్రమాదకరం. ఎందుకంటే మనస్సులోని భావాలు కార్యరూపం దాల్చనపుడు అవి తీరని కోరికలై మళ్ళీ మళ్ళీ మనస్సులో అలజడి రేపుతాయి. అవే వాసనలుగా మారి మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రేరణనిస్తుంటాయి. వాటిని బట్టే కర్మలు జరుగుతుంటాయి. ఇలా

బలవంతంగా కర్మేంద్రియాలను అణచటం వల్ల మనసులోని కోరికలు వెయ్యింతలై బలంగా బుసలుకొడుతూ పైకి వస్తాయి. వాటియొక్క ఒత్తిడికి తట్టుకోలేక అతడు మరింతగా చెడిపోతాడు.

'నాకసలు కాఫీ అలవాటే లేదండీ' అని గొప్పకోసం; సత్ప్రవర్తన గలవాడినని నమ్మించటం కోసం బడాయికి పోతాడు ఒక యువకుడు. కాని అందరూ తలా ఒక కప్పు వేడి వేడి కాఫీ త్రాగుతుంటే లోపల లొట్టలు వేసుకుంటూ, బయటకు మాత్రం బలవంతంగా నిగ్రహించుకుంటాడు. ఇట్టి వాని మనస్సు ఎప్పుడూ ఆ కాఫీ చుట్టూ తిరుగుతూనే వుంటుంది. ఇట్టి వాడినే **కపటాచారి** అంటున్నది.

అయితే నిజమైన సాధకుడు కూడా ఇంద్రియనిగ్రహానికి ప్రయత్నిస్తుంటాడు. మనస్సు పరుగులు తీస్తూనే వుంటుంది. మరి ఇతడు కూడా కపటాచారియేనా? కాదు. ఎందుకంటే అతడు తన మనస్సు విషయాల మీదకు పరుగెడుతుంటే దానిని మరలించి దైవంపై నిలపటానికి ప్రయత్నిస్తుంటాడు. కాని కపటాచారి అలా చేయడు. అతడి నిగ్రహం 'చేపలకోసం కొంగ చూపించే నిగ్రహం లాంటిదే'.

వ్యర్థమైన భావనలతో, వృథాకల్పనలతో, నిరర్థకమైన మనోరాజ్యంలో విహరిస్తూ, మనస్సుతో భోగాలను భావిస్తూ ఇంద్రియాలను బిగబట్టుకొనేవాడిది లోకవంచనయే కాదు, ఆత్మవంచన కూడా. అట్టి వానికి ఉద్ధారకం లేదు. కనుక ఇంద్రియాలను బలవంతంగా అణచి మనస్సును స్వేచ్ఛగా వదిలితే గొప్ప అనర్థం వాటిల్లుతుంది. మరేం చేయాలి?

శ్లో॥ యస్త్వింద్రాణి మనసా నియమ్యారభతేఽర్జున।
కర్మేంద్రియైః కర్మయోగం అసక్తస్య విశిష్యతే॥ (7)

తా॥ అర్జునా! ఎవరైతే మనస్సు ద్వారా జ్ఞానేంద్రియాలను నిగ్రహించి, కర్మేంద్రియాల ద్వారా సంగభావం లేకుండా కర్మ యోగాన్ని ఆరంభిస్తాడో అతడే శ్రేష్ఠుడు.

వ్యాఖ్య: ఇంద్రియాలను బలవంతంగా అణచి మనస్సును స్వేచ్ఛగా వదిలితే అనర్థం గనుక ఇక్కడ ఉపాయం చెబుతున్నారు. మనస్సు చేత జ్ఞానేంద్రియాలను నిగ్రహించటం; కర్మేంద్రియాలద్వారా అసక్తంగా కర్మయోగాన్ని ఆచరించటం అనేవి ఆ ఉపాయాలు.

(1) జ్ఞానేంద్రియాలను మనస్సు చేత నిగ్రహించటం: కన్ను, ముక్కు, చెవి, చర్మం, నాలుక అనేవి జ్ఞానేంద్రియాలు. ఇవి బాహ్య ప్రపంచంలో సంచరిస్తూ విషయ సమాచారాన్ని సేకరించి మనస్సుకు అందిస్తాయి. మనస్సు ఆ ఇంద్రియాలతో

కలిసినపుడే విషయాసక్తి కలుగుతుంది. అలాగాక ఇంద్రియాలు సమాచారాన్ని తెచ్చినా మనస్సు గనుక ఆ ఇంద్రియాలకు సహకరించకపోతే ఎదురుగా ఎన్ని విషయాలున్నా ఆసక్తి కలుగదు.

ఎంతో ఆసక్తితో క్రికెట్ మ్యాచ్ చూస్తున్నాడు ఒకడు. చివరి ఓవర్. ఈ ఓవర్‌లో 16 రన్స్ చేస్తే గెలుపు. చేయగలడా? అని ఆత్రుత. మొదటి బాల్‌కు ఫోర్, రెండో బాల్‌కు 2 రన్స్ చేశాడు. 3వ బాల్‌కు రన్స్ లేవు. నాలుగో బాల్ సిక్స్. ఇక రెండు బాల్సే ఉన్నాయి. ఉత్కంఠ పెరిగింది. కన్నార్పకుండా చూస్తున్నాడు. ఇంతలో భార్య టిఫిన్ చేస్తారా? అని అడిగింది. ఆ మాట వినిపించనే లేదు. కారణం? అతడి మనస్సు కళ్ళు, చెవులు అనే జ్ఞానేంద్రియాలను తన ఆధీనంలో ఉంచుకొని మ్యాచ్ పరిశీలనలో నిమగ్నమై వుంది. అందుకే టిఫిన్ చేస్తారా? అనే భార్యమాట వినిపించలేదు. అంటే చెవి వున్నది గాని దానికి మనస్సు సహకరించటం లేదు. దీనినిబట్టి మనస్సు ఇంద్రియాలతో కలిస్తేనే విషయగ్రహణం. మనస్సు ఇంద్రియాలకు సహకరించకపోతే ఎదురుగా ఎన్ని విషయాలున్నా గ్రహించలేం అని తెలుస్తున్నది. అందుకే మనస్సు చేత జ్ఞానేంద్రియాలను నిగ్రహించమంటున్నాడు భగవానుడు. అలా చేయాలంటే మనస్సు ఇంద్రియాలకు అందుబాటులో లేకుండా వుండేటట్లు చూడాలి. ఎలా? ఇంద్రియాలు విషయ ప్రపంచంలో సంచరిస్తున్నా వాటి వెనుక ఉండే మనస్సును ఉన్నతమైన పరమాత్మయందు నిలపాలి. పరమాత్మ చింతనలో నిమగ్నం కావాలి. అప్పుడు విషయ సమాచారం మనస్సును చేరదు. ఇదే మనస్సు చేత జ్ఞానేంద్రియాలను నిగ్రహించే పద్ధతి. ఇలా జ్ఞానేంద్రియాలను నిగ్రహించి–

(2) కర్మేంద్రియాలతో అసక్త భావంతో ఆచరించాలి. కర్మలు చేస్తే లోపల వాసనలు క్షయమైపోతాయి. క్రొత్త వాసనలు చేరుతాయి. అలాగాక కర్మయోగాన్ని ఆచరిస్తే పాత వాసనలు ఖర్చవుతాయి. క్రొత్తవి చేరవు. దానితో మనస్సు వాసనా రహితమై శుద్ధమై ప్రశాంతమవుతుంది. అందువల్ల చేసే కర్మలను ఎటువంటి సంగభావం లేకుండా; ఈ కర్మల వల్ల నాకు ఫలానా ప్రయోజనం కలగాలనే కోరిక, ఆసక్తి లేకుండా నిర్లిప్తంగా, నిష్కామంగా, చేసే పనిమీదనే శ్రద్ధ ఉంచి కర్తవ్య భావంతో కర్మచేయాలి.

ఈ సిద్ధాంతంలో హేతువాదం, శాస్త్రీయసమన్వయం ఉంది. కనుక ఎట్టి సందేహాలకు ఆస్కారం లేదు. ఆచరించ టానికి వెనుకంజ వేయాల్సిన పనిలేదు. ఇంద్రియ నిగ్రహం వల్ల శక్తి కూడబెట్టబడుతుంది. ఆ శక్తి కర్మేంద్రియాలతో

కర్మలు చేయటంలో వినియోగించబడుతున్నది. పైగా కర్మలు చేసేటప్పుడు మనస్సు భగవంతునిపై వుండటం వల్ల చేసే కర్మలు భగవత్ కర్మలైపోతాయి. ఇట్టి కర్మలు చేసేవారే శ్రేష్ఠులు. కనుక బలవంతంగా కర్మలను నిరోధించటం గాక మనస్సును పరమాత్మపై నిలిపి అసంగంగా కర్మలు చేయాలని భగవంతుని ఆదేశం.

'కర్మయోగమా? జ్ఞానయోగమా? ఏదో ఒకటి నిశ్చయించి తేల్చి చెప్పు' అని అడిగిన అర్జునునికి ఈ శ్లోకం ద్వారా సమాధానం చెప్పబోతున్నాడు భగవానుడు. ఏమని?

శ్లో॥ నియతం కురుకర్మత్వం కర్మజ్యాయోహ్యకర్మణః ।
శరీర యాత్రాపిచతే నప్రసిద్ధ్యే దకర్మణః ॥ (8)

తా॥ నీ కర్తవ్య కర్మను నీవు చెయ్యి. కర్మ చేయకుండటం కన్న చేయటమే మంచిది. పని చేయకపోతే శరీరయాత్ర కూడా జరగదు.

వ్యాఖ్య: అర్జునా! నీ నియత కర్మలను-విద్యుక్త కర్మలను తప్పకుండా చెయ్యాల్సిందే. నీకై నిశ్చయించబడిన కర్మలను నీవు తప్పక చేయాలి. నిశ్చయించేదెవరు అంటావా!

శాస్త్రము-స్వభావము. ఇప్పుడీ యుద్ధం సంగతి చూడు. యుద్ధం శాస్త్రనియతం. ఎందుకంటే నాలుగు వర్ణాల వారిలో క్షత్రియుడు తన భుజబలంతో ప్రజలను కాపాడాలి. కనుక శాస్త్రనియతం. అలాగే యుద్ధం నీ స్వభావనియతం ఎందుకంటే నీవు క్షత్రియ వీర పురుషుడవు. క్షత్రియుడికి రజోగుణం ప్రబలంగా ఉంటుంది. రజోగుణం ఉన్నవాడు ప్రశాంతంగా కూర్చోలేడు. దుష్టశిక్షణ-శిష్టరక్షణ చేయాలని, ధర్మాన్ని నిల బెట్టాలని, అధర్మాన్ని అణచివేయాలని తపనపడుతుంటాడు. అది అతడి స్వభావం. నీ స్వభావం అటువంటిదే గనుక అధర్మపరులైన కౌరవులను జయించాలని ఈ యుద్ధరంగంలో అడుగు పెట్టావు. కనుక ఈ యుద్ధం నీ స్వభావజనితం. కనుకనే తప్పకుండా ఈ యుద్ధాన్ని నీవు చేయాలి. యుద్ధం ఎంతటి క్రూరమైన, ఘోరమైన కర్మ అయినా నీ స్వధర్మాన్ని నీవు విడిచిపెట్టరాదు. నిష్కామభావంతో, ఫలాపేక్ష లేకుండా నీ కర్తవ్యం అని భావించి ఈ యుద్ధకర్మను చెయ్యి. నిష్కామంతో చేసిన కర్మ మనశ్శుద్ధిని కలిగిస్తుంది. తద్వారా మోక్షమార్గం వైపు నడిచేందుకు అర్హత లభిస్తుంది.

సూర్యుడు, చంద్రుడు, భూమి, వాయువు, నదులు, సముద్రాలు, గ్రహాలు, చెట్లు, చేమలు, పశువులు, పక్షులు- అన్నీ తమతమ స్వధర్మాలను నిర్వర్తిస్తూనే

వున్నాయి. ఒకవేళ తమ స్వధర్మాన్ని తప్పి సూర్యుడు వెలుగునివ్వకపోయినా, గ్రహాలు సంచరించకపోయినా, వాయువు వీచకపోయినా ప్రపంచమంతా అస్తవ్యస్తమై పోతుంది. చెట్లు జంతువులు తగ్గిపోతే ప్రకృతి సమతుల్యం దెబ్బతింటుంది. వర్షాలులేక, పంటలు పండక బీభత్సమవుతుంది. కనుక ఎవరి స్వధర్మాన్ని వారు నిర్వర్తించక తప్పదు.

ఇంతకుముందు 5వ శ్లోకంలో కర్మలు చేయక ఎవ్వడూ ఒక్కక్షణం కూడా ఉండలేడు అని చెప్పారు. అవి సహజ కర్మలు. గాలి పీల్చటం, వదలటం, కూర్చోవటం, నడవటం, నిద్రించటం, కాలకృత్యాలు తీర్చుకోవటం, చూడటం, వినటం, స్పర్శించటం, తినటం, త్రాగటం- ఇలాంటివన్నీ సహజ కర్మలు 'వీటిని తప్పక చేయాలి' అని ఎవరూ చెప్పనక్కరలేదు. కాని ఈ శ్లోకంలో చెప్పిన శాస్త్రనియత, స్వభావనియత కర్మలను తప్పక చేయాలి. వాటిని మానటం కన్న చేయటమే మంచిది- అని చెబుతున్నారు. ఎందుకంటే కర్మలు మానితే దేహయాత్ర, జీవనయాత్ర సాగదు. దేహపోషణ, కుటుంబ పోషణ జరగదు. దేశానికి నష్టం, సంఘంలో అవమానం, గృహంలో అశాంతి, తిన్నది అరగక అనారోగ్యం. ఇవన్నీ గాక లోపలి వాసనలు ఖర్చు గాక మనస్సు బరువెక్కుతుంది.

సోమరిజీవితం భారమైనది. 'సోమరి తలలో దయ్యాలుంటాయ'ని సామెత. మనకు ఎడమచెయ్యి సోమరి. ఏ పని చెయ్యాల్సివచ్చినా అది కుడిచేతిని ముందుకు నెట్టి తాను వెనక్కుపోతుంది. అందుకే భగవంతుడు దానికొక అసహ్యకరమైన పనిని అప్పగించాడు. సోమరిపోతులగతి అంతే అని హెచ్చరిక.

కనుక ప్రతివ్యక్తీ తన కర్తవ్య కర్మలను-అంటే శాస్త్రనియత- స్వభావనియత కర్మలను తప్పక చేయాలి. అప్పుడే వాసనాక్షయం, ఆ చెయ్యటం కూడా నిష్కామంగా చెయ్యాలి. భగవానుని సమాధానాన్ని విన్న అర్జునునికి ఏ మూలనో సందేహం. కర్తవ్యకర్మలు చెయ్యాల్సిందే. ఆ చెయ్యటం నిష్కామంగా చెయ్యాలి. సరే ఆ చేసేటప్పుడు అజాగ్రత్త వల్ల ఏవైనా పొరపాట్లు జరిగితే మళ్ళీ బంధమే గదా! ఎలా దీనికి పరిష్కారం?

శ్లో॥ యజ్ఞార్థాత్ కర్మణో న్యత్ర లోకోయం కర్మబంధనః
తదర్థం కర్మ కౌంతేయ!ముక్తసంగస్స మాచర॥ (9)

తా॥ యజ్ఞం కోసం చేసే కర్మలకన్న వేరైన కర్మలవల్లనే ఈ లోకం బంధింపబడుతున్నది. కుంతీ కుమారా! అందువల్ల సంగభావాన్ని వదిలిపెట్టి యజ్ఞకర్మల నాచరించు.

వ్యాఖ్య: స్వామీ! నీవేమో కర్మలను చెయ్యమంటావు. కర్మలేమో బంధాన్ని కలిగించేవైపోయె. అలాగని చెయ్యకుండా ఉండే వీలు లేదాయె. అందుకే నిష్కామంగా చెయ్యాలంటున్నావు. మరి అలా చేసేటప్పుడు ఏవైనా పొరపాట్లు జరిగితే, అజాగ్రత్తగా వుంటే? అనుకోకుండా కోరిక కలిగితే? బంధమే కదా! ఎలా చేయాలి ఈ నిష్కామ కర్మలను? –ఇదీ అర్జునుని మనసులోని సందేహం. ఇంతవరకు సిద్ధాంతం విన్నాడు. బాగానే ఉంది. కాని ప్రాక్టికల్‌గా దోష రహితంగా ఎలా చేయాలి? అని తపన.

అర్జునుని మనస్సులోని సందేహాన్ని గ్రహించిన భగవానుడు "అర్జునా! ఎంత పెద్ద సమస్యకైనా పరిష్కారముంటుంది. దానిని తెలుసుకొనే నేర్పుకావాలి. పనసపండు ఒలిచే వాడికి పాలజిడ్డు అంటుకుంటుంది. అది అంటుకుంటే పండు ఒలవటానికే వీలుపడదు. ఆ జిడ్డు అంటుకోకుండా ఉండాలంటే చేతులకు నూనె రాసుకోవాలి. అలాగే బంధంలో పడకుండా కర్మ చేయాలంటే ఒక కౌశలం ఉంది. నేర్పు ఉంది. అదేమంటావా? యజ్ఞార్థంగా కర్మలు చేయటమే" అని తెలియజేశాడు.

'యజ్ఞము' అనే దానికి భగవానుడిక్కడ క్రొత్త అర్థాన్ని ఇస్తున్నాడు. సాధారణంగా యజ్ఞం అంటే హోమగుండం, అగ్ని , ఆహుతులు, ఋత్విజులు, మంత్రాలు ఉండాలి. కాని ఇక్కడ భగవానుడు ఆ అర్థంతో చెప్పటం లేదు. "నీవు చేసే కర్మలన్నింటినీ–అవి ఏవైనా సరే వాటిని స్వార్థం లేకుండా, లాభాన్ని కోరకుండా, భగవత్ప్రీతికరంగా, లోకహితార్థంగా చెయ్యి. అలాచేసే కర్మలన్నీ యజ్ఞకర్మలే. ఇట్టి కర్మల వల్ల ఎన్నటికీ బంధం కలగదు–అని హామీ ఇస్తున్నాడు. అంతేకాదు.

ముక్తసంగస్సమాచర: యజ్ఞార్థంగా కర్మలు చేయటమే కాదు. అలా చేసే కర్మలను సంగభావం విడిచి చక్కగా చేయాలి అని కూడా తెలియజేస్తున్నాడు. ఏమిటీ సంగభావం? కర్మలు చేసేది నేను, ఫలితం రావాల్సింది నాకు–అనేదే సంగభావం. ఈ నేను–నాకు అనే సంగాన్ని వదిలిపెట్టి ఏ కర్మచేసినా అది బంధం కాదు. పాదరసాన్ని శుద్ధి చేయకుండా వాడితే విషం అవుతుంది. శుద్ధి చేసి వాడితే అమృతమౌతుంది. అలాగే కర్మలను సంగభావంతో చేస్తే బంధమవుతుంది. నేను–నాకు అనే సంగభావాన్ని వదిలిచేస్తే మోక్షానికి మార్గమవుతుంది.

అన్నింటికి కర్త భగవంతుడు. ఆయన చేతిలో పనిముట్టును నేను. ఆయన సూత్రధారి. నేను పాత్రధారిని. ఆయన పలికిస్తే పలికే పిల్లనగ్రోవిని. ఆయన 'కీ' ఇస్తే ఆడే గడియారాన్ని. ఇదీ నిజంగా పరిస్థితి. ఐతే అజ్ఞానంతో నేను చేస్తున్నాను;

13

ఇదంతా నా వల్లనే సాధ్యపడింది అంటాం. నేను కాబట్టి నా తెలివితేటలతో ఇంతటి వాణ్ణి అయ్యాను అని విర్రవీగుతాం. అంతా మన నెత్తిమీద వేసుకుంటాం. ఇదే సంగభావం.

ఒకడు రైలు బయలుదేరే సమయంలో హడావుడిగా పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి రైలెక్కాడు. తన సూట్‌కేస్‌ను తలపై పెట్టుకున్నాడు. ప్రక్కనున్న ప్రయాణీకుడు అదేమని అడిగాడు. దానికా బుద్ధిమంతుడన్నాడు– "ఈ రైలు మనను మోస్తే చాలు. ఇంకా మన బరువులను కూడా మోయమనటం ఏం న్యాయం?" అన్నాడు. తనని, తన సామానులను అన్నింటిని మోసేది రైలేననే జ్ఞానంలేదు అతడికి. మన తెలివి కూడా అలాగే ఉంది. మనకూ, మనం సాధించే విషయాలకు, 'అన్నింటికీ కర్త భగవంతుడే'. అయితే నేనే కర్తను అనటం మన తెలివి తక్కువతనం. నేను చేస్తున్నాను అనేది వృథా కర్తృత్వం. కనుక కర్మరహస్యాన్ని తెలుసుకొని కర్మలనా చరించాలి. భగవత్ప్రీతికరమైన కర్మలను, లోకహితార్థంగా చేయాలి. సంగభావాన్ని విడిచిచేయాలి. ఇవే యజ్ఞకర్మలు. ఇదే బంధం నుండి తప్పించుకొనే నేర్పు. ఈ నేర్పుతో కర్మలు చేస్తే ఏ దోషాలు లేవు. బంధం కావు. అందుకే సంగభావాన్ని విడిచి యజ్ఞకర్మల నాచరించమని భగవానుడు ఉపదేశిస్తున్నాడు. అసలీ యజ్ఞభావన ఎక్కడినుండి వచ్చింది? ఎందుకు వచ్చింది?

శ్లో॥ సహయజ్ఞాః ప్రజాసృష్ట్వా పురోవాచ ప్రజాపతిః ।
అనేన ప్రసవిష్యధ్వం ఏషవోస్త్విష్టకామధుక్॥ (10)
శ్లో॥ దేవాన్ భావయతానేన తేదేవా భావయంతువః॥
పరస్పరం భావయంతః శ్రేయః పరమవాప్స్యథ॥ (11)

తా॥ బ్రహ్మదేవుడు సృష్టి చేసేటప్పుడు యజ్ఞంతో సహా ప్రజలను సృష్టించి ముందే ఇలా చెప్పాడు. "ఈ యజ్ఞకర్మల చేత మీరు వృద్ధి పొందండి, ఇది మీ కోరిన కోర్కెలు తీర్చే కామధేనువు వంటిది" అని ఆశీర్వదించాడు (10)

తా॥ "ఈ యజ్ఞకర్మల చేత దేవతలను తృప్తిపరచండి. ఆ దేవతలు మిమ్ము అనుగ్రహించి తృప్తి పరుస్తారు. ఇలా పరస్పరం తృప్తినొందించుకొనుట ద్వారా గొప్ప శ్రేయస్సును పొందుతారు" (11)

వ్యాఖ్య: పూర్వం ప్రజాపతిగా సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మదేవుడు పంచభూతాలతో కూడిన ఈ విశ్వాన్ని సృష్టించి, ఆ తరువాత పంచ భూతాత్మకమైన ప్రాణికోటిని

సృష్టించాడు. అందులో మనుష్యులు కూడా ఉన్నారు. అలా సృష్టి చేసి ఈ మానవులు తమను తాము ఉద్ధరించుకొని తరించటానికి వీలుగా ఈ యజ్ఞకర్మలను యజ్ఞభావనను కూడా సృష్టించాడు. ఏమిటీ యజ్ఞభావన? ఎటువంటి స్వార్థబుద్ధి లేకుండా, లోక సంగ్రహార్థం, పరోపకారం కొరకు, భగవత్ ప్రీతికై కర్మలు చేయుటయే. ఈ భావనతో చేసే కర్మలన్నీ యజ్ఞకర్మలే.

ఈ యజ్ఞభావన భగవంతుని సృష్టియే గనుక విశ్వ మంతటా ఇది మనకు కనిపిస్తుంది. ఈ విశ్వంలో పుట్టినవన్నీ (మానవుడు తప్ప) ఈ యజ్ఞకర్మల నాచరిస్తూనే ఉన్నాయి. **సూర్యుడు** తాను అపారమైన తాపాన్ని భరిస్తూ లోకానికంతటికీ వెలుగునిస్తున్నాడు. **సముద్రం** నుండి నీటిని స్వీకరించి మేఘాలకిచ్చి వర్షరూపంలో మనకు అందిస్తున్నాడు- అదీ ఉప్పునీటిని తియ్యగా మార్చి. **ఆకాశం** మనందరం తిరగటానికి అవకాశం కల్పిస్తున్నది. **వాయువు** ఒక్కక్షణం కూడా విశ్రాంతి తీసుకోకుండా మన ప్రాణాలను నిలబెడుతున్నది. **భూమి** పంటల ద్వారా మనకు కావలసిన ఆహారాన్నివ్వటమే గాక మనకు ఆధారంగా ఉన్నది. **వృక్షాలు** మనకు కావలసిన పూలు, పండ్లు వంటచెరుకును ఇవ్వటమే గాక మనకు నీడను ప్రసాదిస్తున్నవి. మనం విడిచే కార్బన్‌డయాక్సైడ్‌ను తీసుకొని మనకు కావలసిన ప్రాణవాయువు ఆక్సిజన్‌నిస్తున్నవి.

ఇలా చూస్తే సృష్టిలో అన్నీ తమతమ పరిధులలో నేను చేస్తున్నాననే కర్తృత్వబుద్ధి, స్వార్థబుద్ధి ఏమాత్రం లేకుండా పరోపకారం, లోకకళ్యాణమే తమ ధర్మంగా యజ్ఞకర్మలు చేస్తూనే ఉన్నాయి. అలాగే సత్పురుషులు కూడా నిస్వార్థబుద్ధితో పరోపకారం కొరకే జీవిస్తారు. ఇదే యజ్ఞజీవితం, త్యాగజీవితం. దీనిని బట్టి మనం కూడా యజ్ఞజీవితాన్ని గడపాలి. పరోపకారం కొరకు నిస్వార్థంగా చేయగలిగినంత చేయాలి అని ఋజువౌతున్నది. అందుకే..

సృష్టిచేసిన బ్రహ్మదేవుడు "మీరు ఈ యజ్ఞకర్మలద్వారా వృద్ధి పొందండి. ఇది మీ కోర్కెలు తీర్చే కామధేనువు" అని చెప్పటం జరిగింది. యజ్ఞభావనతో కర్మలు చేసినపుడు ఆ యజ్ఞభావనయే మీరు కోరిన కోరికలు తీరుస్తుంది అని అంతరార్థం. కోరిన కోరికలంటే అల్పమైన కోరికలే కాదు. తరించిపోయే కోరికలు కూడా. ఎలా తీరుతాయి ఆ కోరికలు? అదీ ఆయనే చెప్పాడు. "మీరు యజ్ఞకర్మలచేత దేవతలను తృప్తిపరచండి. ఆ దేవతలు మిమ్ము అనుగ్రహించి తృప్తిపరుస్తారు. ఇలా పరస్పర తృప్తి ద్వారా గొప్ప శ్రేయస్సును పొందుతారు" అని-

యజ్ఞకర్మల ద్వారా అంటే త్యాగబుద్ధితో దేవతలను, గురువులను, పితరులను, అతిథులను ఆరాధించాలి. వారిని తృప్తి పరచాలి. దేవతలు అంటే "దానాత్‌దేవః" = ఇచ్చే వారు దేవతలు అని. వివిధ రూపాలలో మనచే ఆరాధించబడే, పూజింపబడే దేవతలంతా పరమాత్మ యొక్క ప్రతినిధులుగా మనకు ఆహారాన్ని, గాలిని, నీటిని, వెలుతురును, చల్లదనాన్ని, భోగాలనిస్తున్నారు. కనుక వారిని ఆరాధించి తృప్తి పరచాలి. గురువులు మనకు జ్ఞానాన్నిచ్చే వారు గనుక గురుదేవులయ్యారు. తల్లిదండ్రులు మనకు దేహాన్నిచ్చినవారు గనుక పితృదేవతలయ్యారు. అతిథులు మనకు ఆశీస్సులందించే వారు గనుక అతిథి దేవుళ్ళయ్యారు. అందుకే మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ, ఆచార్యదేవోభవ, అతిథి దేవోభవ అంటూ అందరిని దేవతలుగా కీర్తిస్తున్నాం. వీరందరిని ఆరాధించి, పూజించి, సేవించి తృప్తిపరచటం మన విధి. భగవంతుడు మెచ్చే యజ్ఞకర్మ. ఇలా వారిని తృప్తి పరిస్తే ఆ దేవతలు మనను అనుగ్రహిస్తారు. మనకు కావలసిన వాటినిచ్చి తృప్తిపరుస్తారు. ఇదే పరస్పర సహకారంతో తృప్తిని, శ్రేయస్సును పొందటం.

అసలు ఈ ప్రపంచమే ఒక 'ఆదానప్రదానశాల' 'పరస్పర సహకారసంస్థ' ఎలా? ఒక చెట్టుకు నీవు నీరు పోస్తే అది నీకు పుష్పాలను, ఫలాలను ఇస్తున్నది. ఆవుకు గడ్డి వేస్తే అది నీకు పాలనిస్తున్నది. ఇదే పరస్పర సహకారం.

సముద్రాన్ని చూడండి. అది తన నీటిని ఆవిరిరూపంలో మేఘాలకిస్తున్నది. మేఘాలు ఆ నీటిని కొండలలో, కోనలలో వర్షరూపంలో కుమ్మరిస్తున్నాయి. ఆ కొండలు, కోనలు ఆ నీటిని నదులకు సప్లై చేస్తున్నాయి. నదులు చాలా దూరం ప్రయాణించి చివరకు ఆ నీటిని సముద్రానికే చేరుస్తాయి. ఇదే యజ్ఞచక్రం. ఇదే ఈశ్వరీయ విధానం. దేవతలను మనుష్యులను కలిపే లింక్ ఇదే. మనుష్యులు దేవతలను తృప్తి పరచాలి. దేవతలు మనుష్యులను తృప్తిపరుస్తారు. ఒకరికొకరు సహాంరించుకోవటం-**పరస్పరం భావయంతః** అంటే ఇదే. మానవులలో కూడా ఈ పరస్పరసహకారముండాలి.

ఒక ధర్మాత్ముడు సాధుసంతులకు అన్నసంతర్పణ చేస్తున్నాడు. మంచిమంచి పిండివంటలతో అందరికీ భోజనం వడ్డించారు. మంత్రం చెప్పే దాకా ఎవ్వరూ భోజనం చేయ కూడదన్నాడు. అన్నీ వడ్డించటం అయింది. అందరూ మంత్రం కొరకు ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నారు. అప్పుడా ధర్మాత్ముడొక గొప్ప మంత్రం చెప్పాడు.

ఏమిటా మంత్రం? “ఎవ్వరైనా సరే ఒక్కముద్దనోట్లో పెట్టుకున్నారా– ఇదిగో దీనితో మీ తల పగిలి పోతుంది. ఇక తినండి” అని పచ్చడి బండచేతిలో పట్టుకొని నిలబడ్డాడు. అందరూ విభ్రాంతులయ్యారు. కొన్ని క్షణాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచిపోయినవి. ఎవ్వరూ విస్తరిలో చెయ్యి పెట్టే సాహసం చేయటం లేదు. అంతలో ఒక బుద్ధిమంతు డన్నాడు, “మేం నోట్లో పెట్టుకోం, తినం, ఎదటివారి నోట్లో పెడతాం, తినిపిస్తాం” అన్నాడు. దానితో అందరూ ఒకరికొకరు తినిపించుకున్నారు. అందరూ తృప్తి చెందారు. పరస్పరం భావయంతః. ఇలాగే దేవతలు మానవులు పరస్పరం ఒకరి నొకరు తృప్తి పరచుకోవాలి–అనేదే బ్రహ్మదేవుని అభీష్టం. అలా చేసినపుడే పరమశ్రేయస్సును పొందుతారు. ప్రపంచంలో అనేక శ్రేయస్సులున్నాయి. కాని పరమ శ్రేయస్సు ఒక్కటే. అదే మోక్షం. అట్టి మోక్షాన్ని పొందాలంటే దేవతలను యజ్ఞభావనతో తృప్తి పరచాలి. ఎలా?

లోకహితార్ధంగా, నిస్వార్ధ భావంతో, త్యాగభావంతో, భగవత్ప్రీతికరమైన కర్మలను చేయటం ద్వారా. అట్టి వారికే పరమ శ్రేయస్సు.

–ఇలా యజ్ఞకర్మల ద్వారా దేవతలను ఆరాధించకుండా, భగవంతుడిచ్చిన దానిని అనుభవిస్తుంటే?–

శ్లో॥ ఇష్టాన్ భోగాన్ హివోదేవా దాస్యంతే యజ్ఞభావితాః।
తైర్ధత్తాన ప్రదాయైభ్యో యో భుంక్తే స్తేన ఏవసః॥ (12)

తా॥ యజ్ఞము చేత సంతోషపెట్టబడిన దేవతలు మీకు ఇష్టమైన భోగాలను ఇస్తారు. ఆ దేవతల చేత ఇవ్వబడినవాటిని వారికి సమర్పించకుండా ఎవడు అనుభవిస్తాడో అట్టి వాడు దొంగయే.

వాఖ్య: యజ్ఞకర్మలద్వారా దేవతలను ఆరాధించినపుడు ఆ దేవతలు భోగ్యవస్తువులను ఇస్తారు. అయితే దేవతలచే మనకు ప్రసాదించబడిన వాటిని భగవంతునికి లేదా ఆయా దేవతలకు సమర్పించకుండా అనుభవిస్తే అట్టివాణ్ణి చోరుడు– దొంగ అని భగవానుడీ శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నాడు.

దొంగ అంటే ఎవరు? ఇతరుల వస్తువులను వారికి చెప్పకుండా, వారి అనుమతి లేకుండా, లేదా తగిన ధర చెల్లించకుండా తెచ్చుకొంటే దొంగ అంటారు. మరి మనం తినే ఆహారం, త్రాగేనీరు, పీల్చేగాలి, ధరించే వస్త్రం, పళ్ళు, పూలు అన్నీ భగవంతుడిచ్చినవే. అన్నీ భగవంతుని సొత్తే. మరి ఆయన సొత్తును తీసుకొనుటకు ఆయన అనుమతిని తీసుకోవద్దా? భగవంతునికి సమర్పించవద్దా? నిజమే అనుమతి

ఎలా తీసుకోవాలి? ఎలా సమర్పించాలి? ఆయన మన ఎదురుగా ఉంటే అనుమతి తీసుకొనేవాళ్ళం. ఆయనకు ముందుగా సమర్పించే వాళ్ళమే. కాని ఆయన ఎదురుగా లేదు గదా? ఎలా భగవంతునికి సమర్పించటం? అంటే భగవత్స్వరూపులైన ప్రాణులకు సమర్పించటమే. తోటి మానవులకు, అతిధులకు, అభ్యాగతులకు, జంతువులకు, చీమలకు, పక్షులకు – ఇలా నీకు తటస్థపడిన ప్రాణిలెవ్వరికైనా కొంత అర్పించి మిగిలిన దానిని భగవదర్పణ చేసి భుజించాలి. అలా సమర్పణ లేకుండా నీవు ఆరగిస్తే సమాజం దృష్టిలో నీవు కలెక్టరువైనా, గవర్నరు వైనా, ప్రధానివైనా, న్యాయాధిపతివైనా భగవంతుని దృష్టిలో మాత్రం దొంగవే. దొంగకు శిక్ష తప్పదు గదా! భగవంతుడు చిత్రవిచిత్రంగా శిక్షిస్తాడు. ఎలా?

ప్రకృతి వనరులన్నీ భగవంతుడిచ్చినవే. అరణ్యాలు, పర్వతాలు, నదులు, సముద్రాలు, జంతుజాలం, గాలి, నీరు, భూమి, ఆకాశం, ఖనిజాలు, బంగారం, వృక్షజాలం–అన్నీ మానవుని ఉపయోగం కొరకు భగవంతుడిచ్చినవే. వీటిని మనం వాడుకుంటున్నాం. అయితే భగవంతునిపట్ల కృతజ్ఞతాభావం. సమర్పణభావం ఉండటం లేదు. ఈ కృతజ్ఞత, సమర్పణ లేకుండా, వాటిని వాడుకుంటే దొంగలమే. చెట్లు నరికి, అరణ్యాలను అంతం చేసి భారీ ప్రాజెక్టులు నిర్మిస్తాం. కాని మళ్ళీ చెట్లు, అరణ్యాలు పెంచం. అంటే భగవంతుడిచ్చిన ప్రకృతిని నాశనం చేస్తాం, కాని సమతుల్యత దెబ్బతినకుండా ప్రకృతిని కాపాడం. అందుకే శిక్షగా ప్రకృతి వైపరీత్యాలు, భూకంపాలు, తుఫాన్లు మొదలయినవి.

కనుక చెట్లు నరికితే కొత్తవి పెంచాలి. పంటలు పండిస్తే భూసారం తగ్గుతుంది. గనుక తిరిగి ఎరువులు వాడి భూసారాన్ని పెంచాలి. వన్యమృగాలు నశిస్తుంటే వాటిని సంరక్షించాలి. గాలిని నీటిని స్వచ్ఛంగా ఉంచుకోవాలి. ఇదే మనం దేవతలకు సమర్పించాల్సింది.

దీనినిబట్టి మనకొక విషయం స్పష్టమవుతున్నది. మనకున్న దాన్ని–అది డబ్బు కావచ్చు, వస్తువులు కావచ్చు, తెలివి తేటలు కావచ్చు, జ్ఞానం కావచ్చు–ఇతరులతో కలిసి అనుభవించాలి. సమాజానికి ఉపయోగపడాలి. నీవు ఒక్కడివే అనుభవించాలనుకున్నా, ఒక్కడివే బాగుపడాలనుకున్నా, ఇతరులతో కలవకుండా స్వార్ధమే పరమార్ధంగా జీవించాలను కున్నా నీవు దొంగవే అవుతావు. కనుక ఎవ్వరూ స్వార్ధపరాయణులు కాకుండా, తోటివాడికి సాయపడటం తన విద్యుక్తధర్మం అనే భావంతో ఉండాలి. అలాంటి అవకాశం ఎప్పుడొస్తుందా? అని ఎదురుచూడాలి.

అందుకే విదేశాల్లో పుచ్చుకొన్నవాడు థ్యాంక్స్ చెబితే మన దేశంలో ఇచ్చినవాడు నమస్కరిస్తాడు. ఎందుకు? తోటివాడికి సహాయపడే అవకాశం నీ వల్ల నాకు వచ్చింది – అనే భావంతో. కనుక భగవంతుడిచ్చిన దానిని భగవత్స్వరూపులైన ప్రాణులకు సమర్పించి అనుభవించాలి. అలా సమర్పించని వాడు చోరుడు. ఇలా భగవదర్పితం చేసి భుజిస్తే–అనుభవిస్తే ప్రయోజనమేమిటి?

శ్లో॥ యజ్ఞశిష్టా శినస్సంతః ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః॥
భుంజతే తేత్వఘంపాపాః యేపచంత్యాత్మకారణాత్॥ (13)

తా॥ యజ్ఞము చేయగా మిగిలిన అమృతాన్ని (దేవతలకు సమర్పించగా మిగిలిన దాన్ని) భుజించిన సత్పురుషులు సమస్త పాపాలనుండి విడుదల పొందుతారు. అలాగాక ఎవరైతే తమకొరకే వండుకుంటారో అట్టివారు పాపులు. వారు పాపాన్నే తింటారు.

వ్యాఖ్య: ఈ లోకంలో మనం జీవిస్తున్నామంటే ఎందరి సహకారమో ఉంటున్నది. ప్రతి మనిషి తనకు కావలసిన ఆహారాన్ని, వస్త్రాలను, ఉపయోగించే వస్తువులను తానే తయారు చేసుకోలేడు. పరస్పర సహకారంతోనే అన్నీ సమకూర్చుకొని అనుభవిస్తున్నాడు. కనుక సమిష్టి శ్రేయస్సుకు పాటుపడాలి. సమిష్టి శ్రేయస్సులోనే తన శ్రేయస్సు ఉన్నదని గ్రహించి వ్యవహరించేవారే సత్పురుషులు. స్వార్థంతో జీవించే వాడు పాపాన్ని మూటగట్టుకుంటున్నట్లే.

ఈ లోకంలో జన్మించిన ప్రతి వ్యక్తి తన జీవనం కొరకు, అభ్యుదయం కొరకు, జన్మసార్థతకొరకు అనేకమందిపై ఆధారపడుతున్నాడు. ఎవరెవరు సహాయం చేస్తున్నారోవారికి ఋణపడి ఉంటున్నాడు. ఆ ఋణం తీర్చుకోవాలి. అందుకు శాస్త్రం పంచయజ్ఞాలను విధిస్తున్నది ఏమిటవి?

(1) దేవతలు మనకు ఆహారం, నీరు, గాలి, వెలుతురు, ఆధారం, సంపదలు ఇస్తున్నారు. వారి ఋణం తీర్చుకొనుటకు **'దైవయజ్ఞం'** చేయాలి, అంటే యజ్ఞ యాగాదులు, పూజాపున స్కారాలు, నోములు, వ్రతాలు, దైవప్రార్థనలు, భజనలు మొదలగునవి చేయాలి.

(2) ఋషులు మనం ధర్మబద్ధమైన జీవితాన్ని గడిపేందుకు, తరించేందుకు కావలసిన జ్ఞానాన్ని శాస్త్రాల ద్వారా, ఇతిహాసాల ద్వారా, పురాణాల ద్వారా అందించారు. వారి ఋణం తీర్చుకొనుటకు 'ఋషియజ్ఞం' అంటే వేదపఠనం, పారాయణం, రామాయణ, భారత, భాగవత, పురాణములను చదవటం, వినటం ముఖ్యంగా భగవద్గీతను అధ్యయనం చేయటం ద్వారా ఋషి ఋణాన్ని తీర్చుకోవాలి.

16

(3) పితృదేవతలు మనకు ఈ దేహాన్ని ప్రసాదించారు. ఎంతో ప్రేమతో పెంచి పెద్దచేసి, విద్యాబుద్ధులు నేర్పించి, మనం హాయిగా జీవించాలని ఆరాటపడుతూ ఉంటారు. వారి ఋణం తీర్చుకొనుటకు **'పితృయజ్ఞం'** చేయాలి. అంటే తల్లిదండ్రులు జీవించి ఉన్నంతవరకు వారికి ఏలోటూ రాకుండా చూసుకుంటూ వారిని సంతృప్తి పరచటం, మరణించిన తర్వాత తర్పణాలతో, శ్రాద్ధకర్మలతో పితృదేవలకు ఊర్ధ్వగతులు కలుగునట్లు చేయాలి.

(4) మనుష్యులు వారివారి వృత్తుల ద్వారా, కర్మలద్వారా ఎన్నో విధాలుగా మన జీవనానికి సాయపడుతున్నారు. వారి ఋణాన్ని తీర్చుకొనుటకు **'మనుష్యయజ్ఞం'** లేదా **'నృయజ్ఞం'** చేయాలి. అంటే అతిథులకు, అభ్యాగతులకు, యతులకు, బ్రహ్మచారులకు భోజనం పెట్టటం, తోటి వారికి కష్టాలలో చేతనైనంత సాయం చేయటం ద్వారా మనుష్యఋణం తీర్చుకోవాలి.

(5) భూతములు అంటే పశువులు, పక్షులు, క్రిమికీటకాలు– ఇంకా అనేక జంతువులు, వృక్షములు మనకెంతో సాయపడుతూ ఉన్నవి. వ్యవసాయానికి ఎద్దులు; పాలు పెరుగు వెన్న, నెయ్యి మొదలైన వాటికొరకు ఆవులు, గేదెలు, కాపలాకు కుక్కలు; పళ్ళు పూలకై వృక్షాలు; మన సుఖానికి, జీవనానికి సాయపడుతున్నాయి. వాటి ఋణం తీర్చుకొనుటకు **'భూతయజ్ఞం'** విధించబడింది. పశుపక్ష్యాదులను పోషించటం. మొక్కలకు నీరుపోయటం, చీమలకు ఆహారాన్నివ్వటం, పక్షులకు గింజలు వేయటం ద్వారా భూత ఋణం తీర్చుకోవాలి.

అంటే ఈ పంచయజ్ఞాల ద్వారా వారివారి భాగాలు వారికిచ్చి, సంతోషపరిచి మిగిలిన యజ్ఞశేషాన్ని తినాలి. వారే సత్పురుషులు. వారు తినేది అన్నాన్ని కాదు; అమృతాన్ని. వారు సమస్త పాపాలనుండి విడుదల పొందుతారు. అన్ని ఋణాలు తీర్చుకున్నవారౌతారు. అలాకాకుండా అందరి సహకారాన్ని ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో స్వీకరించి; ఇతరులకు పెట్టకుండా, పరుల శ్రేయస్సును పట్టించుకోకుండా, తన బొజ్జనిండితే చాలని, తనకోసం మాత్రమే సంపాదించుకొని తానే తినేవాడు పాపాన్ని తిన్నట్టే. అట్టివారు పాపులే అని భగవానుడీ శ్లోకంలో స్పష్టం చేస్తున్నాడు. ఇక్కడ తన కోసమే అంటే తనవారి కోసం తన కుటుంబం కోసం చేసినది కూడా తనకోసం చేసినదేనని గ్రహించాలి.

కనుక ఇతరులకు పెట్టకుండా పంచభక్ష్య పరమాన్నాలు తిన్నా అవి విషమే; పాపమే. ఇతరులకు పెట్టి తాను తిన్నదే అమృతమౌతుంది.

అబ్బే మనం అభ్యాగతులకు పెడుతున్నాం గదా! అంటే ఎలా పెడుతున్నామో ఆలోచించాలి. (1) వీడు వచ్చాడంటే వదలడండీ పీడాకారం. శనిపడితే ఏడేళ్లు. వీడు పడితే పధ్నాలుగేళ్ళంటూ ఒక ముద్దపెడితే అది సమర్పణ కాదు. (2) ఇవ్వాళ మిగలలేదమ్మా, రేపు రా అంటారు. అంటే మనం తిన్నతర్వాత మిగిలితేనే పెట్టాలి అనే భావన లేదా నిన్న మనం తినగా ఏదైనా మిగిలితే ఎలాగూ పారవెయ్యాలి గదా అని వారికి వేద్దాం అనుకుంటారు. ఇదీ సమర్పణ కాదు.

త్యాగభావంతో, బాధ్యతగా భావించి, ఇష్టపూర్వకంగా, ప్రేమతో అందించేదే సమర్పణ. అలా ఇతరులకు సమర్పించగా మిగిలినదానినే తినాలి. అదే యజ్ఞశిష్టాశినః. యజ్ఞం పూర్తయిన తర్వాత మిగిలినదే యజ్ఞావశేషం- యజ్ఞ శేషం-ప్రసాదం. దాన్ని తినాలి. -యజ్ఞానికింత ప్రాధాన్యతేమిటి? యజ్ఞాలలో ప్రతిష్టితుడై ఉన్నది సాక్షాత్ పరమాత్మే. ఎలా?

- యజ్ఞమునకు ఇంతటి ప్రాధాన్యత ఎందుకు?

శ్లో॥ అన్నాద్భవంతి భూతాని పర్జన్యాదన్న సంభవః।
యజ్ఞాత్ భవతి పర్జన్యః యజ్ఞః కర్మసముద్భవః॥ (14)
శ్లో॥ కర్మబ్రహ్మోద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షర సముద్భవం।
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞేప్రతిష్టితం॥ (15)

తా॥ ప్రాణులన్నీ అన్నం వల్ల పుడుతున్నాయి. అన్నం మేఘం వల్ల పుడుతున్నది. మేఘం యజ్ఞం వల్ల, యజ్ఞం కర్మ వల్ల పుడుతున్నది. (14)

కర్మసృష్టి కర్త బ్రహ్మదేవుని నుండి పుట్టినది. ఆ బ్రహ్మదేవుడు సర్వవ్యాపకమైన అక్షరుడైన పరమాత్మ నుండి జన్మించాడు. అందువల్ల సర్వవ్యాపకుడైన పరమాత్మయే నిత్యమూ యజ్ఞంలో ప్రతిష్టితుడై యున్నాడు. (15)

వ్యాఖ్య: సమస్త ప్రాణులు అన్నం వల్లనే పుడుతున్నాయి. అన్నమే పురుషునిలో వీర్యరూపంగా మారి పిండోత్పత్తికి కారణమవుతున్నది. మరి అన్నం ఎలా వస్తున్నది? వర్షంవల్ల పంటలు పండి ఆహారం లభిస్తున్నది. ఆ వర్షం యజ్ఞం వల్ల; యజ్ఞం వల్ల మేఘాలు ఏర్పడి వర్షం కురవటం జరుగుతున్నది. ఇక యజ్ఞమనేది కర్మవల్లనే సంభవం. కర్మ అనేది సృష్టికర్త బ్రహ్మ దేవుని నుండి సంభవించగా బ్రహ్మదేవుడు అక్షరుడైన, సర్వ వ్యాపకమైన పరమాత్మనుండే ఉద్భవిస్తున్నాడు. కనుకనే సర్వ వ్యాపక పరమాత్మయే యజ్ఞంలో ప్రతిష్ఠితుడై యున్నాడు. అని ఋజువు అవుతున్నది. అంటే యజ్ఞ కర్మలాచరిస్తే అందువల్ల పరమాత్మతో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడుతుంది.

ఇదే సృష్టి చక్రం, జగచ్చక్రం, ధర్మచక్రం.

అయితే ఈ పైన చెప్పిన పదాలన్నింటిని బుద్ధి కుశలతతో అర్థం చేసుకోకపోతే ఈ శ్లోకం యొక్క సంపూర్ణ సౌందర్యాన్ని దర్శించలేం. ఈ పదాలన్నింటికి భగవానుడు చెప్పే అర్థాలు వేరుగా ఉన్నాయి. శ్రీకృష్ణుడు యజ్ఞయాగాదులు చేయమని ప్రోత్సహించలేదు గనుక ఇక్కడ చెప్పిన 'యజ్ఞకర్మ' సమిష్టికోసం, పరుల శ్రేయస్సు కోసం, త్యాగభావంతో చేసే నిస్వార్థకర్మయేనని గ్రహించాలి. అలాగే 'వర్షం' అంటే అనుకూల పరిస్థితులే. 'అన్నం' అంటే ఆ కర్మల వల్ల లభించే ఫలమే.

అంటే ఎలాంటి స్వార్థబుద్ధి లేకుండా సమిష్టి శ్రేయస్సును కోరి, త్యాగబుద్ధితో లోకకళ్యాణ కాంక్షతో కర్మ (యజ్ఞం) చేసినపుడు ఫలితం లభించటానికి అనుకూల పరిస్థితులు (వర్షం) ఏర్పడతాయి. ఆ పరిస్థితుల కారణంగా పదిమందీ అనుభవించి ఆనందించటానికి వీలైన ఫలితం (అన్నం) లభిస్తుంది- అని అసలైన అర్థం.

ఉదాహరణకు ఒక నదిలోని జలాలు వృధాగా సముద్రం లోకి ప్రవహిస్తున్నాయి, ఆ జలాలను బంజరు భూములను సారవంతం చేయటానికి ఉపయోగించవచ్చు. అలా ఉపయోగ పెట్టుకోవాలంటే ఆ నదిపై ఆనకట్టను కట్టి కాలువలు త్రవ్వించాలి. ఆ కాలువల ద్వారా నీరు బంజరు భూములకు చేరితే అవి పంటపొలాలుగా మారిపోతాయి. ఇలా పదిమంది మేలు కోసం త్యాగభావంతో, నిస్వార్థబుద్ధితో ఆనకట్ట కట్టించి కాలువలు త్రవ్వించటం 'యజ్ఞకర్మ'. అట్టి కర్మవల్ల పొలాలను సాగు చేయటానికి అనుకూల పరిస్థితులేర్పడతాయి. ఆ అనుకూల పరిస్థితులే 'వర్షం' కనుక యజ్ఞం వల్ల వర్షం. అప్పుడు రైతులు ఆ పొలాలను దున్ని, నారుపోసి, వ్యవసాయం చేసి పంటలు పండిస్తారు. ఆ పంటయే 'ఫలం'. అదే 'అన్నం'. కనుక వర్షం వల్ల అన్నం. ఇలా యజ్ఞం వల్ల వర్షం, వర్షం వల్ల అన్నం, అన్నంవల్ల ప్రాణులు, ప్రాణులవల్ల మళ్ళీ యజ్ఞం- వర్షం-అన్నం-ప్రాణులు-ఇదే జగచ్చక్రం-సృష్టిచక్రం.

ఈ విధంగా మానవులు పవిత్రభావంతో, పరోపకారం కొరకు సమిష్టిగా, సహకారపూర్వకంగా, ఐక్యంగా పనులు చేస్తే అది యజ్ఞం; ఆ యజ్ఞంలో భగవత్తత్త్వం ప్రతిష్టితమై ఉంటుంది. యజ్ఞకర్మలో ఉన్నది ఆ సర్వవ్యాపక పరమాత్మయే. అంటే అందరికోసం, అందరు కలసి చేసే సమిష్టి కర్మల ద్వారా పరమాత్మకు సన్నిహితులమౌతాం. ఇది పరమాత్మ మెప్పు పొందే యజ్ఞం. పరమాత్మ యొక్క అనుగ్రహాన్ని పొందే యజ్ఞం. అందుకే ఈ యజ్ఞకర్మకు ఇంతటి ప్రాధాన్యత. ఈ

యజ్ఞకర్మ ద్వారా జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించి పరమాత్మను దర్శించాలి. ఈ జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించకపోతే? అట్టి వారికి భగవంతుని దృష్టిలో స్థానమేమిటి?

శ్లో॥ ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః।
అఘాయురింద్రియారామః మోఘం పార్థ! సజీవతి॥ (16)

తా॥ అర్జునా! ఎవడైతే ఇలా పరిభ్రమించే జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించడో వాడు పాపాత్ముడే. అట్టివాడు ఇంద్రియాలకు దాసుడు. వాడి జీవితం వ్యర్థం.

వ్యాఖ్య: ఈ జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించనివాడంటే ఎవరు? పరులహితం కొరకు, సమిష్టి శ్రేయస్సు కొరకు నిస్వార్థంగా ఏ కర్మను చేయనివాడు. అట్టి వానిని గురించే ఈ శ్లోకంలో చెబుతున్నారు. అసలు ఈ జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించనివారెవరు? క్రిమికీటకాలు, పశువులు, పక్షులు, వృక్షలతాదులు, పంచభూతాలు, సూర్యచంద్రులు, నదులు, సముద్రాలు– అన్నీ ఎటువంటి ఒడిదుడుకులు లేకుండా ఈ జగచ్చక్రాన్ని అనుసరిస్తూనే ఉన్నాయి. నిస్వార్థంగా ప్రాణికోటికి సాయపడు తూనే ఉన్నాయి. కాని మానవుడు మాత్రమే ఈ జగచ్చక్రాన్ని ప్రశాంతంగా తిరగనివ్వక తికమక పెట్టాలనుకుంటున్నాడు. మానవుడికి మాత్రమే ఇలా జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించక ఎదురు తిరిగే వీలుంది. ఇట్టి మానవుని 'అఘాయు' పాపాత్ముడు అని భగవానుడు పేర్కొంటున్నాడు. ఎందుకిలా మానవుడు పాపాత్ముడౌతున్నాడు? దీనికి కారణం కేవలం స్వార్థం. నేను బాగు పడితే చాలు, నావాళ్లు సుఖంగా ఉంటే చాలు, లోకం సంగతి నాకెందుకు? అని భావించటం వల్లనే. యజ్ఞకర్మ అంటే నిస్వార్థంగా చేయాల్సినది. మరి స్వార్థ చింతన గల మానవుడు నిస్వార్థమైన, త్యాగబుద్ధితో కూడిన కర్మను ఎలా చేయగలుగు తాడు? ఇక రెండవ కారణం 'ఇంద్రియలోలత్వం'. దేహాన్ని పోషించుకోవటం, దేహవాంఛలు తీర్చుకోవటం, ఎప్పుడూ లౌకిక సుఖభోగాల గురించే ఆలోచించటం, అందుకోసం ప్రయత్నించటమే 'ఇంద్రియలోలత్వం'.

అసలు ఒకడు ఇంద్రియ లోలుడైనంత మాత్రాన ఈ జగచ్చక్రానికి, సమాజానికి వచ్చిన ఇబ్బంది ఏమిటి? సమాజ మంటే వ్యక్తుల సమూహమే. సమాజంలోని వ్యక్తులంతా ఉన్నతాదర్శాలు కలిగి, సమిష్టికోసం నిస్వార్థంగా జీవించే వారైతే సమాజం ఉన్నతంగా ఉంటుంది. అలా గాక సమాజంలోని వ్యక్తులు స్వార్థపరులై, చేయరాని పనులు చేసేవారైతే ఆ సమాజం కూడా భ్రష్టు పట్టిపోతుంది. కనుక వ్యక్తులను బట్టే సమాజం. వ్యక్తులు స్వార్థపరులు, ఇంద్రియ లోలురయితే జగచ్చక్రాన్ని భంగపరిచినట్లే. ఎందుకంటే వారు యజ్ఞకర్మలు చేయరుగనుక. యజ్ఞకర్మలు లేకపోతే అనుభవించటానికి వర్షరూప అనుకూల పరిస్థితులు ఏర్పడవు. ఆ పరిస్థితులు ఏర్పడకపోతే అన్న రూపమైన భోగ్యవస్తువులు లభించవు.

ఇలా జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించని; స్వార్థం, ఇంద్రియ లోలత్వం వల్ల యజ్ఞకర్మలు ఆచరించనివారిని పాపాత్ములని నిరశించి, వారి జీవితం వ్యర్థం అని భగవానుడు తెలియ జేస్తున్నాడు. వారి బ్రతుకు దండగ మారి బ్రతుకు. ఎందుకు?

మానవజన్మ మోక్షానికి ద్వారం వంటిది. అట్టి అపురూపమైన, దుర్లభమైన మానవజన్మ లభించినప్పటికీ సద్వినియోగపరుచుకోకుండా, ఆ విషయాన్ని మరిచి పశువులాగా– అంతకన్న హీనంగా కేవలం దేహవాంఛలు తీర్చుకొనుటకు, ఇంద్రియభోగ విషయాల ననుభవించటానికి ఈ జన్మను వెచ్చించి, దుర్లభమైన మానవజన్మను వ్యర్థం చేసుకుంటున్నాడు గనుక అతడిది వ్యర్థ జన్మమే.

ఈ శ్లోకంలో స్వార్థపరుడైన, పరోపకారబుద్ధి ఏమాత్రం లేని మానవుని పరమాత్మ నిందిస్తున్నాడు. మానవుడై పుట్టిన తర్వాత పరోపకారం కొరకు చేతనైనంతగా చేయాలని కూడా తెలియజేస్తున్నాడు.

– అయితే ఈ కర్మచక్రానికి అందరూ కట్టుబడి ఉండాల్సిందేనా?

శ్లో॥ యస్త్వాత్మరతిరేవస్యాత్ ఆత్మతృప్తశ్చ మానవః।
ఆత్మన్యేవచ సంతుష్టః తస్యకార్యం న విద్యతే॥ (17)

శ్లో॥ నైవతస్యకృతే నార్థః నాకృతే నేహకశ్చన।
నచాస్య సర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః॥ (18)

తా॥ ఏ మానవుడు తన (ఆత్మ)లోనే రమిస్తూ, తనలోనే తృప్తిచెందుతూ, తనలోనే సంతుష్టి చెందుతూ ఉంటాడో అట్టి వానికి ఇక చేయదగిన కార్యం అంటూ ఏమీ లేదు. (17)

ఆత్మలోనే ఆనందించే అట్టి ఆత్మవిదునకు ఈ లోకంలో కర్మచేయటం వల్ల గాని, కర్మ చేయకుండా ఉండటం వల్ల గాని ఎట్టి ప్రయోజనము లేదు. తన ప్రయోజనం కొరకు సమస్త ప్రాణులలో దేనినీ ఆశ్రయించదు. (18)

వ్యాఖ్య: జగచ్చక్రాన్ని అందరు మానవులు అనుసరించాల్సిందే. అయితే బహుకొద్ది మందికి మాత్రం ఇందులో మినహాయింపు వుంది. ఎవరు అట్టివారు? వారే ఆత్మరతులు, ఆత్మతృప్తులు, ఆత్మసంతుష్టులు.

–ఇష్టమైన వాటిని తలచుకొని ఆనందించటం **'రతి'**

–ఇష్టమైన వాటిని సంపాదించుకొని, అనుభవించి ఆనందించటం **'తృప్తి'**

–అలా అనుభవించి, ఆనందించి; ఇకచాలు నాకింకేమీ అవసరం లేదనుకోవటం **'సంతుష్టి'**

నిరంతరం తన స్వరూపమైన ఆత్మను తలచుకొని అందులోనే ఆనందించే వారు 'ఆత్మరతులు'. ఆత్మానుభవాన్ని పొంది ఆ అనుభవంలో ఆనందిస్తూ, నిర్లిప్తంగా కర్మలు చేసే వారు 'ఆత్మతృప్తులు'. ఆత్మానుభవాన్ని పొంది ఆ శాశ్వతా నందంలో మునిగిపోయిన తమకింకేమీ అవసరం లేదనుకొనే వారు 'ఆత్మసంతుష్టులు'.

ఇట్టివారు ఈ లోకంలో ఏ కర్మలూ చేయవలసిన అవసరం లేదు. ఎందుకంటే–ఎవరైనా కర్మలు ఎందుకు చేస్తారు? తమ కోర్కెలు తీర్చుకొనుటకు, ఆనందించుటకు. కాని ఆ ఆనందాన్ని ఆత్మలోనే పొందుతున్న ఆత్మవిదుడు ఇంకదేనికోసం కర్మలు చెయ్యాలి? ఎటువంటి కర్మలు చేసినా ఈ లోకంలో కలిగే ఆనందం తాత్కాలికమైనదే. కాని ఆత్మానందం శాశ్వతమైనది. అన్నింటికన్నా శ్రేష్టమైనది. అట్టి శాశ్వత ఆనందాన్ని తనలోనే నిత్యమూ నిరంతరమూ పొందే వ్యక్తి అల్పమైన, అశాశ్వతమైన సుఖాలకొరకు, భోగాలకొరకు అర్రులు చాస్తాడా?

అసలు ఆత్మానుభూతిని–మోక్షాన్ని పొందటానికే కర్మ యోగాన్ని– యజ్ఞకర్మలను చేయాలి. ఇప్పటికే మోక్షాన్ని పొందిన వ్యక్తికి చేయవలసిన కర్మలేముంటాయి? మెట్లు ఉన్నది డాబాపైకి ఎక్కటానికి. డాబాపైన ఉన్నవాడికి ఈ మెట్లతో పనేముంది? కనుక ఆత్మలో ఆనందించేవానికి కర్మలతో పనిలేదు.

ఆత్మవిదుడై, ఆత్మలో సంతుష్టి చెందేవానికి కర్మలు చేసినందు వల్ల ప్రయోజనమూ లేదు. చేయకపోతే దోషమూ లేదు. కర్మ చేయుటకు గాని, మానుటకు గాని అతడికి స్వతంత్రం ఉంది. అయినప్పటికీ లోకక్షేమం కొరకు, పది మందికీ మార్గదర్శకంగా ఉండటానికి కొందరు మహాత్ములు కర్మలు చేస్తూనే ఉంటారు. అట్టివారు ఏదో ఒక ప్రయోజనాన్ని ఆశించాల్సిన పనిలేదు. ఏ ప్రయోజనం కొరకూ ఎవరినీ ఆశ్రయించవలసిన అవసరం లేదు. సామాన్యులకు డబ్బు, సంపదలు, భోగవస్తువులు కావాలి గనుక వారు కొందరిని ఆశ్రయిస్తారు. సాధకులైన వారికి మోక్షం కావాలి గనుక సద్గురువులను ఆశ్రయిస్తారు. అయితే ఆత్మనిష్ఠులైన వారు ఆత్మానుభూతిని –మోక్షాన్ని పొందారు గనుక ఎవరినీ ఆశ్రయించాల్సిన పనిలేదు.

ఇలా కర్మలు చేయవలసిన అవసరం లేనివారు ఆత్మనిష్ఠులే గాని సామాన్యులు, సాధకులు కాదు. మేమూ ఆత్మనిష్ఠులమేనని ఫోజువేసి కర్మలు మానితే అధఃపాతాళమే.

కర్మ నియమాన్ని ఉల్లంఘించిన పాపులే అవుతారు. తమను తాము మోసగించుకున్న వారౌతారు.

ఒక వ్యక్తి ఆఫీసరుగా ఉద్యోగం చేసి 58 సంవత్సరాలు నిండగానే రిటైరయ్యాడు. రిటైరయినవారికి పెన్షన్ వస్తుంది. దానితో అతడు ఏ పనీ చేయకుండానే హాయిగా కుటుంబాన్ని పోషించుకోగలుగుతాడు. ఇది చూచి పది సంవత్సరాలు ఉద్యోగం చేసినవాడు నేను కూడా రిటైరయి పనిచేయకుండా హాయిగా జీవిస్తాను అని అనుకొని ఉద్యోగం మానేస్తే మొదటికే మోసం వస్తుంది. అతడికి జీతం–జీవితం రెండూ ఆగిపోతాయి. కనుక రిటైర్మెంట్ వయస్సు వచ్చేవరకు అతడు పనిచేస్తూనే వుండాలి.

అలాగే ఆత్మానుభూతిని పొంది, ఆత్మలో సంతుష్టిని పొందే వరకు సాధకులు కర్మయోగాన్ని–యజ్ఞకర్మలను చేస్తూనే ఉండాలి.

–అందువల్ల అర్జునా! నీవు ఏం చేయాలో తెలుసా? అంటూ సూటిగా సమాధానం ఇస్తున్నాడు భగవానుడు.

19 **శ్లో॥ తస్మాత్ అసక్త స్సతతం కార్యం కర్మ సమాచర ।**
అసక్తో హ్యాచరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః॥ (19)

తా॥ అందుచేత సంగభావం లేకుండా ఎల్లప్పుడూ చేయ వలసిన కర్మను చేస్తూ ఉండు. సంగభావాన్ని విడిచి (ఫలాసక్తిని విడిచి) కర్మను ఆచరించటం వల్లనే మానవుడు మోక్షాన్ని పొందుతున్నాడు.

వ్యాఖ్య: అందువల్ల–ఎందువల్ల? ఆత్మానుభూతి పరుడు తప్ప మిగిలిన అందరూ కర్మలు చేయవలసిందే గనుక, ఓ అర్జునా! నీవింకా ఆత్మనిష్ఠుడవు కాదు గనుక కర్మలు చేయక తప్పదు. అయితే ఎలా చేయాలి కర్మలను?

(1) సంగభావం లేకుండా : అంటే ఫలితంపై ఆసక్తి లేకుండా –పనికి అతుక్కుపోకుండా;
(2) కర్తవ్యకర్మలను– అంటే చేయదగిన కర్మలను, లోక కళ్యాణ కారకమైన కర్మలను సమిష్టి ప్రయోజనం కొరకు, యజ్ఞ కర్మలను చేయాలి.

ఈ రెండు నియమాలను పాటిస్తే ఇక కర్మలలో దోషం ఉండదు. పైగా మోక్షానికి హేతువు అవుతుంది.

ఇప్పుడు నీవు యుద్ధం చేయటం నీకర్తవ్య కర్మ–విహిత కర్మ. అది నీ స్వధర్మం. కనుక తప్పక చేయాలి. అయితే ఫలితం మీద ఆసక్తి లేకుండా, ఇది నాకర్తవ్యం అనే దృష్టితో చెయ్యి. నీకే దోషమూ లేదు. ఇట్టి కర్తవ్య కర్మలను సతతం– ఎల్లప్పుడూ చేస్తూ ఉండాల్సిందే.

కర్మలు బంధకారణాలనే అందరి ఊహ నిజమే. అయితే కర్మలలోని దోషాలను తొలగించి ఆ కర్మలనే మోక్షానికి సోపానాలుగా మారుస్తున్నాడు భగవానుడు.

మోక్షానికి జ్ఞాన, ధ్యానయోగాలు దగ్గరిదారులే అయినా అందరూ ఆ మార్గాన ప్రయాణించలేరు. ఎందుకంటే మనస్సు ప్రాపంచిక విషయాలతో కలుషితమై ఉంటుంది గనుక. ముందుగా మనస్సును శుద్ధి చేసుకొనుటకే భగవంతుడు ఈ కర్మయోగ మార్గాన్ని చూపిస్తున్నాడు. కర్మలలోని దోషాలను తొలగించి, కర్మయోగంగా ఆచరించినప్పుడు చిత్తశుద్ధి కలిగి, జ్ఞానబీజం నాటుకుంటుంది. అప్పుడు జ్ఞాన, ధ్యాన యోగములద్వారా ఆ పరమపదాన్ని–మోక్షాన్ని చేరుకోవచ్చు.

కనుక ఓ అర్జునా! నీవు మోక్షాన్ని అందుకోవలసినవాడవే. అందుకుగాను నీకు జ్ఞానం కావాలి. ఆ జ్ఞానం చిత్త శుద్ధి కలిగినపుడే లభిస్తుంది. ఆ చిత్తశుద్ధి నిష్కామకర్మల ద్వారానే కలుగుతుంది. కనుక నీవు నిష్కామ కర్మలాచరించాలి. సంగభావాన్ని వదలి, కర్తవ్య కర్మలు చేసితీరాలి. అప్పుడే పరమగతి–మోక్షప్రాప్తి. 20

–మోక్షాన్ని పొందాలంటే సంగభావం వదలి కర్తవ్య కర్మ లాచరించాలని సిద్ధాంతీకరించాడు భగవానుడు. అయితే ఇది కేవలం సిద్ధాంతమేనా? లేక ఆచరణలో నిజమా? ఏవైనా దృష్టాంతాలున్నాయా? అలా కర్మల ద్వారా సిద్ధి పొందిన వారెవరైనా ఉన్నారా?–

శ్లో।। కర్మణైవహి సంసిద్ధిం ఆస్థితా జనకాదయః।
లోక సంగ్రహమేవాపి సంపశ్యన్ కర్తు మర్హసి।। (20)

తా।। జనకుడు మొదలైనవారు నిష్కామకర్మల ద్వారానే మోక్షమును పొందారు. లోక కళ్యాణాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని అయినా కర్మ చేయటమే నీకు తగును.

వ్యాఖ్య: కర్మలు చేయటం ద్వారానే ఇలాంటి పరిపక్వదశను చేరుకున్న వారెవరైనా ఉన్నారా? అనే ప్రశ్నకు భగవానుడు ఇక్కడ సమాధానమిస్తున్నాడు. వారే జనకాదులు.

జనకాదులు : జనకుడు, ఇక్ష్వాకు, అశ్వపతి, ప్రహ్లాదుడు, అంబరీషుడు, భగీరథుడు వీరందరూ కర్మలనాచరిస్తూ – నిష్కామ కర్మయోగం ద్వారానే మోక్షసిద్ధికి అవసరమైన పరి పక్వస్థితిని పొందారు. మోక్షం పొందాలంటే అన్నింటిని సన్యసించి, అరణ్యాలకు పోయి తపస్సు నాచరించాలి గాని, రాజ్యపరిపాలనలో తలమునకలై యుండే రాజులకు ఎలా సాధ్యమౌతుంది? అనేది అర్జునుని సందేహం. అలాగే సామాన్య మానవులకు కూడా ఒక సందేహం ఉంటుంది. పెళ్ళి చేసుకొని, పిల్లలను కని, ఈ సంసార

జంఝాటంలో పడి కొట్టుకుపోతుండే సామాన్య మానవులు మోక్షాన్ని పొందగలరా? అని. ఈ రెండు సందేహాలు అర్థం లేనివే. ఎందుకంటే సాక్షాత్తు భగవానుడు మోక్షం అందుకునే ఈ ఆత్మజ్ఞానాన్ని–గీతాజ్ఞానాన్ని బోధించింది క్షత్రియుడైన అర్జునునికి. బోధించిన శ్రీకృష్ణునికి 8 పెళ్ళిళ్ళు, 80 మంది సంతానం. విన్న అర్జునునికి నాలుగు పెళ్ళిళ్ళు, నలుగురు సంతానం. పెద్ద సంసార జంఝాటం ఉన్నవాళ్ళే. పైగా ఇద్దరూ రాజకార్యవ్యవహారాలలో, యుద్ధాలలో నిమగ్నమైనవారే. కనుక రాజులుగాని, సామాన్యమానవులు గాని మోక్షాన్ని పొందటానికి అర్హత లేనివారైతే ఇంక ఈ భగవద్గీత ఎందుకు? వేదాంతం ఎందుకు? నిష్కామ కర్మలెందుకు? సన్యాసులే సన్యాసులకు చెప్పుకొనేవారు గదా! ఇలాంటి అనుమానాలను, సందేహాలను నివృత్తి చేయటానికే భగవానుడు ఇక్కడ కర్మలద్వారా మోక్షాన్ని పొందిన చక్రవర్తుల దృష్టాంతాన్ని ఇస్తున్నాడు–'జనకాదులు కర్మల ద్వారానే సిద్ధి పొందారు' అని.

“నిజంగా జనక మహారాజు మోక్షాన్ని పొందాడా?” అనేది మరొక సందేహం. యోగ వాశిష్ఠంలో ఈ సందేహం తీరి పోతుంది. “జనక మహారాజు ఫలాపేక్ష లేకుండా, నేను చేస్తున్నాను–అనే కర్తృత్వం లేకుండా అనేక సత్కర్మలు – విహిత కర్మలు– కర్తవ్య కర్మలు చేశాడు. దానివల్ల చిత్తశుద్ధి కలిగింది. దానితో ఆత్మవిచారణా శక్తి కలిగింది. అష్టావక్రమహర్షి ద్వారా ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొంది, స్వస్వరూప జ్ఞానంలో నిలిచి, మోక్షాన్ని పొందాడు” అని యోగవాశిష్ఠంలో తెలియజేయటం జరిగింది. దీనిని బట్టి రాజ్యపాలకుడైన జనక మహారాజు ఫలాపేక్ష రహిత కర్మల ద్వారా మోక్షాన్ని పొందాడు గనుక ఎవరైనా సరే కర్మ యోగం ద్వారా, యజ్ఞకర్మల ద్వారా మోక్షాన్ని పొందవచ్చుననే సిద్ధాంతం నిజమని ఋజువైంది.

సరే కర్మయోగం ద్వారా మోక్షాన్ని పొందవచ్చు. అలా పొందారు. మరి ఆ తరువాత కర్మలను ఆపివేయాలా? అనే సందేహాన్ని కూడా ఈ శ్లోకం తీరుస్తున్నది.

మోక్షసిద్ధిని పొందిన వారికి కర్మచేయవలసిన బాధ్యత ఏమీ లేదు. కాని లోక సంగ్రహార్థం కర్మలు చేస్తూనే వున్నారు. మహాత్ములు కొందరు లోక కళ్యాణ కాంక్షతో నిర్లిప్తంగా పనులు చేయటాన్ని మనం చూస్తూనేవుంటాం. భగవాన్ శ్రీరమణ మహర్షుల వారు మోక్షసిద్ధిని పొందిన తర్వాత సామాన్యునిలా కర్మలు చేయటం లోక విదితమే. అందరితో మాట్లాడుతూ, తగిన సలహాలనిస్తూ, వంటచేస్తూ, బోధిస్తూ, గిరిప్రదక్షిణ చేస్తూ ఉండేవారు. అలాగే శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస కూడా కర్మలు చేస్తూనే

వుండేవారు. లోకసంగ్రహార్థం-అంటే అపమార్గంలో పడిపోతున్న వారిని సన్మార్గంలో నడిపించటం కోసం కర్మలు చేస్తూనే వుంటారు మహాత్ములు.

ఏ ఒక్కరికైనా మేలు చేయటం మహాపుణ్యప్రదం. అలాంటిది అజ్ఞానాంధకారంలో కొట్టుకొని పోయేవారిని-అసలు ఎందుకు పుట్టామో? ఎందుకు జీవిస్తున్నామో తెలియక, దిక్కుతోచక, గాలి ఎటువీస్తే అటుపోయే ఎండుటాకులా జీవితాన్ని గడిపే దారి తప్పిన బాటసారులకు భవబంధ విముక్తిని మోక్షాన్ని కలిగించే ఉపాయాన్ని తెలియజెప్పటం కన్న మేలు ఇంకేముంటుంది? అందుకే మహాత్ములు సంసిద్ధిని పొంది కూడా తాము కర్మలను ఆచరించి, ఇతరులకు మార్గ దర్శకులై లోక కళ్యాణానికి పాటు పడుతున్నారు.

కనుక ఓ అర్జునా! నీవు నిష్కామంగా, ఫలాపేక్ష లేకుండా, ఇది నా కర్తవ్యం అనే భావంతో ఈ యుద్ధమనే స్వధర్మ కర్మను నీ విహితకర్మను ఆచరించు. నీ ఆచరణ ద్వారా లోకులకు సహాయపడు-అని హితబోధ చేస్తున్నాడు భగవానుడు.

కనుక కర్మయోగమనేది అల్పమైనది కాదు. మోక్షసిద్ధికి పరోక్షంగా సాయపడేది. పైగా ఇది అజ్ఞానులకే గాదు. జ్ఞానులు కూడా లోకసంగ్రహార్థం ఆచరించదగినదే-అని స్పష్టమౌతున్నది.

- మహాత్ములు, సంసిద్ధులు ఐనవారు కూడా కర్మయోగాన్ని ఎందుకు ఆచరిస్తున్నారు? ఏమిటి దీనివల్ల ప్రయోజనం?

మహాత్ములైనవారు కూడా ఎందుకు కర్మయోగాన్ని ఆచరిస్తున్నారు?

శ్లో॥ యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠః తత్తదేవేతరోజనః॥
సయత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదను వర్తతే॥ (21)

తా॥ శ్రేష్ఠుడు దేనినైతే ఆచరిస్తూ ఉంటాడో ఇతర జనులు దానినే ఆచరిస్తూ ఉంటారు. అతడు దేనిని ప్రమాణంగా తీసు కుంటాడో లోకం దానినే అనుసరిస్తుంటుంది.

వ్యాఖ్య: శ్రేష్ఠులు అంటే కేవలం మహాత్ములు, సర్వసంగ పరిత్యాగులు మాత్రమే కాదు. ఇంటిలో తల్లిదండ్రులు పిల్లలకు శ్రేష్ఠులు; బడిలో ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులకు శ్రేష్ఠులు; గురువులు శిష్యులకు శ్రేష్ఠులు; రాజకీయాల్లో నాయకులు కార్యకర్తలకు శ్రేష్ఠులు. శ్రేష్ఠులైన వారు వారికి ప్రయోజనమున్నా లేకున్నా ఇతరులకు మార్గదర్శకంగా, ఆదర్శంగా ఉండటం కొరకు చక్కని ఆచరణ కలిగి వుండాలి. అలా సరియైన ఆచరణ కనుక లేకపోతే ఇతరులు చెడిపోయే ప్రమాదం ఉంది.

తండ్రి రోజూ సిగరెట్లు త్రాగుతూ కుమారుడికి మాత్రం సిగరెట్ త్రాగకూడదని చెబుతాడు. పిల్లవాడు మాటవినడు. ఎందుకంటే తండ్రి చెప్పిన మాటలు ముఖ్యం కాదు. అతడికి తండ్రి ఆచరణే ముఖ్యం. తల్లి అబద్ధాలు చెప్పకూడదని పిల్లలకు చెబుతూ వారి ఎదుటే పచ్చి అబద్ధాలు ఆడుతుంది. అది చూచి పిల్లలు నేర్చుకొనేది అబద్ధాలనే.

రాజకీయనాయకులు అవినీతిని చీల్చిచెండాడతామని ప్రతిజ్ఞలు చేస్తూ, తాము మాత్రం అవినీతి సామ్రాట్టులుగా వ్యవహరిస్తారు. వారిని చూచి ఉద్యోగులు, అధికారులు నిర్భయంగా లంచాలు స్వీకరించి అవినీతిని అందలమెక్కిస్తారు.

అలాగే కొందరు గురువులు విషయవస్తువులు విషం లాంటివని శిష్యులకు బోధిస్తారు. కాని అవి లేనిదే బ్రతకలేనట్లు ఎప్పుడూ అదే ఆరాటం. వారి ఆచరణను చూచిన శిష్యులు ఆయనే అలా నడుచుకుంటుంటే మనం వస్తువ్యామోహంలో పడితే తప్పేముంది? అనుకుంటారు. కనుక శ్రేష్ఠులైన వారి ఆచరణ ఎంతో ముఖ్యం. పెద్దలు ఎలా ప్రవర్తిస్తారో చూచి, పిన్నలు వారినే అనుసరిస్తుంటారు. ఇది లోక సహజం. కనుక ఆచరణయే ముఖ్యం.

రామకృష్ణ పరమహంస వద్దకు ఒక స్త్రీ తన బిడ్డను తీసుకొని వచ్చి "అయ్యా! వీడికి బెల్లం అంటే మహాపిచ్చి. ఈ అలవాటు మాన్పించండి" అని అడిగింది. దానికి పరమహంస గారు 10 రోజులాగి రమ్మన్నారు. 10 రోజుల తర్వాత బిడ్డను తీసుకొని వచ్చింది ఆ స్త్రీ. ఇంకొక 5 రోజులు ఆగి రమ్మన్నారు మళ్ళీ పరమహంసగారు. అలాగే వచ్చింది ఆమె. మళ్ళీ నాలుగు రోజులు వాయిదా. ఇలా నాలుగైదు సార్లు వాయిదాలు వేసిన తరువాత ఒక రోజున ఆ పిల్లవాణ్ణి పిలిచి "నాయనా! బెల్లం తినకు. ఆరోగ్యం దెబ్బతింటుంది" అన్నారు పరమహంస. అది విని ఆ స్త్రీ పరమహంసతో "మహాత్మా! ఈ ముక్క మొదటి రోజున నేను వచ్చినపుడే చెప్పవచ్చు గదా! ఇన్నాళ్లు ఆగటమెందుకు?" అన్నదట. దానికాయన "అమ్మా బెల్లం తినే అలవాటు నాకు కూడా ఉన్నది. నేను తింటూ బాలుణ్ణి తినవద్దని ఎలా చెప్పేది?" అన్నాడట. ఇదీ శ్రేష్ఠుల ఆచరణ. శ్రేష్ఠులు దేనిని ప్రమాణంగా తీసుకుంటారో ఇతరులు కూడా దానినే అనుసరిస్తారు. ఎవరైనా తిట్టినా, అపకారం చేసినా మహాత్ములు నవ్వుతుంటారు. ఏమయ్యా? అంటే మనం సహనంతో వుంటే వాడే వాడి తప్పు తెలుసుకుంటాడు అంటారు. అదే ప్రమాణాన్ని ఇతరులు కూడా అనుసరిస్తే లోకం శాంతియుతంగా వుంటుంది.

తుకారాం పరమభక్తాగ్రేసరుడు. ఆయనంటే గిట్టని వ్యక్తి ఆ ఊరిలోనే ఉన్నాడు. ఎప్పుడూ తుకారాంను ఎలా అవమానించాలా? అని చూస్తుంటాడు ఆ వ్యక్తి. ఒకరోజున పేద బ్రాహ్మణుడొకరు తన కుమార్తె వివాహానికి సాయంకోసం ఆ వ్యక్తి వద్దకు రాగా, 'నీవు తుకారాంను అవమానిస్తే వెయ్యి రూపాయలిస్తా'నన్నాడు. ఆ బ్రాహ్మణునికి ఇష్టం లేకపోయినా తన అవసరం తీర్చుకొనుటకు అంగీకరించాడు.

ఒక రోజున తుకారాం గోదావరి నదిలో స్నానం చేసి ఒడ్డుకు వస్తున్నాడు. ఈ బ్రాహ్మణుడు తుకారాంపై తుపుక్కున ఉమ్మివేశాడు. తుకారాం నిర్లిప్తంగా తిరిగి గోదావరిలో స్నానం చేసి వచ్చాడు. ఆ బ్రాహ్మణుడు మళ్ళీ ఉమ్మి వేశాడు. తుకారాం తిరిగి స్నానం చేసి రాగా బ్రాహ్మణుడు మళ్ళీ అలాగే ఉమ్మాడు. ఇలా 108 సార్లు నిర్విరామంగా జరిగింది. ఆ బ్రాహ్మణునిలో పాపభీతి కలిగింది. పశ్చాత్తాపంతో దహించుకపోతూ తుకారాం కాళ్ళపై బడి తనను క్షమించమని ప్రార్థించాడు. అపుడు తుకారాం అన్నాడు "బ్రాహ్మణోత్తమా! నేను ఎప్పటినుండో గోదావరిలో 108సార్లు స్నానం చేసి, దేవాలయంలో పూజ చేయాలని అనుకుంటున్నాను. కాని ఇంతవరకు ఆ అవకాశం రాలేదు. ఈ రోజు మీ పుణ్యాన నాకు ఆ అవకాశం లభించింది. ఇందులో నేను క్షమించాల్సిందేముంది?" అన్నాడు. అప్పుడా బ్రాహ్మణుడు జరిగినదంతా చెప్పాడు. అది విని తుకారాం "అయ్యో నాయనా! అలాగా! నీ కుమార్తె వివాహానికి ఉపయోగపడుతుందనకుంటే ప్రతిరోజూ నేను వస్తాను, ఇలాగే చెయ్యి" అన్నాడట. ఇదీ మహాత్ముల ఆచరణ. ఇతరులకు మార్గదర్శకంగా ఉండటానికి, తమ ఆచరణ ద్వారా బోధించటానికి మహాత్ములు ఎంతో సహనాన్ని చూపుతుంటారు.

కనుక ఓ అర్జునా! నీవు కూడా నీ కోసం కాకపోయినా ఇతరుల కోసమైనా సరే ఈ నిష్కామ కర్మయోగాన్ని ఆచరించు. యజ్ఞభావనతో కర్మలు చెయ్యి అని తెలియజేశాడు భగవానుడు.

– ఇంతవరకు జనకాదులను దృష్టాంతంగా చూపిన భగవానుడు, 'వారంతా ఎప్పటివారో గదా!' అనే సందేహం కలుగుతుందేమో అర్జునునికి అని భావించి, ఇపుడు తననే దృష్టాంతంగా చూపుతున్నాడు రాబోయే 3 శ్లోకాల్లో–

శ్లో॥ నమే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషులోకేషుకించన।
నాన వాప్తమవాప్తవ్యం వర్తఏవచకర్మణి॥ (22)

22

శ్లో॥ యదిహ్యహంనవర్తేయం జాతుకర్మణ్య తంద్రితః।
మమవర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ! సర్వశః॥ (23)
శ్లో॥ ఉత్సీదేయు రిమేలోకాః నకుర్యాం కర్మచేదహం।
సంకరస్యచ కర్తాస్యాం ఉపహన్యా మిమాః ప్రజాః॥ (24)

తా॥ పార్థా! ముల్లోకాల్లోనూ నాకు చేయవలసిన కర్తవ్యం అంటూ ఏమీ లేదు. ఇంతవరకు నేను పొందకుండా ఉన్నది గాని, ఇక ముందు పొందవలసినది గాని ఏమీ లేదు. అయినా సరే నేను కర్మలు చేస్తూనే ఉన్నాను (22). (ఎందుకంటావా?) ఒకవేళ నేను గనుక జాగరూకతతో కర్మలను చేయకుండా సోమరిగా ఉంటే మనుష్యులందరూ అన్ని విధాలా నన్నే అనుసరిస్తారు (23). నేను కర్మను చేయకపోతే జనులంతా చెడిపోతారు. కర్మసంకరానికి కారకుణ్ణవుతాను. ఈ జనులను నాశనం చేసిన వాడనవుతాను(24).

వ్యాఖ్య: "పార్థా! ఎప్పటివారో అయిన జనకాదుల విషయం అలా ఉంచు. నీ ఎదురుగా ఉన్న నన్ను చూడు. ఈ మూడు లోకాల్లోనూ నాకు చేయవలసిన కర్తవ్యం అంటూ ఏమీ లేదు" అసలు ఎవరైనా ఏ పనినైనా ఎందుకు చేస్తారు? ఏ వస్తువైనా, ఏ భోగమైనా, ధనమైనా కొరతగా ఉంటేనో; అసలు లేకపోతేనో, ఉన్నది చాలకపోతేనో వాటిని సంపాదించటం కోసం చేస్తారు. శ్రీకృష్ణుడు సాక్షాత్తు భగవానుడు. "కృష్ణస్తు భగవాన్ స్వయం" అన్నారు. శ్రీకృష్ణునిగా శరీరధారణ చేసి ఈ భూమిపై అవతరించిన పరమాత్మ ఆయన. లోకాలన్నీ ఆయన పొట్టలోనే ఉన్నాయని పసివానిగా ఉన్నప్పుడే తల్లి యశోదకు చూపించినవాడు. మరి ఆయనకేం కావాలి? ఆయనకు లేనిదేమిటి? కనుక ఆయన చేయవలసిన కర్తవ్యాలు కూడా ఏమీ లేవు. ఆయన దేనినీ ఆశించవలసిన పనే లేదు.

'తత్త్వత:' యదార్థంగా ఆయన నిరాకారుడు. కాని సాకార రూపంతో అందరితో కలిసిమెలిసి తిరుగుతూ సామాన్యుడి లాగానే కర్మలు చేస్తున్నాడు. ఎందుకు? కర్మలు ఆయనకు అవసరం లేదు. లోకానికి అవసరం. లోక సంగ్రహార్థమే పనులు చేస్తున్నాడు. ధర్మాన్ని నిలబెట్టటం అనే కర్తవ్య నిర్వహణ కొరకు పాండవులకు సహాయంగా నిలబడ్డాడు. అంతేగాని రాజ్యం కోసమో, భోగాలకోసమో కాదు.

నిజంగా శ్రీకృష్ణుని జీవితాన్ని విశ్లేషించి చూస్తే ఆయన దేనినీ పట్టుకోలేదు. అన్నీ విడిచిపెట్టటమే (1) పుట్టగానే కన్న తల్లిదండ్రులను విడిచిపెట్టి గోకులంలోని

యశోద పురిటి మంచం చేరాడు. (2) పోనీ ఆ గోకులంలోనైనా స్థిరంగా ఉన్నాడా? నందునితో సహా ఆ గోకులాన్ని వదలి బృందావనం చేరాడు. (3) అక్కడ గోపబాలురతో, గోపికలతో ఆడి, పాడి, మురళీగానంతో పరవశింపజేసి ధర్మపు పిలుపు వినిపించగానే తనకెంతో ఇష్టమైన గోపికలను, గోప బాలురను, గోవత్సాలను, నందయశోదలను, బృందావనాన్ని విడిచి మధురకు ప్రయాణ మయ్యాడు. (4) మధురానగరంలో కంసుడు స్వయానా తన మేనమామయే యైనా దుర్మార్గుడు, ధర్మద్రోహి గనుక బంధుత్వాన్ని పరిగణించక అతణ్ణి సంహరించాడు. (5) కంసుని చంపితే ఆ రాజ్యం తనదే కదా! స్వీకరించి రాజ్యపాలన చేశాడా? లేదు. ఆ రాజ్యాన్ని తనకవసరం లేదని విడిచిపెట్టి తన తాత ఐన ఉగ్రసేనునికిచ్చివేశాడు. (6) ఆ తరువాత మధురను విడిచి ద్వారకా నగరాన్ని నిర్మించుకొని అక్కడకు వెళ్ళాడు. (7) అక్కడ రాజ్యాన్ని స్థాపించి, సుస్థిరం చేసేసరికి వృష్ణులు రాగా దానిని వారికి అప్పగించాడు. (8) ధర్మరాజు వద్దనుండి పిలుపురాగా ఇంద్రప్రస్థం వెళ్ళి భీమార్జునుల సాయంతో జరాసంధుని సంహరింపజేసి, ఆ రాజ్యాన్ని జరాసంధుని కుమారుడు సహదేవుని కిచ్చివేశాడు. (9) రాజ సూయ మహాయాగంలో అగ్రపూజ సందర్భంగా ఎదిరించిన మేనత్త కుమారుడు శిశుపాలుని వధించి, ఆ రాజ్యాన్ని శిశు పాలుని కుమారుడు దృష్టకేతువుకిచ్చివేశాడు. (10) కౌరవులతో యుద్ధాన్ని నివారించటానికి స్వయంగా పాండవ రాయబారియై అనేక విధాలుగా ప్రయత్నించాడు. (11) చివరకు ధృతరాష్ట్రుని కుటిలనీతి, దుర్యోధనుని అహంకారం కారణంగా యుద్ధం నిశ్చయం కాగా, తాను సర్వశక్తి సంపన్నుడు, యుద్ధ విశారదుడు ఐనా యుద్ధం చేయకుండా అల్పమైన రధసారధ్యం చేయటానికి అంగీకరించాడు. (12)రాజసూయయాగం సమయంలో అక్కడకు విచ్చేసిన మహర్షుల, మహాత్ముల పాదాలను కడిగి ఆ జలాన్ని శిరస్సున చల్లుకొన్నాడు. (13) 'ఏ పని చేస్తున్నాను?' అని గాక 'ఎలా చేస్తున్నాను?' అనేదే ప్రధానం అని లోకానికి చాటాలనుకున్నాడు. (14) కురుక్షేత్ర సంగ్రామంలో పాండవుల విజయానికి తానే కారణమైనా వారి నుండి ఏమీ ఆశించలేదు. (15) చివరకు తనకు అత్యంత ఆత్మీయులైన పాండవులను, తల్లిదండ్రులను, అష్టభార్యలను, స్వయంగా నిర్మించుకున్న ద్వారకా నగరాన్ని– అన్నింటిని, అందరిని ఒక్కక్షణంలో విడిచిపెట్టి తన స్వస్థానాన్ని చేరాడు.

–ఇలా శ్రీకృష్ణుని జీవితమంతా విడిచిపెట్టడమే. దేనితోను బంధం లేదు. సంగభావం లేదు. అయినా కర్మలు చేశాడు. ఎందుకు?

శ్రీకృష్ణుడు స్వయంగా పరిపూర్ణుడు. సాక్షాత్తూ భగవానుడు. ఆయన కర్మలనాచరించకపోతే ఆయనకేమీ నష్టం లేదు గదా! మరి ఆనాటితరం వారికేమైనా నష్టమా?– అవును. సామాన్యులైన వారు తమ పెద్దలయొక్క, నాయకుల యొక్క కట్టుబాట్లను, వేషభాషలను, నీతి నియమాలను, ఆచార వ్యవహారాలను అనుసరిస్తూ ఉంటారు. పూర్వకాలంలో పెద్దల నడవడికను చూచి తమను తాము దిద్దుకొనేవారు. ఇపుడు కాలం మారింది. నీతి నియమాలు, ఆచారవ్యవహారాలు, నడవడిన సంగతి ఎలా ఉన్నా వేషభాషలను మాత్రం అనుసరిస్తున్నారు. అందుకే ఈనాడు హత్యలు చేసేవారు, చేయించే వారు, రౌడీలు, గూండాలు, భూకబ్జాదారులు, అవినీతి సామ్రాట్టులు గాంధీ అనుచరులుగా ఖద్దరు పంచలు, పేటు కండవాలు, ఖద్దరు టోపీలు ధరిస్తూ వేషభాషలను మాత్రం అనుసరిస్తున్నారు. మొత్తం మీద పెద్దలను చూచి అనుసరించటం, అనుకరించటం మాత్రం సాధారణమైపోయింది.

అలాగే ఆనాటి తరం వారు కూడా శ్రీకృష్ణుడంతటి వాడే కర్మలనాచరించకపోతే మనం మాత్రం ఎందుకు ఆచరించాలి? అని అకర్మణ్యులౌతారు, సోమరులౌతారు, వ్యర్ధజీవితం గడుపు తారు. అందుకే శ్రీకృష్ణుడు ఆనాటి వారికి ఆదర్శంగా కర్మలు చేయుటయందు నిమగ్నమై వున్నాడు. అంతేకాదు ఆ చేయటం కూడా ఎలా?

అతంద్రితం:: 'తంద్రితః' అంటే సోమరితనం. 'అతంద్రితః అంటే సోమరితనం లేకుండా జాగరూకులై అని అర్థం. కనుక ప్రతివారు కర్మలు చేయాలి. అదీ జాగరూకులై చేయాలి. సోమరితనం లేకుండా చేయాలి. భగవానుడే అంత జాగరూకతతో కర్మలు చేస్తుంటే సామన్యులమైన మనం ఎంత జాగరూకతతో చేయాలి? అనే భావంతో చేయాలి.

ఎంతో అనుభవం వున్న డ్రైవరు అంత జాగ్రత్తగా కారు నడుపుతుంటే అనుభవంలేని, క్రొత్తగా నేర్చుకున్న యజమాని ఎంత జాగ్రత్తగా ఉండాలి? 'అతంద్రితః' అనేది సాధకులకు ఒక హెచ్చరిక. ఇంత జాగరూకతతో కర్మలు చేసినప్పటికీ భగవానునికేమీ ప్రయోజనం లేదు. కేవలం ఆయనను చూచి ప్రజలు అనుసరిస్తారు గనుకనే ఈ భూమిపై నిలిచి ఉన్న 125 సంవత్సరాలలో ఒక్కక్షణం కూడా విశ్రాంతి తీసు కోకుండా ఆయన పనిచేయటం జరిగింది. అలా చేయకపోతే నష్టం ఏమిటి?–

సామాన్యంగా లోకంలో జనులందరికీ అనుకరణ స్వభావం ఎక్కువగా ఉంటుంది. స్వబుద్ధి కన్నా పరబుద్ధి ఎక్కువ. కనుక శ్రీకృష్ణుని వంటి మహానుభావుడు కర్మలు

చేయకపోతే మనం మాత్రం ఎందుకు చేయాలి? అని భావించి అకర్మణ్యులౌతారు, సోమరులౌతారు. వారివారి విధ్యుక్త ధర్మాన్ని అనుసరించి కర్మలు చేయకపోతే వారు చెడిపోవటమే గాదు కర్మసంకరం ఏర్పడి సమాజం కూడా అస్తవ్యస్తమౌతుంది.

వారివారి గుణాలను బట్టి, చేయవలసిన కర్మలను బట్టి లోకంలో వర్ణవ్యవస్థ ఏర్పడింది. బ్రాహ్మణులు దేవతార్చనలు, వేదపఠనం, అధ్యాపనం, దానం, ప్రతిగ్రహం మొదలైన కర్మలు చేయాలి. క్షత్రియులు పరిపాలన, ప్రజారక్షణ చేయాలి. వైశ్యులు వ్యవసాయం, పశుపోషణ, వాణిజ్యం చేయాలి. శూద్రులుపై వర్ణాలకు కావలసిన సేవలు అందించాలి. జనులు సోమరులైనప్పుడు ఈ కర్మలు జరుగవు. దీనివల్ల అస్తవ్యస్త స్థితి ఏర్పడుతుంది. ప్రజలు అన్యాయంగా ప్రవర్తిస్తారు. అధర్మంగా నడుచు కుంటారు. తమ తమ నియతకర్మలు వదలి ఇతరుల విధ్యుక్త కర్మలను కొందరు నిర్వర్తించాల్సి వస్తుంది. శాసించేవారు, శిక్షించేవారు ఉండరు. దీనివల్ల అశాంతి, ఉత్పాతాలు, విప్లవాలు బయలుదేరతాయి. అందుకే కర్మసంకరానికి కారకుణ్ణవుతాను, ఈ జనులను నాశనం చేసిన వాడినవుతాను అని భగవానుడు స్పష్టం చేస్తున్నాడు. లోకక్షేమం కోసం, ప్రజలను వినాశనం నుండి తప్పించేందుకు, ఈ లోకవ్యవస్థ చక్కగా సాగిపోవటానికే నేను జాగరూకతతో కర్మలు చేస్తుంటాను అని భగవానుడు కర్మయోగం ఆవశ్యకతను తెలియజేస్తున్నాడు. మహాత్ములు, జ్ఞానులు తమకు అవసరం లేకపోయినా ఇతరులకు మార్గదర్శకంగా ఉండేందుకు కర్మలు చేయాలి అని భగవానుడు తెలియజేస్తున్నాడు. అయితే ఏ ఫలితాన్ని కోరనివాడు కర్మల యందాసక్తి లేకుండా ఎలా చేయగలడు?

శ్లో॥ సక్తాః కర్మణ్య విద్వాంసః యథాకుర్వంతి భారత।
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాసక్తః చికీర్షుర్ లోకసంగ్రహం॥ (25)

శ్లో॥ నబుద్ధిభేదం జనయేత్ అజ్ఞానాం కర్మసంగినాం।
జోషయేత్ సర్వకర్మాణి విద్వాన్‌యుక్తః సమాచరన్॥ (26)

తా॥ అర్జునా! కర్మఫలము నందు ఆసక్తిగల అజ్ఞానులు ఏ విధంగా కర్మలను శ్రద్ధతో చేస్తారో అలాగే కర్మఫలము నందు ఆసక్తిలేని జ్ఞానులు లోక క్షేమాన్ని కోరి శ్రద్ధతో పనులు చేయాలి (25). కర్మఫలాసక్తితో కర్మలలో ఇరుక్కుపోయిన అజ్ఞానుల బుద్ధిని వివేకి (జ్ఞాని) చెదరగొట్టకూడదు. తాను యోగంలో నిలిచి కర్మలు చేస్తూనే వారిని సమస్త కర్మలను ఆచరించుటకు ప్రోత్సహించాలి.

24

వ్యాఖ్య: అజ్ఞానులు ఈ ప్రపంచం తమకు భోగవస్తువు అనుకుంటారు. తాము పుట్టింది భోగాలు అనుభవించటానికే అనుకుంటారు. ఆ భోగాలను అందుకొనుటకు, అనుభవించుటకే తమకు కాళ్ళు, చేతులు, కళ్ళు, ఇతర అవయవాలు, తెలివితేటలు ఉన్నాయనుకుంటారు. అందుకే ఆ తెలివి తేటలనుపయోగించి, దేహేంద్రియాలను పని చేయించి శ్రమిస్తారు. ఈ శ్రమంతా తమ సుఖసంతోషాల కోసం, తమవారి ఆనందం కోసం గనుక ఎంతో పట్టుదలతో, దీక్షతో, శ్రద్ధతో కర్మలు చేస్తుంటారు. ఈ కర్మలు స్వలాభం కోసం గనుక పనిలో నిర్లక్ష్యం ఉండదు. కాకపోతే ఈ విధమైన కర్మల వల్ల త్వరలోనే అలసిపోతారు. ఎందుకంటే ఫలాపేక్ష వల్ల– అంటే ఫలితంపై ఆసక్తి ఉండటం వల్ల ఫలితం వస్తుందో రాదో, ఏమవుతుందో అనే ఆందోళన ఉంటుంది. ఆందోళన వల్ల అలసట సహజం.

కర్మఫలమునందు ఆసక్తిలేని జ్ఞానులు కర్మలను నిర్లిప్తంగా చేయటం వల్ల; ఫలితం ఏమవుతుందోననే ఆందోళన లేనందువల్ల; అలసట ఉండదు, ప్రశాంత మనస్సుతో కర్మలు చేస్తారు. కాని స్వలాభం లేదు గనుక కర్మాచరణలో నిర్లక్ష్యం ఉండవచ్చు. పట్టుదలగా పనిచేయకపోవచ్చు. కర్మలో నిర్లక్ష్యం ఉంటే వాసనలు పూర్తిగా క్షాళనం కావు. కనుక ఫలాసక్తి లేకుండా, స్వార్థం లేకుండా కర్మలను చేస్తున్నప్పటికీ వాటిని దీక్షగా, పట్టుదలతో చేయాలి. నిర్లక్ష్యం లేకుండా శ్రద్ధగా చేయాలి. అలా చెయ్యాలంటే కర్మకొక ఆలంబనం కావాలి. అదే లోక శ్రేయస్సు. లోకకల్యాణ కాంక్షతో కర్మలను చేస్తే అదే కర్మయోగం.

స్వార్థంకోసం, డబ్బుకోసం కర్మలను జాగరూకతతో చేసే వాడు అజ్ఞాని. ఏ స్వార్థం లేకుండా లోకకల్యాణ కాంక్షతో కర్మలను జాగరూకతతో చేసేవాడు జ్ఞాని.

కర్మ అనేది కత్తిలాంటిది. కత్తితో తలలు నరకవచ్చు, కూరగాయలు తరగవచ్చు. అలాగే కర్మద్వారా బంధాన్నీ కరిగించుకోవచ్చు, ముక్తినీ అందుకోవచ్చు. కర్మ అనేది గొప్ప ఆయుధం. దానిని అసలు మూలన పడవెయ్యరాదు. వాడుకోవాలి, తెలిసి వాడుకోవాలి, తెలివితో వాడుకోవాలి. అందుకే ఈ శ్లోకంలో అజ్ఞానులు సంగభావంతో ఫలాపేక్షతో ఎలా జాగరూకతతో కర్మలు చేస్తారో అలాగే జ్ఞానులు లోక శ్రేయస్సును కోరి జాగరూకతతో కర్మలు చేయాలి అని సలహా ఇస్తున్నారు. ఫలాపేక్షతో చేసేవాడు నిర్లక్ష్యం లేకుండా చేస్తాడు. కాని జ్ఞానికి ఫలాపేక్ష లేదు గనుక అజాగ్రత్తగా, నిర్లక్ష్యంగా ఉండకుండా పనిచేసేందుకు ఆలంబనగా లోకశ్రేయస్సును దృష్టిలో

పెట్టుకోమని, లోకశ్రేయస్సే తన శ్రేయస్సుగా భావించాలని భగవానుని సలహా.

లోకశ్రేయస్సును దృష్టిలో పెట్టుకొని జాగరూకతతో పనులు చేయటమేగాక అజ్ఞానులకు మార్గదర్శకులుగా ఉండటానికి జ్ఞానికి మరొక ఉపాయాన్ని సలహాను కూడా ఇస్తున్నాడు భగవానుడు.

లోకంలో సామాన్యంగా అందరూ సకామకర్మలే చేస్తుంటారు. వారికి మానవజీవిత పరమలక్ష్యం మోక్షమేనని తెలియదు. అందువల్ల ఆ లక్ష్యాన్ని అందుకొనే మార్గం కూడా తెలియదు. కనుక దారితప్పిన బాటసారిలా ఈలోకంలోని సుఖాలను, పరలోకంలోని స్వర్గభోగాలను ఆశించి, అవే ప్రధానమని భావిస్తూ, 'ఈ పని చేస్తున్నది నేను' అనే కర్తృత్వబుద్ధితో, 'ఈ ఫలితం నాకు రావాలి' అనే కామ్య బుద్ధితో కర్మలు చేస్తుంటారు. వారికి నిష్కామ కర్మయోగం అంటే ఏమిటో తెలియదు. దాని విశిష్టతను అర్థం చేసుకొనే పరిపక్వత వుండదు.

అట్టివారిని చూచి జ్ఞానియైనవాడు వారిని సరైన మార్గంలోనికి మళ్ళించాలని భావించి "మీరు నడిచే మార్గం తప్పు. మీరిలా సకామకర్మలు ఆచరిస్తుంటే ఈ కర్మలే మీకు బంధాలవుతాయి. దానివల్ల మళ్ళీ మళ్ళీ పుడుతూ మళ్ళీ మళ్ళీ చస్తూ ఈ లోకంలో బంధించబడతారు. సంసార జనన మరణ చక్రంలో ఇరుక్కుపోతారు. కనుక మీరు ఈ సకామ కర్మల నాచరించవద్దు. మోక్షమనేది జ్ఞానం ద్వారానే లభిస్తుంది. ఆ జ్ఞానం నిష్కామ కర్మలాచరించి మనస్సును శుద్ధి చేసుకున్నప్పుడే పొందగలుగుతారు. కనుక ఏ ఫలితాన్ని ఆశించకుండా, ఏ కోరికలు కోరకుండా నిష్కామ కర్మలాచరించండి" అని చెబితే వారు సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేక; కోరికలు లేకపోతే కర్మలెందుకు చేయాలి? మన సమయాన్ని, డబ్బును ఎందుకు వృధా చేసుకోవాలి? అని నిష్కామ కర్మలూ చేయరు. మోక్షానికి పనికిరాని ఈ కర్మలెందుకు? అని సకామకర్మలూచేయరు. అంటే రెంటికీచెడిన రేవడులౌతారు. ఉభయభ్రష్టులౌతారు.

అందుకే ఇక్కడ మహాత్ములకు, జ్ఞానులకు, సాధు సన్యాసులకు, గురువులకు హెచ్చరిక చేయబడింది. 'సకామ కర్మలలో ఇరుక్కుపోయిన అజ్ఞానుల బుద్ధిని చెదరగొట్టకుండా మీరు యోగంలో నిలిచి కర్మలెలా చేయాలో, ఎందుకు చేయాలో ఆచరించి చూపండి" అని హెచ్చరిక. అర్హత లేనివారికి జ్ఞానబోధ చెవికెక్కదు. చేసే కర్మానుష్ఠానాన్ని కూడా వదిలేస్తాడు. అందుకే **"క్షుద్రజనులకు చెప్పే కన్న రుద్రభూమిలో చెప్పటం మంచిది"** అని ఒక మహాత్ముడన్నాడు. మరెలా చెప్పకుండా? అంటే

25

వారిని అలా కర్మలు చేయనిస్తూనే తాను మాత్రం నిష్కామ కర్మలనాచరిస్తూ తన స్థాయిలో తానుండి క్రమంగా వారంతా తనను అనుసరిస్తూ సకామకర్మలను నిష్కామంగా చేసేట్లుగా తన ఆచరణ ద్వారా బోధించాలి.

క్రొత్త గుర్రాన్ని ఎక్కేటప్పుడు అది అంత తేలికగా ఎక్కనివ్వదు. అందువల్ల కొంతదూరం దానితోపాటు పరుగెత్తి సమయం చూసి ఎక్కి కూర్చోవాలి. అలాగే అజ్ఞానుల బుద్ధిని చెదరగొట్టకుండా వారి మార్గంలో వారిని నడవనిస్తూనే జ్ఞానులు తమ ఆచరణ ద్వారా ఫలాపేక్షలేకుండా, నిష్కామంగా కర్మలాచరించేటట్లుగా వారిని తయారు చేయాలి.

కర్మలు చేయటంలో జ్ఞాని అజ్ఞాని– ఇరువురూ బాహ్యదృష్టిలో సమానమే. కానీ వారి వారి భావాల్లో మాత్రం తేడా ఉంటుంది. ఆ భావాన్నిబట్టి అజ్ఞాని బంధింపబడుతున్నాడు. జ్ఞాని బంధం నుండి తప్పించుకొని మోక్షమార్గంలో పయనిస్తాడు,

–అజ్ఞాని ఏ భావంతో కర్మాసక్తుడవుతున్నాడు? జ్ఞాని ఏ భావంతో కర్మలనాచరిస్తున్నాడు? రాబోయే 2 శ్లోకాల్లో వివరించబోతున్నాడు భగవానుడు.

శ్లో॥ ప్రకృతేఃక్రియమాణాని గుణైఃకర్మాణి సర్వశః
అహంకార విమూఢాత్మాకర్తాऽహమితి మన్యతే॥ (27)

శ్లో॥ తత్త్వవిత్తు మహాబాహో! గుణకర్మవిభాగయోః
గుణాగుణేషువర్తంత ఇతిమత్వానసజ్జతే॥ (28)

తా॥ ప్రకృతి గుణాలవల్లనే అన్ని విధాలుగా కర్మలు చేయ బడుతున్నాయి. అయితే అహంకారం చేత వివేకం కోల్పోయిన మూర్ఖుడు జరిగే కర్మలకు నేనే కర్తను అని భావిస్తుంటాడు. (27)

ఓ మహాబాహుడా! గుణకర్మ విభాగాల తత్త్వం తెలిసిన వాడు గుణాలు గుణాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయని గ్రహించి ఆ కర్మలలో తగుల్కొనడు. (28)

వ్యాఖ్య: ఒకే విధమైన కర్మ చేస్తున్నప్పటికీ అజ్ఞాని ఆ కర్మలలో బంధించబడు తున్నాడు, జ్ఞాని బంధం నుండి తప్పించుకొని మోక్షమార్గంలో ప్రయాణిస్తున్నాడు. ఎలా?అనే ప్రశ్నకు ఈ రెండు శ్లోకాలలో స్పష్టమైనసమాధానమిస్తున్నాడు భగవానుడు.

ప్రకృతి గుణాలంటే ప్రతి వ్యక్తిలోను ఉండే వాసనలే. ఆ వాసనలే బుద్ధిలో కోరికలుగా వ్యక్తమవుతాయి. ఆ కోరికలు మనస్సులో ఆలోచనలుగా కదులుతాయి. ఆలోచనలు శరీరం నుండి కర్మలుగా వెలువడతాయి. కనుక సమస్త కర్మలు జరిగి

పోవటానికి కారణం ప్రకృతి వల్ల పుట్టిన గుణాలే (వాసనలే). అయితే వాసనల కారణంగా సహజంగా జరిగిపోయే ఈ కర్మలను నేనే చేస్తున్నానని మూర్ఖుడు భ్రమిస్తాడు. మూర్ఖుడు అంటే దేహాభిమానం కలవాడు 'దేహమే నేను' అని అనుకొనే అహంకార విమూఢాత్ముడు. "దేహం వేరు ఆత్మవేరు అని; నేను ఆత్మనే గాని దేహాన్ని కాదు" అని తెలియనివాడే అజ్ఞాని, అవివేకి, అహంకార విమూఢాత్ముడు. ప్రతిజీవి యొక్క యదార్ధ స్వరూపం ఆత్మ. అట్టి ఆత్మస్వరూపుడు నశించిపోయే దేహంతో తాదాత్మ్యం పెట్టుకొని, 'దేహమేనేను' అని భావిస్తాడు. ఇదే భ్రమ. దీనివల్లనే బంధానికీ బాధలకు గురౌతున్నాడు.

ఒక బాటసారి అరణ్యంలో ప్రయాణిస్తున్నాడు. పులి గాండ్రింపు వినవచ్చింది. ప్రాణభయంతో పరుగు తీస్తూ కనిపించిన ఒక చెట్టు పైకెక్కి కూర్చున్నాడు, పులి ఆ చెట్టు దగ్గరకు వచ్చింది. కాని చెట్టు ఎక్కలేదు గనుక, అక్కడే నిలిచి ఉన్నది. పక్కనే ఉన్న మరొకచెట్టుపై ఒక కోతి ఉన్నది. పులి ఆ చెట్టుకొమ్మ వద్దకెళ్ళి గాండ్రించి, కోతినీడను ఫెడీమని కొట్టింది. దానితో తెలివి తక్కువ కోతి దెబ్బతన మీదనే పడ్డదని భావించి క్రిందపడిపోయింది. పులి దానిని మ్రింగేసింది. తెలివి గల ఆ పులి అదే యుక్తిని ఈ బాటసారిపై ప్రయోగించింది. కాని ఆ బాటసారి, "నేనేం బుద్ధిలేని కోతిననుకున్నావా? నీడ మీద పడ్డ నీ దెబ్బ నా మీద పడ్డదని భ్రమపడటానికి? నీడ వేరు, నేనువేరు. నేను నీడను కాదు" అనుకున్నాడు. అందువల్ల కోతిలాగా ప్రమాదాన్ని కొని తెచ్చుకోలేదు.

అలాగే నశించే దేహం వేరు, నశించని ఆత్మవేరు. నేను ఆత్మనే కాని దేహాన్ని కాదు అని గ్రహించినవాడు జ్ఞాని. 'నీడలాంటి దేహమే నేను' అని భావించేవాడు అహంకార విమూఢుడు-అజ్ఞాని. 'దేహంద్వారా జరిగే కర్మలను నేనే చేస్తున్నాను' అని భావించి, ఆ కర్మఫలాలను అనుభవిస్తూ పుడుతూ-చస్తూ-ఈ సంసార జననమరణ చక్రంలో బంధింపబడతాడు ఈ అజ్ఞాని... మరి జ్ఞానియో?

తత్త్వవిత్ అంటే తత్త్వం తెలిసిన జ్ఞాని-యదార్ధ స్వరూపం తెలిసిన జ్ఞాని. దేని యదార్ధ స్వరూపం? **గుణకర్మ విభాగయోః** గుణములయొక్క, కర్మలయొక్క నిజమైన విభజన తెలిసిన వాడు. మనలోని వాసనలే మన ప్రకృతి. ఈ వాసనలు సత్త్వ, రజో, తమో గుణాలతో ఉంటాయి. ఈ గుణాలవల్లనే మనలో ఆలోచనలు, సంకల్పాలు కలుగుతున్నాయి. ఈ ఆలోచనలు సంకల్పాల వల్లనే కర్మలు జరుగుతున్నాయి. ఇలా గుణాల వల్లనే కర్మలు జరిగిపోతున్నాయని తెలుసుకోగలిగినవాడే తత్త్వవిత్-జ్ఞాని.

అట్టి జ్ఞాని దేహం ద్వారా జరిగే కర్మలను సాక్షిగా చూస్తాడే గాని, ఆ జరిగే కర్మలను నేనే చేస్తున్నాను- అనే భ్రమలో చిక్కుకోడు. కర్మలు జరిగేటప్పుడు అతడి భావాలెలా ఉంటాయి?

గుణాగుణేషువర్తంత ఇతి మత్వా:- గుణాలు గుణాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయని భావిస్తాడు. మనలోని వాసనలను బట్టి వచ్చే ఆలోచనలను సూక్ష్మగుణాలంటారు. వాటిని బట్టి, దేహేంద్రియాల ద్వారా జరిగే కర్మలను స్థూల గుణాలంటారు. గుణాలు గుణాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయి-అంటే 'అన్నీ వాటిపనులు అవి చేసుకుంటున్నాయి' అనే నిర్లిప్త భావంతో వుంటాడు ఈ సూక్ష్మ స్థూల గుణాలయొక్క నిజమైన విభజన తెలిసిన వివేకి. అందుకే అతడు వీటికి దూరంగా నిలిచి సాక్షిగా ఉండిపోతాడు.

మనం అలా బజారులో వెళుతూ ఉంటే అనేక దుకాణాలు కనిపిస్తుంటాయి. అనేకమంది వ్యాపారులు-కొనుగోలు దారులు మాట్లాడుకుంటుంటారు, పోట్లాడు కుంటుంటారు. కొందరు న్యాయంగా ప్రవర్తిస్తుంటే మరికొందరు మోసం చేస్తుంటారు. అయినప్పటికీ దారిన వెళ్ళే మనం అన్నీ చూస్తున్నప్పటికీ మోసగాళ్ళను నిలదీయం, న్యాయంగా ఉన్నవారిని ప్రశంసించం. ఆ! ఇదంతా సహజమేలే. వారివారి స్వభావాలను బట్టి వారు ప్రవర్తిస్తూ ఉంటారు అని తెలుసు కుంటాం. అలాగే దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులు వాటి వాటి పనులు అవి చేస్తూ ఉంటాయి. వాటికి కారణం వాటి వెనుక ప్రేరణ ఇచ్చే వాసనలు. అయితే వీటన్నింటికి వేరుగా ఉన్న ఆత్మనైన నేను మాత్రం అన్నింటిని కేవలసాక్షిగా చూస్తుంటాను, అందులో దిగి మునిగిపోను అని భావిస్తుంటాడు జ్ఞాని. ఇలా భావిస్తే ప్రయోజనమేమిటి?

నసజ్జతే: సంగభావముండదు. బజార్లో ఎందరు మోసగిస్తున్నా, ఎందరు అన్యాయంగా ప్రవర్తిస్తున్నా ఎలా పట్టనట్లుగా ఉంటున్నామో అలాగే ఈ దేహేంద్రియాలు ఎలాంటి కర్మలు చేస్తున్నా - అవి మంచివైనా, చెడువైనా ఆత్మనైన నేను వాటిని పట్టించుకోకుండా-జరిగేవాటికి కేవలసాక్షిగా ఉంటే వాటితో ఏమాత్రం సంగభావం ఉండదు. ప్రేరణలు ఇచ్చేది వాసనలు, ఆలోచనలు చేసేది మనస్సు, కర్మలు చేసేది దేహేంద్రియాలు. నేను ఈ వాసనల (ప్రకృతి)కన్నా, మనస్సుకన్నా, దేహేంద్రియాల కన్నా వేరుగా నున్న ఆత్మను-అని తామరాకు మీద నీటి బొట్టులా కేవలంగావుంటే ఆ కర్మలతో సంగభావముండదు. ఆ కర్మఫలాలంటవు. దాని కారణంగా జన్మలురావు. అందువల్ల జనన మరణ రూపసంసార చక్రంలో బంధింపబడడు. ఇది తత్వవిదుని-జ్ఞాని ఆలోచనా సరళి. అర్జునుని ఇక్కడ మహాబాహో! అని

సంబోధిస్తున్నాడు భగవానుడు. యుద్ధంలో శత్రువులను చీల్చిచెండాడి నిన్ను నీవు రక్షించుకునే యోధుడివి మాత్రమే కాదు. నీ అంతరంగ శత్రువులతో కూడా పోరాడాలి. అహంకారమనే (దేహమే నేను అని భావించే) శత్రువును జయించి మహాబాహుడనే పేరు సార్థకం చేసుకోవాలి-అనే సూచన ఈ సంబోధనలో దాగి వున్నది.

– మరి జ్ఞాని ఏం చేయాలో తరువాతి శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నారు.

శ్లో॥ ప్రకృతేర్గుణ సంమూఢాః సజ్జంతే గుణకర్మసు।
తానకృత్స్న విదోమందాన్ కృత్స్న విన్నవిచాలయేత్॥ (29)

తా॥ ప్రకృతియొక్క గుణాలచేత మిక్కిలి మూఢులైన వారు గుణకర్మలయందు ఆసక్తులౌతున్నారు. సరిగ్గా తెలియని అట్టి మందబుద్ధులైనవారిని సర్వము తెలిసిన జ్ఞాని చలింపజేయ రాదు.

వ్యాఖ్య: లోకంలో దాదాపు అందరూ లౌకిక విషయాలలో, దృశ్య పదార్థాలలో ఆసక్తులై, ఫలితాన్ని కోరి కర్మలు చేస్తూ ఉంటారు. వారు కర్మలు చేయటానికి కారణం వారి మనస్సులలో కలిగే ఆలోచనలే. ఆ ఆలోచనలకు కారణం వారియొక్క గుణాలే. ఆ గుణాలెలా వచ్చినవి? వారి వారి వాసనల (ప్రకృతి) వల్ల. అంటే వాసనలవల్లనే గుణకర్మలు వ్యక్తమౌతున్నాయి. అలా జరిగిపోయే కర్మలతో తాదాత్మ్యం చెంది వాటిని నేనే చేస్తున్నాను అని భావిస్తూ, ఆ కర్మలతో సంగభావం పెట్టుకున్న వాడినే **'అకృత్స్నవిత్'** ఏమీ తెలియని అజ్ఞాని అంటారు. అతడే భగవంతుని దృష్టిలో 'మందాన్' మందబుద్ధి గలవాడు, అల్పజ్ఞుడు.

ఇలా గుణకర్మలయందు ఆసక్తి గల మూఢుని, అజ్ఞానిని- కోరికలతో, సంగభావంతో పనిచేసే మూఢుని వివేకి ఐనవాడు చెదర్చకూడదు. ఎవరా వివేకి? అతడే **కృత్స్నవిత్** సర్వమూ తెలిసినజ్ఞాని. జరిగే కర్మలన్నీ ప్రకృతి గుణాల ప్రేరణతో దేహేంద్రియాల వల్ల జరిగిపోతున్నాయని, తాను ఈ దేహేంద్రియ మనోబుద్ధుల కన్న వేరుగా ఉన్న ఆత్మనని తెలుసుకొన్న జ్ఞాని. ఈ ఆలోచనలను, కర్మలను చేస్తున్నది తాను కాదని, జరిగే కర్మలకు తాను కేవల సాక్షినని భావిస్తూ కర్మబంధంలో ఇరుక్కోకుండా తెలివిగా తప్పించుకునే జ్ఞానియే వివేకి.

ఇట్టి వివేకి అజ్ఞానంతో కర్మలుచేసే మూఢుని చెదర్చ కూడదు. అంటే అతణ్ణి ఆ కర్మలు చేయటంలోనే కొనసాగించి తన ప్రవర్తన ద్వారా ఆచరణ ద్వారా మెల్లగా అతణ్ణి మార్చుటకు ప్రయత్నం చేయాలి. ఎందుకలా?

27

ప్రతి వ్యక్తి ఆత్మస్వరూపుడే. ఆత్మలో ఏ తేడా లేదు. ప్రకృతి లోనే తేడా అంతా. ట్యూబ్‌లైట్ తెల్లని కాంతినిస్తుంది. 60 క్యాండిల్ బల్బు, తెల్లని కాంతినివ్వదు. దీనికి కారణం వాటిలోనికి వచ్చే కరెంటులో తేడా కాదు. ఆ బల్బులోనే తేడా. తేడా లేకుండా పోవాలంటే మనం బల్బుని సరిచేయాలే కాని, కరెంటును సరిచేయటం కుదరదు. అలాగే మనం ప్రకృతిని మార్చాలే గాని, పరమాత్మను కాదు-ఆత్మను కాదు మార్చాల్సింది. అంటే అజ్ఞాని యొక్క ప్రకృతిని (వాసనలను) మార్చాలి. ఎలా దుర్వాసనలు నశించటానికి సద్వాసనలను నింపాలి. ప్రకృతి మారితే గాని బుద్ధిలోని మాంద్యం పోదు. బుద్ధిమాంద్యం ఉన్నంతకాలం ఏం చెప్పినా తలకెక్కదు. ఆత్మతత్త్వం తెలియాలన్నా, తన యదార్థస్వరూపం ఆత్మయేనని తెలియాలన్నా బుద్ధిమాంద్యం తొలగాల్సిందే. అందుకే మంద బుద్ధులు, కర్మలు కొనసాగిస్తుంటే చూస్తూనే మెల్లమెల్లగా తన ఆచరణ ద్వారా, తన ప్రవర్తన ద్వారా వారిలో మార్పు తీసుకొని రావాలి.

-మందబుద్ధులైన వారిని కదిలించకుండా; జ్ఞాని తాను దిగజారకుండా ఏ విధంగా కర్మలనాచరించి అజ్ఞానులకు మార్గ దర్శకుడు కావాలో-ఎలా కర్మయోగాన్ని ఆచరించాలో 30వ శ్లోకంలో తెలియజేయబోతున్నాడు భగవానుడు.

అర్జునుని ప్రశ్నకు సూటిగా కర్మయోగాన్నెలా ఆచరించాలో భగవానుడు తెలియజేస్తున్నాడు. స్వామి వివేకానందకు ఎంతో ఇష్టమైన శ్లోకం ఇది.

శ్లో॥ మయిసర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా।
నిరాశీర్నిర్మమోభూత్వా యుధ్యస్వవిగత జ్వరః॥ (30)

తా॥ సర్వకర్మలను నాయందే సమర్పించి, మనస్సును ఆత్మలో నిలిపి, ఆశలను, మమకారాలను విడిచిపెట్టి, ఆరాటాన్ని విసర్జించి నీ కర్తవ్య కర్మయైన యుద్ధాన్ని చెయ్యి.

వ్యాఖ్య: అర్జునుడు యుద్ధం చేయటానికే యుద్ధభూమిలో ప్రవేశించాడు. కాని భగవానుని జ్ఞానబోధతో మోక్షం పొందేందుకు ధ్యానజీవితం గడపాలని ఆలోచిస్తున్నాడు. అయితే క్షత్రియుడైన అర్జునుడు రజోగుణ ప్రధానుడు గనుక ధ్యానజీవితానికి పనికిరాడు. కనుక అతణ్ణి యుద్ధకర్మ నుండి చెదర్చకూడదు. ధ్యానజీవితానికి అనుకూల పరిస్థితిని సృష్టించాలంటే ముందుగా కర్మయోగాన్ని ఆచరించేట్లు చేయాలి. దానివల్ల కొత్తవాసనలు చేరకుండా పాత వాసనలు

ఖర్చైపోతాయి. దానితో వాసనలు తగ్గి మనస్సు ప్రశాంతమై ధ్యానానుకూలమౌతుంది. ఆ కర్మయోగాన్ని, ఎలా చేయాలో వివరంగా తెలియజేస్తున్నాడీ శ్లోకంలో భగవానుడు.

సర్వాణికర్మాణి మయి సన్న్యస్య: సర్వకర్మలను నా యందు సమర్పించి, నా యందు అంటే శ్రీకృష్ణుని యందు అని కాదు, పరమాత్మయందు- భగవంతునియందు అని. కర్మలను భగవంతునికి అర్పిస్తే ఆ కర్మయోగి భగవంతుని ప్రతినిధి ఔతాడు. అప్పుడు అతడు చేసిన కర్మల ఫలాలు అతడికి రావు. కర్మఫలాలు కర్తకు వస్తాయేగాని అతడి ప్రతినిధికి రావు. అంతేగాక అతడి వ్యక్తిత్వం ఎంతో ఉత్తమంగా వుంటుంది. సర్వకర్మలను విడిచిపెట్టటం అంటే సోమరిజీవితం గడపటం కాదు. కర్మలు చేస్తూనే కర్మఫలాలను విడిచిపెట్టటం, ఫలాసక్తి లేకుండా వుండటం.

అర్జునా! సర్వజ్ఞుడను, సర్వజగన్నియామకుడను, సర్వాత్మ స్వరూపుడను, వాసుదేవ పరబ్రహ్మాన్ని ఐన నా యందు సమస్త కర్మల ఫలాన్ని విడిచి పెట్టు. ఇంతటివాణ్ణి నేనడుగుతుంటే ఎందుకయ్యా నీకు లోభబుద్ధి? నా చేయి క్రిందై నీ చేయి మీదగుట మేలు గదా! కర్మలను నేను వదిలేస్తే ఎవరు మోస్తారు-అని సందేహిస్తున్నావా? నెత్తిమీది బరువును క్రిందికి దించితే ఎవరు మోస్తున్నారు? తనను కూడా మోసే ఈ భూమే కదా! అలాగే ఈ ప్రపంచాన్నంతా మోసేవాడే అన్ని కర్మఫలాలను మోస్తాడు. కనుక కర్మలను, కర్మఫలాలను నాకు సమర్పించేసెయ్. కర్మలను నీయందు విన్యసించుటకాదు, నా యందు సన్యసించుట నేర్చుకో. సేవకుడు యజమాని చెప్పిన పనులను చేసినట్లు సర్వకర్మలను చెయ్యి. కర్మఫలాలను భగవంతునికి సమర్పించు. ఎలాగంటావా? **ఆధ్యాత్మచేతసా:** నిరంతరము ఆత్మయందు నిలిపిన మనస్సుతో. లోకంలో సాధారణంగా అందరి మనస్సు ప్రాపంచిక విషయాలలో నిలిచి ఉంటుంది. లేదా కొందరి మనస్సు అప్పుడప్పుడూ భగవంతుని యందు నిలుస్తుంది. అలా గాకుండా నిరంతరమూ భగవంతునిపై భక్తిభావంతో మనస్సు నుంచి, బాహ్య విషయాలు ఎలా ఉన్నా-ఏం జరుగుతున్నా వాటిని పట్టించుకోకుండా, ఎవరి మనస్సు భగవద్భావంతో నిండి ఉంటుందో అట్టివారి చిత్తమే 'ఆధ్యాత్మచేతసా'. అట్టి చిత్తంతోనే కర్మఫలాలు సమర్పిస్తే అది నిజమైన సమర్పణ అవుతుంది. దీనివల్ల మనస్సులోని సంకల్పాలన్నీ పరిశుద్ధమై మనసు దివ్య ఉత్సాహంతో ఉప్పొంగుతుంది. అపుడు చేసే కర్మలన్నీ బంధాలు కాక మోక్షానికి సోపానాలవుతాయి. అయితే ఈ కర్మలు చేసేటప్పుడు కొన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి. ఏమిటవి? 1) నిరాశీ. 2) నిర్మమ. 3) విగతజ్వరః.

1. నిరాశీ: ఆశలు లేకుండా. ఆశ అంటే భవిష్యత్తులో రాబోయే దానికోసం ఎదురు చూడటం. అలా రాబోయే ఫలితాల కోసం ఎదురుచూస్తుంటే పనిలో పటుత్వం తగ్గిపోతుంది. ఫలితం వస్తుంది అనుకుంటే ఎలాగూ వస్తుంది గదా అని పనిలో అశ్రద్ధ. రాదు అనుకుంటే ఎందుకీ వెట్టి చాకిరీ అనే నిస్పృహ. వస్తుందో రాదో తెలియనపుడు ఫలితాన్ని గురించే ఆలోచిస్తూ ఆందోళన చెందుతూ పనిపై అశ్రద్ధ. కనుక ఫలితం గురించి ఆలోచించరాదు.

2. నిర్మమ: గతంలో జరిగిపోయినవాటిపై ఆసక్తితో, సంగ భావంతో 'నావి' అనుకుంటూ జ్ఞాపకం చేసుకోవటం. మాటి మాటికి గతించిన విషయాలు గుర్తొస్తుంటే వర్తమానంలో జరిగే కర్మపై శ్రద్ధ కుదరదు. కనుక గత విషయాలను నెమరువేసు కుంటూ కర్మలు చేయరాదు.

3. విగత జ్వరః: వర్తమానంలో కర్మలు చేస్తూ పడే ఆందోళన, ఆరాటమే జ్వరం. ఏదైనా పనిచేసేముందే పక్కా ప్రణాళిక వేసుకొని కర్మ ప్రారంభించాలి. ఒకసారి కర్మ ప్రారంభించిన తర్వాత ఆరాట పడితే, ఆందోళన చెందితే కర్మలలో శ్రద్ధ తగ్గిపోతుంది. నైపుణ్యం ఉండదు. మన శక్తిని క్రుంగదీసేదే ఈ జ్వరం. కనుక దీనిని విడిచిపెట్టాలి.

కనుక కర్మలు చేసేటప్పుడు 3 జాగ్రత్తలు అవసరం. 1.భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన భయాలు. 2. భూతకాలపు జ్ఞాపకాలు. 3.వర్తమానంలోని ఆందోళనలు-వీటిని పూర్తిగా వదిలిపెట్టాలి. ఈ మూడూ మానవుని శక్తిని నశింపజేసేవే. కనుకనే ఈ హెచ్చరిక. ఈ జాగ్రత్తలతో ఏం చెయ్యాలి?

యుధ్యస్వ: యుద్ధం చెయ్యి. అర్జునుని కార్యరంగం యుద్ధం. అలాగే మనం మన అంతరంగ శత్రువులపై యుద్ధం చేయాలి. మన కార్యరంగంలో మనం పని చేయాలి. ఎవరి కర్తవ్య కర్మలను వారు ఈ పై జాగ్రత్తలను తీసుకుంటూ చేస్తే ఆ కర్మలన్నీ మోక్షానికి దారి తీస్తాయి. ఇదే అర్జునుని ప్రశ్నకు శ్రీకృష్ణ జవాబు. సమస్త మానవజాతి వ్యాధికి శ్రీకృష్ణ చికిత్స.

– శ్రీకృష్ణుడు బోధించిన ఈ కర్మయోగ మార్గాన్ని అనుసరించి ఆచరిస్తే ప్రయోజనమేమిటి? ఆచరించని వారి గతి ఏమిటి? రాబోయే 2 శ్లోకాల్లో వివరిస్తున్నారు.

శ్లో॥ యేమే మతమిదం నిత్యం అనుతిష్ఠంతిమానవాః
శ్రద్ధావంతోఽన సూయంతః ముచ్యంతే తేఽపి కర్మభిః (31)

శ్లో॥ యేత్వే తదభ్యసూయంతః నాను తిష్ఠంతి మే మతం:
సర్వజ్ఞానవిమూఢాన్‌స్తాన్ విద్ధినష్టానచేతసః (32)

తా॥ ఏ మానవులు నాచే చెప్పబడ్డ ఈ మతాన్ని శ్రద్ధ గలవారై, అసూయ లేనివారై నిత్యము అనుసరిస్తుంటారో అట్టివారు కూడా కర్మలనుండి విడువబడు తున్నారు (31). ఎవరైతే నాచే చెప్పబడిన ఈ మతాన్ని అసూయాగ్రస్థులై అనుసరించరో వారు బుద్ధిహీనులై, ఏమాత్రం జ్ఞానం లేని వారై చెడిపోతారని తెలుసుకో (32)

వ్యాఖ్య: కర్మయోగాన్ని ఆచరించవలసిన ఆవశ్యకతను నొక్కి చెప్పటానికే ఆచరించినందువల్ల ప్రయోజనాన్ని, ఆచరించకపోతే కలిగే నష్టాన్ని వివరిస్తున్నారీ శ్లోకాల్లో.

మే ఇదం మతం: 'నా యీ మతం' అంటున్నాడు కర్మ యోగాన్ని. మతం అంటే అభిప్రాయం అని అర్థం. మతం అంటే మార్గం అని అర్థం. భగవంతుని చేరుకోటానికి మహాత్ములచే చూపబడ్డ మార్గాలే మతాలు. లోకంలో చాలామంది ప్రవక్తలు ఆ తరంలోని మానవుల యొక్క మానసిక స్థితి గతులను బట్టి, వారిని ఉద్ధరించేందుకు అనేక మార్గాలను బోధించారు. అవే మతాలు. ఇక్కడ శ్రీకృష్ణుని మతం విశ్వజనీనం. అంతేగాదు అది కాలాతీతం. సర్వ కాలాలలోని సర్వమానవుల కోసం చెప్పబడ్డదీ కర్మయోగం. అట్టి ఈ మతాన్ని (కర్మయోగాన్ని) ఏ మానవులు శ్రద్ధతో అనుసరిస్తారో వారు అన్ని కర్మలనుండి విడుదల పొందుతారని భగవానుని హామీ. ఐతే ఎలా ఆచరించాలి?

(1) శ్రద్ధావంతః: శ్రద్ధావంతులై. శ్రద్ధ అంటే విశ్వాసం అని అర్థం. ఏ వ్యక్తి మీదనైనా విశ్వాసం (నమ్మకం) వుంటేనే అతడు చెప్పే విషయం సావధానచిత్తంతో వింటాం. ఆచరిస్తాం. డాక్టరు మీద విశ్వాసం ఉంటేనే అతడిచ్చిన మందును వాడి జబ్బునయం చేసుకోగలుగుతాం. అలాగే భగవంతునిపై, గురువుపై విశ్వాసం ఉంటేనే వారి బోధలను జాగ్రత్తగా విని, బుద్ధితో గ్రహించి ఆచరణలో పెట్టుకోగలుతాం. కనుక భగవంతునిపై ఆయన చూపిన ఈ కర్మయోగంపై అత్యంత శ్రద్ధ కలిగియుండి ఆచరణ చేయాలి.

(2) అనసూయంతః : అసూయ (ద్వేషం) లేకుండా. ఆధ్యాత్మికంగా అభివృద్ధి చెందాలంటే ఈ అసూయ, ద్వేషం, విమర్శలుండరాదు. కనుక ఎటువంటి ద్వేషము లేకుండా భగవంతుడు చెప్పిన ఈ కర్మయోగాన్ని ఆచరించాలి. అలా ఆచరిస్తే ప్రయోజనమేమిటి?

తే అపి కర్మభిః ముచ్యంతి: అట్టి వారు కూడా కర్మలనుండి విడుదల పొందుతారు. కర్మలు చేయమంటున్నారు గదా! మరి కర్మలనుండి విడుదల పొందటమేమిటి? చేయవలసింది కర్మయోగాన్ని, విడుదల పొందలసినది కర్మబంధనాలనుండి. కర్మలు చేస్తే కర్మఫలాలు వస్తాయి. ఆ కర్మఫలాలు జన్మలకు కారణమవుతాయి. ఆ జన్మలలో మళ్ళీ కర్మలు చేస్తారు. వాటి వల్ల కర్మఫలాలు, తిరిగి వాటివల్ల జన్మలు. ఇలా జనన మరణ చక్రబంధంలో ఇరుక్కుపోవాలి. ఇదే బంధం, కర్మబంధం. ఈ కర్మబంధం నుండి విడుదల పొందాలంటే కర్మలను కర్మలుగా గాక కర్మయోగంగా ఆచరించాలి. అంటే ఆశలు, మమకారాలు లేకుండా; ఆందోళనలు లేకుండా, మనస్సును ఆత్మలో నిలిపి, సర్వకర్మలను భగవంతునియందు సమర్పించి, నిర్లిప్తంగా చేయాలి. ఇదే కర్మయోగం. ఇలా చేస్తే అర్జునుడే కాదు, సామాన్యులు కూడా కర్మబంధాల నుండి విడిపోతారు. అంతేకాదు ఈ కర్మయోగాన్ని ఎప్పుడో ఒకసారి, ఏదో ఒకరోజు ఆచరించటం కాదు, 'నిత్యం' అంటే ఎల్లప్పుడూ ఆచరించవలసినదే అని కూడా స్పష్టం చేస్తున్నారు.

– ఈ కర్మయోగాన్ని ఆచరించటం వల్ల ప్రయోజన మేమిటో తెలియజేసి ఆచరించని వారికి కలిగే నష్టం ఏమిటో కూడా తెలియజేస్తున్నారు.

ఎవరైతే ఈ కర్మయోగాన్ని అసూయ-ద్వేషబుద్ధి ఉండి ఆచరించరో వారు బుద్ధిహీనులై, జ్ఞానహీనులై చెడిపోతారు అని భగవానుడు తెలియజేస్తున్నాడు.

అసలు ఎవరైనా ఎందుకు ఆచరించరు? అభ్యసూయంతః ద్వేషించువారై-అసూయాగ్రస్థులై. కొందరు ఏమీ తెలియక పోయినా, అన్నీ తెలిసినట్లే భావించుకొని మాట్లాడుతారు. తాము బాగా తెలిసిన వారమని అందరూ అనుకోవటానికి అందరినీ విమర్శిస్తూ నోటికి వచ్చినట్లు మాట్లాడతారు. భగవంతుని విమర్శిస్తారు; మహాత్ములను విమర్శిస్తారు; సాధు పురుషులను ఎగతాళి చేస్తారు; వేదాలను, శాస్త్రాలను దూషిస్తారు; దైవకార్యాలు చేసేవారిని, భక్తులను తూలనాడుతారు; మంచివాళ్ళను విమర్శిస్తారు; చెడ్డవాళ్ళను విమర్శిస్తారు; తన వాళ్ళను విమర్శిస్తారు; పరవాళ్ళను విమర్శిస్తారు. చివరకు వీరు తమను తామే విమర్శించుకొనే పరిస్థితి వస్తుంది. ఇట్టి వారికి దేనిమీదా స్పష్టమైన అభిప్రాయం ఉండదు. అట్టి వారు భగవానుడు చెప్పిన మార్గాన్ని ఆచరిస్తారా? ఆచరించరు. అట్టి వారి పరిస్థితి ఏమిటి? ఏమౌతారువారు?

(1) అచేతస: బుద్ధిహీనులైపోతారు. బుద్ధితో విచారణ చేసి గ్రహించవలసిన జ్ఞానాన్ని ద్వేషించి దానిని అందుకోలేక పోతే బుద్ధిని ఉపయోగించే పనిలేదు.

దానికి పదును పెట్టే పనిలేదు. పదును పెడితేనే కత్తి, చాకు, బాకు బాగా పని చేస్తాయి. పదును లేకపోతే మొద్దుబారిపోతాయి. ఎందుకూ పనికి రాకుండా పోతాయి. బుద్ధి కూడా అంతే. పదును పెట్టక పోతే బుద్ధి కూడా పనికిరాకుండా పోయి బుద్ధి హీనులౌతారు. అందువల్ల–

(2) సర్వజ్ఞాన విమూఢాన్: బుద్ధి పనిచేయని వీరు ఏ విధమైన జ్ఞానం లేని వారౌతారు. అసలు భగవంతునికి సంబంధించిన జ్ఞానం ఉంటేనే అతణ్ణి జ్ఞాని అంటారు. లౌకిక జ్ఞానం ఎంత ఉన్నా అట్టి వారు భగవంతుని దృష్టిలో అజ్ఞానులే. అట్టివారు–

(3) నష్టాన్: చెడినవారౌతారు. బాగుపడటం కోసం, తరించటం కోసం, జన్మను సార్ధకం చేసుకొనటం కోసం మానవజన్మనెత్తి ఈ లోకంలోకి వచ్చిపడ్డాం. ఆ సంగతిని మరిచిపోయి వదిలిపెట్టిపోయే సంపదలకోసం, భోగాల కోసం అఱ్ఱులు చాస్తూ పరుగులు పెడుతున్నామే గాని ఈ జన్మను సార్ధకం చేసుకొని తరించటానికి తగిన మార్గాలను అన్వేషించటం లేదు, ఆచరించటం లేదు. కనుక చెడిపోయినట్లే. అంటే ఈ లోకంలోకి మళ్ళీ మళ్ళీ వస్తూపోతూ కుక్కగా, నక్కగా, పందిగా, పక్షిగా, పిల్లిగా, నల్లిగా, బల్లిగా పుడుతూ కర్మఫలాలు అనుభవిస్తూ ఉండాల్సిందే. ఇదే నష్టాన్– చెడటం అంటే. కనుక ప్రతి మానవుడు భగవంతుడు ప్రబోధించిన కర్మయోగ మార్గాన్ని అనుసరించి–ఆచరించి జీవితాన్ని సార్ధకం చేసుకోవాలి. లేదా అన్నీ అనర్ధాలే.

– మరి ఇంత తెలిసినా ఎందుకు ఆచరించరు?

–భగవానుడు సూచించిన కర్మయోగాన్ని తెలుసు కొని కూడా జనులు ఎందుకు ఆచరించుట లేదు? ఎందుకు జనన మరణ చక్రంలో చిక్కుకొని నశించి పోతున్నారు?–

శ్లో॥ సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతేర్ జ్ఞానవానపి।
ప్రకృతిం యాంతి భూతాని నిగ్రహఃకింకరిష్యతి॥ (33)

తా॥ జ్ఞానవంతుడైనప్పటికీ తనయొక్క ప్రకృతిని అనుసరించియే ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాడు. ప్రాణులన్నీ తమతమ ప్రకృతిని అనుసరిస్తూ ఉంటాయి. నిగ్రహం ఏం చేస్తుంది?

వ్యాఖ్య: 'ప్రకృతి' అంటే స్వభావం అని. ఈ స్వభావం ఒక్కొక్క ప్రాణిలో ఒక్కొక్క విధంగా ఉంటుంది. ఎందువల్ల? ఆయాజీవుళ్ళు పూర్వజన్మలలో చేసిన

సంకల్పాలు, కర్మల వల్లనే వారి స్వభావం ఉంటుంది. మరి అందరూ ఒకే రకమైన సంకల్పాలు, కర్మలు చేయరు గనుక వారి స్వభావాలు కూడా ఒకే రకంగా ఉండవు. ఎవరి స్వభావాన్ని (ప్రకృతిని) అనుసరించి వారు ప్రవర్తిస్తుంటారు. **కొందరు ఇతరుల సుఖం కోసం తమ సుఖాన్ని త్యాగం చేస్తారు. కొందరు తమ సుఖం తాము చూసుకుంటూ ఇతరుల సుఖాన్ని కోరుకుంటారు. కొందరు తమ సుఖం కోసం ఇతరులకు ఎంతటి హానినైనా తలపెడతారు. కొందరు తమకు ఏ ప్రయోజనం లేకున్నా ఇతరులకు ఎంతటి హానినైనా తలపెడతారు. కొందరు తమకు ఏ ప్రయోజనం లేకున్నా ఇతరులను హింసిస్తూ ఆనందిస్తారు. ఇలా వారివారి స్వభావాల ననుసరించి ప్రవర్తిస్తారు.** సామాన్యులే కాదు జ్ఞానులు కూడా అంతేనంటున్నాడు భగవానుడు.

జ్ఞానవాన్ అపి స్వస్యాః ప్రకృతేః సదృశం చేష్టతే:– జ్ఞానులైనప్పటికి తమ స్వభావానికి అనుగుణంగానే ప్రవర్తిస్తుంటారు. **ఐతే ఇక్కడ జ్ఞానులంటే ఎవరు? శాస్త్రజ్ఞానం మాత్రమే ఉన్నవారు.** అంతే తప్ప ఆత్మానుభూతిని పొందిన జ్ఞానులని కాదు. కర్మయోగాన్ని గురించి చక్కగా తెలుసుకొని, ఎలా ఆచరించాలో కూడా తెలుసుకొని, ఆచరిస్తే కలిగే ప్రయోజనమేమిటో, ఆచరించకపోతే జరిగే నష్టమేమిటో కూడా తెలుసుకొన్న జ్ఞానులు కూడా తమతమ స్వభావాన్ని అనుసరించే ప్రవర్తిస్తుంటారు అని చెప్పటంలో ఆంతర్యం ఏమిటంటే– వారే అలా ప్రవర్తిస్తుంటే ఇక సామాన్యుడి గతి ఏమిటి? ప్రత్యేకించి చెప్పాలా? అనియే. ఇక్కడ ప్రకృతి (స్వభావం) ఎంతో బలవత్తరమైనది అని హెచ్చరించటమే భగవానుని ఉద్దేశం.

కర్మయోగం గురించి తెలిసిన జ్ఞానియైనా, తెలియని అజ్ఞానియైనా లౌకిక విషయాల పట్ల, భోగాలపట్ల ఉన్న ఆసక్తి చేత, స్వార్ధం కారణంగా కర్మయోగాన్ని ఆచరించలేక పోతున్నారు. వారి వారి స్వభావాల కనుగుణంగానే ఇక్కడ కర్మలు చేస్తున్నారు.

మరి ఇలా ప్రతివారూ ప్రకృతి ప్రేరణల వల్లనే కర్మలు చేస్తుంటే ఇక ఈ కర్మయోగాన్ని గురించీ; ఇంద్రియ నిగ్రహం; మనోనిగ్రహం గురించీ తెలుసుకోవటం వల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి? మనిషి తన ప్రకృతిని బట్టే నడుస్తుంటే నిగ్రహం ఎలా కుదురుతుంది? ఈ సందేహాన్నే **"నిగ్రహంః కిం కరిష్యతి?"** అని భగవానుడు వ్యక్త పరుస్తున్నాడు. ఇక్కడ భగవానుని ఉద్దేశ్యం మనను నిరాశ పరచటం కాదు. అదే భగవానుని ఉద్దేశమైతే తరువాతి శ్లోకంలో **"తయోర్నవశమాగచ్ఛేత్" "రాగద్వేషాలకు వశుడవు కావద్దు"** అని ఎందుకు చెబుతాడు?

తమతమ స్వభావాల ననుసరించి ప్రవర్తించే మానవులు భోగజీవితాన్ని వదలి యోగ జీవితాన్ని గడపాలన్నా, నిష్కామ కర్మయోగమార్గాన్ని అనుసరించాలన్నా ఎంతో కష్టమైనదనీ, అందరికీ అంత సులువుగా సాధ్యమయ్యేది కాదనీ విశాల దృష్టితో చెప్పటమే ఇందులోని ఆంతర్యం. అంతేగాని అసాధ్యమని చెప్పి నిరుత్సాహపరచటం కాదు.

*** బుద్ధిద్వారా కర్మయోగాన్ని చక్కగా తెలుసుకున్నా, బుద్ధి కన్నా, సూక్ష్మమైన ప్రకృతి బుద్ధిని పెడత్రోవ పట్టిస్తుంది. కనుక తీవ్ర ప్రయత్నంతో, పట్టుదలతో కర్మయోగాన్ని ఆచరించాలి. అలా ఆచరిస్తున్న కొద్దీ అతడిలోని సూక్ష్మవాసనలు (ప్రకృతి) కరిగిపోయి, అతడి స్వభావం శుద్ధమౌతుంది. స్వభావం శుద్ధమైన కొద్దీ ప్రాపంచిక వ్యామోహాలు తగ్గిపోయి సులువుగా కర్మయోగాన్ని ఆచరించ గలుగుతాడు. ***

ఎంతో నిజాయితీతో; ఉన్న విషయాన్ని ఉన్నట్టు చెప్పటం ఇక్కడ శ్రీకృష్ణుని విశాల భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నది. ప్రతి బంధకాలు తెలిస్తేనే వాటిని వదిలించుకొని ముందుకు వెళ్ళటం ఎలాగో తెలుస్తుంది. అలా తెలియజేస్తున్నది గనుకనే భగవద్గీత 'అనుష్టాన వేదాంతం' అని నిరూపితమైంది.

– ప్రతిబంధకాలేమిటో తరువాతి శ్లోకంలో తెలియ జేస్తున్నారు.

శ్లో॥ ఇంద్రియస్యేంద్రియ స్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ।
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్ తౌహ్యస్య పరిపంధినౌ॥ (34)

తా॥ ప్రతి ఇంద్రియము యొక్క విషయమునందు రాగ ద్వేషాలు (ఇష్టానిష్టములు) ఉన్నవి. ఆ రాగద్వేషాలకు వశుడవు కావద్దు. ఎందుకంటే అవే మనిషికి శతృవులు.

వ్యాఖ్య: బుద్ధి ద్వారా కర్మయోగాన్ని చక్కగా తెలుసుకొని ఆచరించటానికి, ఆచరించి పరిపూర్ణ ఆనందాన్ని పొందటానికి ఆటంకం కలిగిస్తూ, మన హృదయంలోనే తిష్ట వేసుకుని కూర్చున్న శతృవులను గూర్చి ఈ శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నారు.

మనం కర్మయోగం ద్వారా ఉన్నత జీవితాన్ని గడపాలి. కాని మన ప్రకృతే (స్వభావమే) దానికి ఆటంకం. ప్రకృతి ఎంతో బలవత్తరమైనది. అది మనలను వశం చేసుకుంటున్నది. ప్రకృతిని నిగ్రహించటం సాధ్యం కాదు. సాధ్యం కాదు గదా అని ప్రకృతికి వశులై అది ఆడించినట్లల్లా ఆడితే పశువుకూ మనిషికీ తేడా ఉండదు. మరేం చేయాలి? ప్రకృతిని నిగ్రహించటానికి వీలులేదు గనుక దానిని

మనకు అనుకూలంగా మార్చుకోవాలి. అదే జ్ఞానం–తెలివి. నీవు ఏమి చేయాలో నిర్ణయించేది నీ ప్రకృతి (స్వభావం). కాని ఎలా చేయాలో నిర్ణయించేది నీ వివేకం–బుద్ధి–తెలివి.

– పోరాడటం నీ ప్రకృతి. అయితే అజ్ఞానం మీద పోరాడు. అధర్మం మీద పోరాడు
– దొంగతనం నీ ప్రకృతి. అయితే అందరి మనసులను దొంగిలించు
– పనిచేయటం నీ ప్రకృతి. ఐతే భగవత్ కార్యాలు చెయ్యి; జ్ఞానప్రచారంచెయ్యి

నది దానంతటది దాని మార్గంలో ప్రవహిస్తూపోతుంది. మనం రమ్మన్న వైపుకురాదు. కాని దాని ప్రవాహమార్గంలో ఒక ఆనకట్టను నిర్మించి, మనకనుకూలంగా దారి మళ్ళిస్తున్నాం. అలాగే ప్రకృతి దాని ధాటికొద్దీ అది పోతుంటుంది. మనం దానిని మనకనుకూలంగా మార్చుకోవాలి.

ప్రకృతి సిద్ధమైన కర్మలు బంధాన్ని కలిగించలేవు. కాని రాగద్వేషాలతో కూడినప్పుడే అవి బంధమౌతాయి. ఈ రాగద్వేషాలే మానవుణ్ణి పెడదారుల్లో పడేసి నాశనం చేస్తాయి. అందుకే అన్ని ఇంద్రియ విషయాలలోను రాగద్వేషాలున్నాయి, అవే నీకు శతృవులు, కనుక వాటి వలలో పడవద్దు–అని భగవానుడు హెచ్చరిస్తున్నాడు. నిజంగా రాగద్వేషాలు విషయాలలో లేవు. వాటిని చూస్తున్న నీ మనస్సులోనే ఉన్నాయి. 'లడ్డు' అనే విషయవస్తువు బయట ఉన్నది. కన్ను అనే నీ ఇంద్రియం దాన్ని చూచి నీ మనస్సుకు చెప్పింది. ఇపుడు మనస్సులో ఆ లడ్డుపై రాగం ఉండొచ్చు; ద్వేషం ఉండొచ్చు. రాగం ఉంటే కావాలనుకుంటావు. ద్వేషం ఉంటే వద్దనుకుంటావు. దాని రుచిపై రాగం ఉంటే, అది నీకు హాని చేస్తుందనుకున్నా తినాలనుకుంటావు. దాని రుచిపై ద్వేషం ఉంటే ఊరికే ఇచ్చినా తినవు. మనం చేయకూడని పనులు చేయటానికి గాని, చేయవలసిన పనులు చేయకుండుటకు గాని కారణం ఈ రాగద్వేషాలే. ఈ రాగద్వేషాలనే అంతఃశతృవులను జయించాలి. ఎలా? శ్రద్ధతో శాస్త్రాలను అధ్యయనం చేయటం ద్వారా, లేదా సద్గురువుల బోధను శ్రవణం చేసి మననం చేయటం ద్వారా. అంతే కాకుండా అవసరమైన చోట–అవసరమైన వారికి–అవసరమైన సేవలను అందించటం ద్వారా కూడా ఈ రాగద్వేషాలను జయించవచ్చు. ఆకలిగొన్న వారికి ఆహారాన్ని; అనారోగ్యంతో ఉన్న వారికి ఆరోగ్యాన్ని; దుఃఖితులకు ఆనందాన్ని; అజ్ఞానులకు జ్ఞానాన్ని అందించటం ద్వారా ఈ రాగద్వేషాలను జయించవచ్చు. దొంగలు యాత్రికుడి వద్దనున్న ధనాన్ని దోచుకున్నట్లు

ఈ రాగద్వేషాలనే దొంగలు మానవునిలోని వివేకాన్ని దొంగిలిస్తాయి. కనుక వీటిని జయించాలి. మరి ఏమిటి ఉపాయం? –

శ్లో॥ శ్రేయాన్ స్వధర్మోవిగుణః పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్।
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః॥ (35)

తా॥ చక్కగా ఆచరించిన పరధర్మం కన్న గుణములేనిదైనా స్వధర్మమే మిన్న. స్వధర్మాచరణలో మరణించినా శ్రేయస్కరమే. పరధర్మం భయానకమైనది.

వ్యాఖ్య: నీ ప్రకృతికి–స్వభావానికి అనుకూలమైన కర్మలే స్వధర్మం. అంటే నీలోపల వాసనల యొక్క ప్రేరణవల్ల చేయవలసిన కర్మలే నీ స్వధర్మం. ఎవరి ప్రకృతిని బట్టి వారికి ప్రేరణ ఉంటుంది. ఆ ప్రేరణను అనుసరించి తగిన విధంగా కర్మలు ఆచరించినపుడు అతడిలోని ప్రకృతి (వాసనలు) ఖర్చై పోయి అతడి మనస్సు శుద్ధమవుతుంది.

ఇపుడు అర్జునుని యొక్క ప్రకృతి (స్వభావం) యుద్ధం చేయటమే. అతడు క్షత్రియుడు. క్షత్రియోచితమైన విద్యలు నేర్చుకున్నాడు. అస్త్రసంపాదన కోసం స్వర్గలోకం కూడా వెళ్ళాడు. పరమేశ్వరుని గురించి తపస్సు చేసి పాశుపతాస్త్రాన్ని సంపాదించాడు. అనేక యుద్ధాలు చేశాడు. ఎందరినో జయించాడు. అతడిది రజోగుణం.కనుకఅతడి ప్రకృతి యుద్ధానికి ప్రేరణ ఇచ్చేది. **అందువల్ల అతడి స్వధర్మం యుద్ధం చేయటమే.**

అయితే యుద్ధం ఎంతో భయంకరమైనదని; లక్షల మంది చనిపోతారని; ఆత్మీయులు, బంధువులు, మిత్రులు ఎందరో దూరమైపోతారని; యుద్ధంవల్ల ఎన్నో అనర్థాలు జరిగిపోతాయని ఇపుడు – అంటే యుద్ధం చేయటానికి యుద్ధరంగం లోనికి వచ్చి–బాధపడుతున్నాడు అర్జునుడు. అందువల్ల యుద్ధం మానేసి తపస్సు చేసుకుంటానని, భిక్షాటన చేస్తానని, యుద్ధం నుండి వెనుదిరిగిపోతానని అంటున్నాడు. తపస్సులు చేయటం, భిక్షాటన చేయటం సాత్వికుల స్వధర్మం. అది అర్జునునకు పరధర్మం. అందుకే భగవానుడు అంటున్నాడు, “అర్జునా! నీ స్వధర్మం ఏదో దానినే ఆచరించు, అది ఎంత గుణములేనిదైనా సరే. పరధర్మాన్ని ఆచరించకు, అది ఎంత గొప్పదైనా సరే–అని. ఎందుకని అలా చెప్పటం?

స్వధర్మేనిధనంశ్రేయః :– స్వధర్మంలో మరణం సంభవించినా సరే అదే నీకు శ్రేయస్సును కలిగిస్తుంది. ఏమిటా శ్రేయస్సు? నీలోపలి ప్రకృతిని బట్టి (వాసనలను బట్టి) నీకు ప్రేరణ వస్తున్నది. ఆ ప్రేరణను అనుసరించి నీవు కర్మ చేస్తున్నట్లైతే ఆ

వాసనలు ఖర్చైపోతాయి. వాసనలు ఖర్చై పోయినప్పుడు మనస్సు శుద్ధమౌతుంది. శుద్ధమైన మనస్సు జ్ఞానసంపాదనకు, ధ్యానసాధనకు అనుకూలమౌతుంది. దానితో మోక్షమార్గాన పయనించి నీ జీవితాన్ని సార్థకం చేసుకోవచ్చు. జన్మ రాహిత్యాన్ని పొందవచ్చు. ఇదే శ్రేయస్సు.

పరధర్మో భయావహః :– నీ స్వధర్మాన్ని విడిచి పరధర్మాన్ని ఆచరించావా? అది ఎంత గొప్పదైనా సరే భయంకరమైనదే. ఎందువల్ల? నీ లోపలి ప్రేరణ ప్రకారం యుద్ధమనే కర్మను చేయలేదనుకో. అప్పుడా వాసనలు ఖర్చు కాకుండా అలా పేరుకొని ఉంటాయి. పైగా పరధర్మాన్ని ఆచరించటం వల్ల క్రొత్త వాసనలు వచ్చి చేరతాయి. ఆ పాత వాసనలు, ఈ క్రొత్త వాసనలతో నీ మనస్సు మహాభారమవుతుంది. మరింత గందరగోళమౌతుంది. ఆందోళన, అలజడి, అశాంతి కలుగుతుంది. చేయవలసినది చేయలేక పోయానని; క్రొత్త పనిలో నైపుణ్యంలేక ప్రశాంతత కరవైపోతుంది. ఇదే పరధర్మం భయానకం అంటే.

అందుకే గుణం లేనిదైనా స్వధర్మాన్ని ఆచరించు. ఎంత గొప్పదైనా, అనుకూలమైనదైనా పరధర్మం భయావహం అని చెప్పటం.

పాలు నీటికన్నా విలువైనవి. పోషక పదార్థాలెన్నో ఉన్నాయి పాలలో. అలాగని ‘చేప’ నేను నీళ్ళల్లో ఉండను, పాలల్లో ఉంటాను అంటుందా? ఉండగలుగుతుందా?

స్వధర్మమైన యుద్ధంలో మరణం సంభవించినా, మంచిదే. ఎందుకంటే ఇహలోకంలో కీర్తి, పరలోకంలో స్వర్గసుఖం లభిస్తుంది. కనుక ‘స్వధర్మమే సర్వశ్రేష్ఠం’ అని భగవానుడు నిర్ద్వంద్వంగా తెలియజేశాడు.

– శ్రీకృష్ణుని ఈ బోధను ఎంతో శ్రద్ధతో వింటున్న అర్జునునిలో ఇప్పుడొక సందేహం తటుక్కున మెరిసింది. అందుకే వెంటనే తన సందేహాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో॥ అథకేన ప్రయుక్తోఽయం పాపంచరతి పూరుషః।
అనిచ్ఛన్నపి వార్ష్ణేయ! బలాదివ నియోజితః॥ (36)

తా॥ ఓ వార్ష్ణేయా! (వృష్ణి వంశంలో జన్మించినవాడా!) అయితే ఈ పురుషుడు దేనిచేత ప్రేరేపింపబడి, ఇష్టం లేకుండానే, బలవంతంగా ఇతరులచే నియోగించబడిన వానివలె పాపకార్యాలను చేస్తున్నాడు.?

వ్యాఖ్య: శిష్యుడు గురువును ప్రశ్నించి తెలుసుకోవటం శాస్త్ర సాంప్రదాయం. ఇపుడు జ్ఞానసంబంధమైన విషయాలను వింటూ, విన్నవాటిని ఆచరణలో పెట్టాలనే తహతహలో ఉన్నాడు అర్జునుడు. అందుకే ప్రతి విషయాన్ని ఆచరణయోగ్యమా? కాదా? అని పరిశీలన చేస్తున్నాడు. ఆచరించటంలో వచ్చే ఇబ్బందులేమిటో గ్రహిస్తూ, వాటిని అధిగమించే ఉపాయాలను అడిగి తెలుసుకుంటున్నాడు. అందుకే ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

దేనిచేత ప్రేరేపించబడి మానవుడు పాపం చేస్తున్నాడు? పాపం చేయాలనే ఉద్దేశం సహజంగా ఏ మానవుడికీ ఉండదు. అలాంటి ఉద్దేశం లేకపోయినా ఎవరో బలవంతంగా పట్టి లాగుతున్నట్లుగా పాపం చేయటానికి సిద్ధపడుతున్నాడు, చేస్తున్నాడు. ఎవరలా బలవంతంగా పట్టి లాగుతున్నది? ఏమిటా బలవత్తరమైన శక్తి?

కర్మయోగం అనేది మానవ జీవితాన్ని సార్ధకం చేసుకొనుటకు తొలిమెట్టు. ఎందుకంటే కర్మయోగం వల్లనే లోపలి వాసనలు క్షయమై, క్రొత్త వాసనలు చేరకుండా మనశ్శుద్ధి జరిగేది. మనశ్శుద్ధి జరిగినపుడే మనసు ప్రశాంతమై బుద్ధి సూక్ష్మమయ్యేది. ఆ సూక్ష్మబుద్ధి వల్లనే బ్రహ్మజ్ఞానం సిద్ధిస్తుంది. ఆ బ్రహ్మజ్ఞానం వల్ల నే 'నేనుబ్రహ్మన్ని' అనే బ్రహ్మానుభూతి కలిగి జీవన్ముక్తి లభించేది. అప్పుడే మానవజన్మకు సార్ధకత. ఈ విషయం పూర్తిగా, స్పష్టంగా తెలిసినప్పటికీ ఎందుకని మానవుడు ఈ కర్మయోగాన్ని ఆచరించలేక పోతున్నాడు? మానవుడు తాను చేయదలచుకున్న దానిని చేయలేకపోతే స్వతంత్రుడు అని ఎలా అనగలం? మరి ఎవరు ఇలా వెనక ఉండి నెడుతున్నది? పరమాత్మా? ప్రారబ్ధమా? స్వార్ధమా? విషయాలపట్ల ఆసక్తియా? ఎవరు? ఎవరు దీనికి కారణం? ఇదీ ప్రశ్న.

అబద్ధం ఆడటం పాపమని, అందరికీ తెలుసు. ఎన్నడూ అబద్ధమాడి ఎరుగని ధర్మరాజు, ఆపత్కాలంలో శ్రీకృష్ణుని ప్రోత్సాహంతో ఒక్క అబద్ధమాడాడు. దాని ఫలితంగా నరకదర్శనం చేయాల్సివచ్చింది. ఇది తెలిసి కూడా ఎందుకని దాదాపుగా అందరూ అబద్ధమాడుతూనే ఉన్నారు.

"తన కోపమే తన శత్రువు" అనే విషయం అందరికీ తెలుసు. అయినా క్రోధతామ్రాక్షులౌతుంటారు మానవులు. ఎందుకని? విషయ వస్తువులు విషం కన్నా ప్రమాదమని సాధకులకు తెలుసు. అయినా వ్యామోహాన్ని వదలుకోలేరు. ఎందుకని? ఇంద్రియనిగ్రహం ప్రధానమని తెలుసు. అయినా నిగ్రహాన్ని కోల్పోతారెందుకు?

మనం తూర్పువైపుకు ప్రయాణం చేయాలనుకుంటూంటే కాళ్ళు పడమరవైపుకు లాగుతున్నాయి. ఎందుకు? ఏ అదృశ్య శక్తి ప్రేరేపిస్తున్నది? అది ఎంతో బలమైనది కూడా. **'బలాదివ నియోజితః'** బలాత్కారంగా లాగేస్తున్నది. ఏమిటా శక్తి?

"అథకేనప్రయుక్తో2యం" కేన? (దేనిచేత) అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు అర్జునుడు. కేనోపనిషత్తులో సాధన చేసిన శిష్యుడు గురువును చేరి **"కేనేషితం పతతి ప్రేషితం మనః"** అని ప్రశ్నిస్తాడు. ఇక్కడ అర్జునుడు కూడా కేన? అని ప్రశ్నించటం ఆ ఉపనిషత్తుతో సామ్యాన్ని (పోలికను) తెలియజేస్తున్నది. అర్జునుడిలా ప్రశ్నించటం వల్ల ఆ బలవత్తరమైన శక్తి ఏదో? దానిని అధిగమించి మనం అనుకున్నట్లుగా ముందుకు వెళ్ళే శక్తి ఎలా వస్తుందో భగవంతుని సమాధానం ద్వారా తెలుస్తుంది. కనుక సాధకులు ఎంతో జాగ్రత్తగా భగవానుని సమాధానాన్ని అధ్యయనం చేయాలి.

-పాపాలు చేయాలని అనుకోకపోయినా మనచేత బల వంతంగా పాపాలు చేయిస్తున్న ఆ శక్తి ఏదో, దానిపుట్టు పూర్వోత్తరాలేమిటో భగవానుడు తెలియజేస్తున్నాడు.

శ్రీభగవానువాచ:

శ్లో॥ కామ ఏషక్రోధ ఏష రజోగుణ సముద్భవః॥
మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేనమిహవైరిణం॥ (37)

తా॥ భగవానుడంటున్నాడు. 'ఆ బలవత్తరమైన శక్తి కామము, క్రోధము. ఇవి రజోగుణం నుండి పుడుతున్నాయి. ఈ కామానికి ఆకలి ఎక్కువ, పైగా మహాపాపానికి కారణమవు తుంది. ఈ కామక్రోధాలే ఇక్కడ నీ శత్రువులు అని తెలుసుకో.

వ్యాఖ్య: అర్జునా! నిన్ను నీ ఇష్టంతో నిమిత్తం లేకుండా పాపాల వైపు నడిపించేది పరమాత్మ కాదు, ప్రారబ్ధమూ కాదు. పరమాత్మ కరుణామూర్తి. ఆయనకేం పని? నిన్ను పాపాలవైపు నడిపించటానికి. ఇక ప్రారబ్ధం అంటావా? ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తే తీరిపోయేదే గాని నిన్ను కర్మలకు ప్రేరేపించేది కాదు. కనుక ఈ పాపానికంతా కారణం కామము, క్రోధమే. నిజంగా ఇవి రెండు కాదు ఒక్కటే. రెండింటి స్వరూపం ఒక్కటే. కామమే పరిస్థితులను బట్టి క్రోధంగా మారుతుంది.

ఏదైనా ఒక వస్తువును చూచావనుకో. అది నీకు సుఖాన్ని స్తుందని భావించినప్పుడు దానిని నీవు కావాలనుకుంటావు. ఎలాగైనా దానిని తెచ్చుకొని ఆనందించాలని తహతహలాడుతావు. అలా దానికై ఆరాటపడటం, కోరు కోవటమే కామం (కోరిక). అలా కోరుకున్న వస్తువును నీవు పొందటానికి కొన్ని పరిస్థితులు

అడ్డురావచ్చు. లేదా ఎవరైనా వ్యక్తులు అడ్డు రావచ్చు. అలా కోరిక తీర్చుకోవటానికి ఆటంకం కలిగితే వచ్చేదే క్రోధం. అంటే కామమే పరిస్థితులను బట్టి క్రోధంగా మారుతుంది.

చిన్నపిల్లవాడు ఆడుకునే బొమ్మకావాలి, కొనివ్వమన్నాడు. కొనివ్వమనటం కోరిక. ఆ కోరిక నెరవేరకపోతే–అంటే నీవు దానిని కొనివ్వకపోతే అతడికి వచ్చేదే కోపం (క్రోధం). దాని ఫలితం నిరాహారదీక్షో, ఇల్లుపీకి పందిరి వెయ్యటమో లేక ఇల్లు వదలి వెళ్ళిపోవటమో జరుగుతుంది.

భార్యభర్తను నెక్లెస్ కొనమంది. అది కోరిక. భర్తేమో "అంత ఆర్థిక స్థోమత లేదు; ఇపుడు కాదులే, తర్వాత కొనిస్తా"నన్నాడు. అప్పుడా భార్యకు వచ్చేదే క్రోధం. ఫలితం వంట సరిగ్గా ఉండకపోవచ్చు; అసలు వంటే లేకపోవచ్చు; నాలుగురోజులు మాటలు లేకపోవచ్చు; చిటపటలు, సూటిపోటి మాటలు రావచ్చు.

కనుక కామానికి (కోరికకు) ఆటంకం కలిగితే అది క్రోధం (కోపం)గా మారుతుందేగాని నిజంగా కామక్రోధాలు వేరు వేరు కాదు. కనుక క్రోధాన్ని నశింపజేయాలనుకుంటే ముందు కామాన్ని నశింపజేస్తే సరి. "అబ్బ! ఏమిటోనండి నాకు కోపం పోవటం లేదు" అంటాం. కోరికపోతేనే కోపం పోయేది. కోరిక ఉన్నంతకాలం కోపం ఎక్కడకూ పోదు.

బావిలో కుక్కపడి చనిపోయింది. వాసన పోవాలని మోటారు పెట్టి నీరు తోడి పోస్తున్నారు. ఎంతకాలం తోడి పోసినా ఆ కుక్కదేహం అందులో ఉన్నంతకాలం వాసనపోదు. కుక్కను తీసేసి నీరు తోడిపోస్తేనే వాసనపోతుంది. అలాగే లోపల కోరికను తీసేస్తేనే కోపం పోతుంది. ఈ కామం యొక్క పుట్టుక స్థానం ఏది?

రజోగుణ సముద్భవ: ఈ కామం రజోగుణం నుండి పుట్టినది. గుణాలన్నీ ప్రకృతిలోనివే. సత్వగుణం జ్ఞానాన్ని కలిగిస్తుంది; రజోగుణం కామాన్ని కలిగిస్తుంది; తమోగుణం సోమరితనాన్ని కలిగిస్తుంది. సత్వగుణాన్ని పట్టుకొని రజోగుణాన్ని వదిలించుకుంటే ఈ కామం క్రోధం వదిలి పోతాయి.

ఇక ఈ కామానికి 2 లక్షణాలున్నాయి. 1) మహాశన; 2) మహాపాప్మా.

మహాశనః :- దీనికి ఆకలి ఎక్కువ. పెద్ద తిండిపోతు. ఎంత తిన్నా తృప్తి లేదు. ఎన్ని సుఖాలు, భోగాలు అనుభవించినా, ఎంత సంపాదించినా కోరికలకు అంతు వుండదు.

ఎంత నెయ్యి పోసినా అగ్ని చల్లారదు. ఇంకా విజృంభిస్తుంది. అలాగే ఎన్ని వస్తువులు లభించినా, ఎంత ధనాన్ని సంపాదించినా, ఎన్ని భోగాలనుభవించినా తృప్తి అనేది ఉండదు. దూడ పెరుగుతున్న కొద్దీ కొమ్ములు పెరుగుతున్నట్లు కోరికలు తీరేకొద్దీ అవసరాలు పెరుగుతూనే వుంటాయి.

మహాపాప్మా: గొప్ప గొప్ప పాపాలకు ఈ కామమే మూల కారణం. ఈ కామమే దొంగతనం చేయిస్తుంది, ఇతరులను మోసం చేయమని పురిగొల్పుతుంది, దోపిడీలు చేయిస్తుంది. హత్యలు చేయిస్తుంది, ఏమైనా చేయిస్తుంది, ఎంతటి పాపాన్నైనా చేయిస్తుంది. కనుక–

<u>వైరిణం విద్ధి:</u> దీనిని శత్రువుగా తెలుసుకో. బలవంతంగా పాపాలు చేయించే వాడు; త్రాగుడు, పేకాట నేర్పేవాడు; దొంగతనాలు నేర్పేవాడు శత్రువు గాక మరేమవుతాడు? పైగా ఇది బయటి శత్రువు కాదు. లోపలి శత్రువు. లోపలే ఉండి జీవుణ్ణి బానిసగా చేసుకొనే శత్రువు.

–ఏం చేస్తుంది ఈ కామమనే శత్రువు? ఎలా పాపాలు చేయిస్తుంది?

రజోగుణం నుండి పుట్టిన ఈ కామమనే శత్రువు ఎలా మనచేత పాపాలు చేయిస్తుంది?

శ్లో॥ ధూమేనా వ్రియతే వహ్నిః యథాదర్శో మలేనచ।
యథోల్చేనావృతో గర్భః తథా తేనేద మావృతం॥ (38)

తా॥ ఏ విధంగా పొగచేత అగ్ని కప్పబడుచున్నదో, దుమ్ము చేత అద్దం కప్పబడు చున్నదో, మావిచేత గర్భంలో ఉన్న శిశువు కప్పబడుచున్నదో, అలాగే కామంచేత జ్ఞానం కప్పబడు చున్నది.

వ్యాఖ్య: మనిషి తనకు ఇష్టం లేకపోయినా ఎవరో బలవంతంగా నెట్టినట్లు పాపాలు చేస్తున్నాడు. ఎందుకు? కామం వల్లనే **ఆ కామం ఎలా చేయిస్తున్నది పాపాలను? మనిషిలోని జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి చేయిస్తున్నది.** కనుక జ్ఞానాన్ని కప్పిన ఆ కామాన్ని తొలగించుకోవాలి. అలా తొలగించు కొనుటకు ముందు కామం మనలోని జ్ఞానాన్ని ఎలా కప్పి ఉంచినదో ఇక్కడ మూడు ఉదాహరణలు చెపుతున్నాడు భగవానుడు.

అవే **(1) పొగచేత అగ్ని కప్పబడినట్లు**
(2) దుమ్ముచేత అద్దం కప్పబడినట్లు
(3) మావిచేత గర్భంలోని శిశువు కప్పబడినట్లు

మూడు ఉదాహరణలెందుకు? ఒక్కటి చెబితే సరిపోదా? అంటే లోకంలో గుణాలను బట్టి మూడు రకాల మనుష్యులున్నారు. సాత్త్వికులు, రాజసికులు, తామసికులు వారి ముగ్గురి కొరకే 3 రకాల ఉపమానాలు చెప్పబడ్డాయి. ఈ ఉపమానాలను లోతుగా అర్థం చేసుకుంటే వారివారి జ్ఞానాన్ని కప్పిన కామం ఎలా తొలగించుకోవచ్చో తెలుస్తుంది.

1) పొగచేత నిప్పు : సత్త్వగుణ ప్రధానియైన వానిలోని జ్ఞానం పొగచేత నిప్పు కప్పబడినట్లు కప్పబడి యుంటుంది. పొగనిప్పును మొదట్లో కప్పివేసినా, నిప్పురాజుకుంటున్న కొద్దీ పొగ దానంతట అదే తగ్గిపోయి నిప్పు బాగా ప్రకాశిస్తుంది. అంటే పొగను తీసివేయటానికి ఏ ప్రయత్నమూ అవసరం లేదు. నిప్పురాజుకుంటున్న కొద్దీ తనంతట తానే పొగ తొలగి పోతుంది. అలాగే సత్త్వగుణ ప్రధానియైనవాడు కామాన్ని తొల గించుకోవటానికి ఏ ప్రయత్నమూ చేయనక్కరలేదు. సత్త్వ గుణంలో ఉన్నవాడు ఆత్మజ్ఞానం కొరకు తపిస్తూ జ్ఞానప్రాప్తికై శ్రవణ, మనన, నిధి ధ్యాసనలు చేస్తూనే ఉంటాడు గనుక; జ్ఞానం అవగాహన అవుతున్నకొద్దీ కామం తనంతట తానుగానే అదృశ్యమైపోతుంది. ఈ విషయం తెలియజేయుటకే ఈ మొదటి ఉదాహరణ చెప్పబడింది.

2) దుమ్ముచేత అద్దం: రజోగుణ ప్రధానియై, నిరంతరం సకామ కర్మలయందు ఆసక్తి గల వాని జ్ఞానం దుమ్ముచేత అద్దం కప్పబడినట్లు, కామంచేత కప్పబడి యుంటుంది. అద్దం మీద దుమ్ము పడినపుడు ప్రతిబింబం సరిగ్గా కనపడదు. అందు వల్ల దుమ్ము పోవాలి. అయితే అది తనంతట తాను పోదు. మనం కొంత ప్రయత్నం చేయాలి. ఒక బట్టతో తుడిచి శుభ్రం చేయాలి. అప్పుడే దుమ్ము తొలగిపోతుంది. అలాగే రజోగుణ ప్రవృత్తిలో కర్మలు చేసేవారి యొక్క జ్ఞానాన్ని కప్పిన కామం ప్రయత్నంతో మాత్రమే తొలగించుకోవాలి తప్ప దానంతటదే తొలగిపోదు. ఈ విషయాన్ని తెలియజేయుటకే ఈ రెండవ ఉదాహరణ.

3) మావిచేత శిశువు: తమోగుణ ప్రధానియై, తుచ్ఛమైన శారీరక సుఖాలకు లోనై పశువులా ప్రవర్తించేవాని జ్ఞానం మావిచేత శిశువు కప్పబడినట్లు కామంచేత కప్పబడి ఉంటుంది. గర్భంలోని శిశువు మావిచేత కప్పబడి ఉంటుంది. మరి శిశువుకు విముక్తి ఎట్లా? గర్భంలోని శిశువును కప్పిన మావిని తొలగించే వీలులేదు. అయితే 9 నెలలు నిండి శిశువు గర్భం నుండి బయటపడినప్పుడే ఆ మావి తొలగిపోయేది. అంత వరకు ఆగవలసిందే. ఏ ప్రయత్నమూ చేయటం కుదరదు. అంటే **ప్రయత్నం**

35

ద్వారా తొలిగేది కాదు మావి. పరిపక్వదశ రావాల్సిందే. అలాగే తమోగుణంలో ఉన్నవాడు తనలోని కామాన్ని తొలగించుకోవటానికి అవకాశమే లేదు. ప్రయ త్నించటం కుదరదు. అసలు ప్రయత్నించడు. సమయం వచ్చే దాకా ఆగాల్సిందే. అతడిలోని తమోగుణం పోయేదాకా అతడికి ఉద్ధారకం లేదు. ఈ విషయాన్ని తెలియజేయుటకే ఈ మూడవ ఉదాహరణ.

దీనిని బట్టి మానవులందరిలోను జ్ఞానం ఉంటుందని, ఆ జ్ఞానం కామం చేత కప్పబడి ఉంటుందని, ఆ కామాన్ని తొలగించుకున్నప్పుడే జ్ఞానం ప్రకాశిస్తుందని తెలుస్తున్నది. అయితే సత్వగుణసంపన్నుడు ఏ ప్రయత్నం చేయకుండానే ఆత్మ విచారణ ద్వారా అతడిలోని కామం తొలగిపోతుందని, రజోగుణ సంపన్నుడు ప్రయత్నంతో తనలోని కామాన్ని తొల గించుకోవాలని; తమోగుణ సంపన్నుడు ఏ ప్రయత్నమూ చెయ్యడని, చేసినా ప్రయోజనం లేదని ఎంత కాలమైనా- ఎన్ని జన్మలైనా అతడు తమోగుణం వదిలేదాకా ఆగాల్సిందేనని ఈ శ్లోకం ద్వారా స్పష్టమవుతున్నది.

ఈ మూడు ఉదాహరణలలోను భావభేదం కనిపించినా ఒక భావసారూప్యత కూడా ఉన్నది. ఏమిటది?

అగ్నిని పొగకప్పినా, అద్దాన్ని దుమ్ము కప్పినా, శిశువును మావి కప్పినా అగ్ని యొక్క అద్దం యొక్క శిశువు యొక్క రూపాలుమారవు. అలాగే జ్ఞానం కామంచే కప్పబడినప్పటికీ జ్ఞానంలో ఏ మార్పూ ఉండదు. కనుక రజోగుణ ప్రధానులు ప్రయత్నించి కామాన్ని వదిలించుకోవాలి.

- ఈ కామం యొక్క స్వరూప స్వభావలెలాంటివి?

శ్లో॥ ఆవృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా।
కామరూపేణ కౌంతేయ! దుష్పూరేణానలేనచ॥ (39)

తా॥ ఎంత నిండించాలనుకున్నా నిండనిది; తృప్తిపరచ టానికి వీలు లేని అగ్ని వంటిది; కోరికయే స్వరూపముగా గలది; జ్ఞానికి నిత్యశత్రువు అయిన ఈ కామంచేత జ్ఞానం కప్పబడియున్నది.

వ్యాఖ్య: ఈ కామం ఎంతటి శక్తిగలిగినదో ఈ శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నారు 4 లక్షణాలతో-

1) దుష్పూరేణ: ఎన్నో నదులనుండి నీరు ప్రతిక్షణమూ సముద్రాన్ని చేరుతూనే ఉంటుంది. అయినా సముద్రుడికి తృప్తి లేదు. చాలు అనడు. అలాగే ఎన్ని కోరికలు

తీర్చుకున్నా ఈ కామం తృప్తి చెందదు. ఇకచాలు అనదు. అందుకే పూరించ టానికి వీలులేని ఈ కామం 'దుష్పూరేణ' అన్నారు.

2) అనలేన: ఎన్ని కట్టెలు వేసినా అగ్ని చల్లారదు. ఇంకా ఇంకా ప్రజ్వలిస్తూనే ఉంటుంది. అలాగే ఎన్ని విషయసుఖాలను అనుభవించినా కామం ఇంకా వృద్ధి చెందుతుందే గాని అణిగి పోదు.

3) కామరూపేణ: కోరికయే స్వరూపంగా గలది కామం. అందుకే కామం అంటే కోరిక అనటం. 'కామానికి కడలేదు, ఆశకు అంతు లేదు' అంటారు పెద్దలు. ఆశను భర్తీచేసిన వాడు ఇంతవరకు ప్రపంచంలో పుట్టలేదు. ఆశ అంటే కోరికలే. విషయసుఖానికి చెందిన కోరికలే. కోరికలు లేకపోతే కామం లేనట్లే.

4) జ్ఞానినో నిత్యవైరిణః : జ్ఞానికి ఇది నిత్యశత్రువు. అంటే ఎల్లప్పుడూ శత్రువే. సాధారణంగా లోకంలో ఒకప్పుడు శత్రువుగా ఉన్నవాడు కొన్ని కారణాల వల్ల మిత్రుడవుతాడు. అలాగే మిత్రుడు శత్రువౌతాడు. రాజకీయాలలో దీనిని తరచుగా చూస్తూనే ఉంటాం. అయితే ఈ కామం మాత్రం ఎప్పుడూ శత్రువే. నిత్యశత్రువే. అంతేకాదు ఎంతటివారినైనా ఒక్కక్షణంలో పడగొట్టే శక్తి ఈ కామానికి ఉంది. ఘోరమైన తపస్సు చేసిన విశ్వామిత్రుని పడగొట్టింది. పరమభక్తాగ్రేసరుడు, సర్వశక్తి సంపన్నుడు అయిన రావణుని పడగొట్టింది. కనుక ఇది గొప్ప శక్తి కలిగినది. అట్టి ఈ కామాన్ని ఎంతో పట్టుదలతో, ప్రయత్నంతో జయించాలి.

– దాన్ని తొలగించాలంటే ముందు దాని స్థావరం ఏదో తెలుసుకోవాలి. ఎక్కడుంటుందీ కామం?–

శ్లో॥ ఇంద్రియాణి మనోబుద్ధిః అస్యాధిష్ఠాన ముచ్యతే।
ఏతైర్విమోహ యత్యేషః జ్ఞాన మావృత్యదేహినం॥ (40)

తా॥ ఇంద్రియాలు, మనస్సు, బుద్ధి ఈ కామానికి ఆశ్రయ స్థానములని చెప్పబడుచున్నవి. ఈ కామం జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి ఇంద్రియాలచేత మనుష్యుని వ్యామోహ పరుస్తున్నది.

వ్యాఖ్య: కామం అనే దొంగ మన అంతరంగ సంపదను దోచుకోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్నది. అలాంటి దొంగను ఎలాగైనా హతమార్చాలి. మనలో నుండి పారద్రోలాలి. అలా చెయ్యాలంటే ముందుగా దాని స్థావరం ఏదో తెలుసుకోవాలి. అందుకే అర్జునుని ఆరాటం. అది గమనించి భగవానుడు దాని స్థావరాలను చెబుతున్నాడు. అవే ఇంద్రియాలు, మనస్సు, బుద్ధి. కామం అనే దొంగ ఈ 3

36

స్థావరాలలో స్థానం ఏర్పాటు చేసుకొని జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి మనుష్యుని వ్యామోహంలో పడేస్తుంది. అయితే జ్ఞానాన్ని కప్పివేయటం ఎందుకు?–

ఎవడైనా దొంగ ఇంటిలో ప్రవేశించి సొమ్ము దోచుకుపోవాలంటే ముందుగా ఇంటిలోని లైట్లన్నీ ఆర్పేయాలి. అలాగే కామమనే దొంగ మానవుడిలోని వివేకాన్ని దొంగిలించాలంటే ముందుగా జ్ఞానం అనే లైటును ఆర్పేయాలి. అందుకే జ్ఞానాన్ని కప్పివేయటం.

కామం ఎలా ప్రవేశించి మానవుణ్ణి పతనం చేస్తుందో ఈ ఉపమానం చూడండి.

చేతనసింహుడనే రాజు (జీవుడు)న్నాడు. అతని మంత్రి జ్ఞానసాగరుడు (బుద్ధి). సేనాని చంచలసేనుడు (మనస్సు). ఆ రాజ్యంలోని 10 మండలాలకు 10 మంది మండలాధికారులున్నారు. (5 జ్ఞానేంద్రియాలు+5 కర్మేంద్రియాలు). పాలన చక్కగా సాగిపోతున్నది. ఇంతలో జగన్మోహనుడనే శత్రురాజు (కామం) ఈ రాజ్యంపై కన్నువేశాడు. ఈ రాజ్యాన్ని జయించి రాజును పతనం చేయాలనుకున్నాడు. దానికొక ప్రణాళిక వేశాడు. ముందుగా మండలాధికారుల (ఇంద్రియాల)కు విషయభోగాలు, విషయ వస్తువులనే లంచం ఎరవేసి వారిని వశపరచుకున్నాడు. ఆ తర్వాత వారినే (ఇంద్రియాలనే) ప్రయోగించి చంచలసేనుని (మనస్సును) వలలో వేసుకున్నాడు. ఆ తరువాత జ్ఞానసాగరుని (బుద్ధిని) దుర్బలుణ్ణి చేసి రాజును (జీవుణ్ణి) కూడా మోహంలో ముంచి రాజ్యం అంతటా తన ప్రభావాన్ని వ్యాపింపజేశాడు. చివరకు రాజును (జీవుణ్ణి) చెరసాలలో బంధించి రాజ్యం స్వాధీనం చేసుకున్నాడు.

ఈ విధంగా కామం అనేది ఇంద్రియాలలో ప్రవేశించి, క్రమంగా మనోబుద్ధులను తన అధీనంలోనికి తెచ్చుకొని, జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి జీవుని పతనం చేస్తుంది. కనుక దాని ఆశ్రయ స్థానాలపై దెబ్బకొట్టాలి. పతనం కాకుండా తనను తాను రక్షించుకోవాలి. ఎలా?

శ్లో॥ తస్మాత్త్వమింద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ।
పాప్మానంప్రజహిహ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాన నాశనం॥ (41)

తా॥ భరతశ్రేష్ఠుడా! అందువల్ల ముందుగా నీవు ఇంద్రియాలను నిగ్రహించి, జ్ఞానవిజ్ఞానాలను నాశనం చేసే పాపస్వరూప మైన ఈ కామాన్ని ప్రయత్న పూర్వకంగా విడిచి పెట్టు.

వ్యాఖ్య: ఇంటిలో ప్రవేశించే దొంగను వీధి తలుపులు మూసివేసి, అక్కడే ఎదుర్కొంటే ఇంటికీ, ఇంట్లోని వస్తువులకు నష్టం ఉండదు. అలాగే ఈ కామాన్ని

కూడా ఇంద్రియ ద్వారాల వద్దనే ఎదుర్కొంటే ఇక అది మనోబుద్ధుల జోలికి రాలేదు. మనిషిని వ్యామోహపరచి పతనం గావించలేదు. అందుకే భగవానుడు 'ఆదౌ'- ముందుగా-ఇంద్రియాలను నిగ్రహించు అని తెలియజేస్తున్నాడు. ఆధ్యాత్మికరంగంలో ప్రవేశించిన వారికి 'ఇంద్రియనిగ్రహం' అనే సాధన అత్యుత్తమ సాధన. దీని వల్లనే ప్రగతి సిద్ధిస్తుంది.

ఈ కామం ఎంతటి పరమశత్రువో మరల తెలియజేస్తున్నాడు భగవానుడు. ఏమని?

1) పాప్మానం: ఇది మహాపాపి. ఎందుకంటే పాపం చేయాలనే ఆలోచన లేకపోయినా మనుష్యులు ఈ కామం వల్లనే పాపాలు చేస్తున్నారు. ఈ కామం అనేక విధాలుగా మోహపెట్టి-భ్రాంతి కల్గించి-ఆశపుట్టించి మానవుడిచేత అనేక పాపాలు చేయిస్తుంది. సామాన్యులచేతనే గాదు-మహామహా వారి చేత కూడా పాపాలు చేయిస్తుంది. దుర్యోధనుడో, దుశ్శాసనుడో, సైంధవుడో, కీచకుడో కామంచేత కళ్ళు మూసుకు పోయి ఎన్ని ఘోరాలు చేసినా వారు సామాన్యులే. కాని మహాజ్ఞాని, మహాపండితుడు, పరమభక్తాగ్రేసరుడు, బ్రహ్మవంశ సంజాతుడు, గొప్పపరిపాలనాదక్షుడు, అరివీర భయంకరుడు అయిన లంకేశ్వరుడు రావణుడు కూడా ఈ కామానికి లొంగి పోయి స్వర్ణసదృశమైన లంకా నగరంతో బాటుగా పుత్ర, మిత్ర, సోదర, బాంధవ సహితంగా అపారసేనలతో సర్వనాశన మయ్యాడు.

క్షత్రియుడుగా జన్మించి, రాజ్యాన్ని తృణప్రాయంగా విడిచి పెట్టి, భోగాలను సన్యసించి, ఘోరతపస్సును గావించిన విశ్వామిత్రుడు ఈ కామానికి లొంగి, తన తపఃశ్శక్తిని వృధా చేసుకున్నాడు. కనుక ఈ కామం మహాపాపి. ఎంతటివారినైనా హతం చేస్తుంది.

2) జ్ఞానవిజ్ఞాన నాశనం: ఇంకా ఈ కామం జ్ఞాన విజ్ఞా నాలను నాశనం చేస్తుంది. 'జ్ఞానం' అంటే గురువుల ద్వారా, వేదాంతశాస్త్రాల ద్వారా పొందే పరోక్షజ్ఞానం. ఇక 'విజ్ఞానం' అంటే పొందిన జ్ఞానాన్ని అనుభవానికి తెచ్చుకొని ఆత్మసాక్షా త్కారాన్ని పొందటానికి ఉపయోగించుకొనే అపరోక్షజ్ఞానం. ఈ కామం ఈ జ్ఞానవిజ్ఞానాలను అంటే పరోక్ష, అపరోక్ష జ్ఞానాలు రెండింటిని నాశనం చేస్తుంది. సాధనదశలో ఈ రెండింటిని కామం నశింపజేస్తుంది. ఇంద్రియనిగ్రహం గలవారిని మాత్రం ఈ కామం ఏమీ చేయలేదు.

ఇతరుల కన్నా ఏమాత్రం ఆధిక్యత ఉన్నా వెంటనే మనలో అహంకారం ప్రవేశిస్తుంది. అహకారంతో కన్ను మూసుకుపోతే కామం దర్జాగా లోపలకు ప్రవేశిస్తుంది. అది ప్రవేశించిందా చేయవలసిన హానినంతా చేసి వేస్తుంది. కనుక సామాన్యులమైన మనం ఈ కామం విషయంలో చాలా జాగ్రత్తగా ఉండాలి.

శత్రువును జయించాలంటే సామదానభేద దండోపాయా లనే చతుర్విధోపా యాలున్నాయి. మరి ఈ కామమనే శత్రువును ఏ ఉపాయంతో జయించాలి? సామమా? అబ్బే ఈ కామం మాటలతో దారికి వచ్చేది కాదు. పోనీ దానమా? దీనికి ఏ లంచం ఇచ్చినా వ్యర్ధమే. ఎందుకంటే ఇస్తున్నకొద్దీ ఆకలి పెరుగుతుందే కాని (మహాశనః) తగ్గదు. కనుక ప్రయోజనం లేదు. సరే దండోపాయమైతేనో! అహ! అసలు వీలు లేదు. ఈ కామాన్ని దండించటం ఎట్లా? ఇది స్థూలవస్తువు కాదు కదా! కనుక ఇక మిగిలింది భేదోపాయమే.

ఆధ్యాత్మరామాయణంలో ఒక సంఘటన వుంది. విశ్వా మిత్రుని యజ్ఞానికి మారీచ సుబాహులు విఘ్నం కలిగిస్తున్నారు. అందువల్ల తన యాగరక్షణకు విశ్వామిత్రుడు రామలక్ష్మణులను వెంటబెట్టుక వస్తున్నాడు. వారికి అనేక అస్త్రవిద్యలను ప్రసాదించాడు. ఇంతలో 'తాటకి' ఎదురైంది. "బాలకులారా! మీరెవ్వరు? ఎక్కడకు వెళ్తున్నారు? ఈ ముని ఎవరు?" అని అడిగింది. "మేము దశరధుని పుత్రులం. ఈయన విశ్వా మిత్రుడు, మా గురుదేవులు. ఈయన యజ్ఞాన్ని సంరక్షించ టానికే మేం వెళుతున్నాం" అన్నాడు రాముడు. తాటకి పకాపక నవ్వి 'తన యజ్ఞాన్ని తాను కాపాడుకోలేనివాడు మీ గురు దేవుడా?" అని పరిహాసం చేసింది. దానికి రాముడు "ఆయనది బ్రహ్మశక్తి-ఆధ్యాత్మిక శక్తి. రాక్షస సంహారానికి దానిని వినియోగిస్తే ఆ శక్తిని దుర్వినియోగం చేసినట్లే. రాక్షస సంహారానికి మా క్షాత్ర శక్తి చాలు" అన్నాడు. దీనిలో ఒక తత్త్వరహస్యం ఇమిడి ఉంది.

మారీచుడంటే కామం. వాని తల్లి 'తాటకి' అంటే భ్రమ (భ్రాంతి) భ్రమ తొలగనిదే కామం నశించదు. కామం నశించాలంటే ముందుగా భ్రమను-భ్రాంతిని నిర్మూలించాలి. అందుకే మారీచ సంహారానికి ముందు తాటకివధ. ఇదే భేదోపాయం.

ఈ భేదోపాయాన్ని ఎలా ప్రయోగించి కామమనే శత్రువును జయించాలో తరువాతి రెండు శ్లోకాల్లో తెలియజేయబోతున్నాడు భగవానుడు.

శ్లో॥ ఇంద్రియాణి పరాణ్యాహుః ఇంద్రియేభ్యఃపరంమనః।
మనసస్తు పరాబుద్ధిఃయోబుద్ధేః పరతస్తుసః॥ (42)

తా॥ ఇంద్రియాలు దేహం కన్న గొప్పవని చెబుతారు. ఆ ఇంద్రియాలకన్న మనస్సు అధికమైనది. మనస్సు కన్న బుద్ధి ఎంతో శ్రేష్ఠమైనది. అట్టి బుద్ధికన్న సర్వశ్రేష్ఠమైనది ఆత్మ.

శ్లో॥ ఏవంబుద్ధే పరంబుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా।
జహిశత్రుం మహాబాహో! కామరూపం దురాసదం॥ (43)

తా॥ ఓ మహాబాహుడా! ఇలా బుద్ధి కన్న ఎక్కువైన దానిని తెలుసుకొని, బుద్ధిచేత మనస్సును నిగ్రహించి, జయించుటకు కష్టమైన ఈ కామరూప శత్రువును జయించు-విడిచిపెట్టు- సంహరించు.

వ్యాఖ్య: కామమనే శత్రువుకు ఆశ్రయస్థానాలు ఇంద్రియాలు, మనస్సు, బుద్ధి అని ఇంతకుముందే తెలియ జేయటం జరిగింది. ఈ కామాన్ని జయించాలంటే భేదోపా యాన్ని ప్రయోగించాలని కూడా 41వ శ్లోకంలో చెప్పటం జరిగింది. ఆ భేదోపాయాన్ని ప్రయోగించే విధానం ఈ చివరి 2 శ్లోకాల్లోను తెలియజేస్తున్నారు.

1) ఇంద్రియాణి పరాణి ఆహుః : జడమైన శరీరం కన్న ఇంద్రియాలు చాలా గొప్పవి. ఎందుకని? ప్రపంచం చాలా పెద్దది. ఇందులో ఎన్నో విషయాలున్నవి. వాటిన్నింటిని గ్రహించే 5 జ్ఞానేంద్రియాలు మనలో వున్నాయి. ప్రపంచంలోని శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధాలనే 5 విషయాలను మనలో వున్న సూక్ష్మ ఇంద్రియాలు గ్రహిస్తున్నాయి. కనుక ఇంద్రియాలు చాలా గొప్పవి. శరీరం జడం. ఈ జడమైన శరీరంలో విషయాలను గ్రహించే ఈ ఇంద్రియాలు చైతన్యవంతంగా ఉంటాయి గనుక గొప్పవని మహాత్ములు అంటారు. శరీరం రథం అయితే ఇంద్రియాలు గుర్రాలు. రథం జడం. కాని గుర్రాలు చైతన్యవంతం. కనుక ఇంద్రియాలు శ్రేష్ఠం.

2) ఇంద్రియేభ్యఃపరంమనః : ఇంద్రియాలకన్న మనస్సు శ్రేష్ఠం. ఎందువల్ల? ఒక్కొక్క ఇంద్రియం ఒక్కొక్క విషయంలోనే పనిచేస్తుంది. ఉదాహరణకు కన్ను దృశ్యాలను చూడగలదే గాని శబ్దాలను వినలేదు. చెవి శబ్దాలను వినగలదే గాని రుచులు చూడలేదు. నాలుక రుచి చూడగలదే గాని దానికి వాసన తెలియదు. ఇలా ఒక్కొక్క ఇంద్రియం ఒక్కొక్క విషయంలోనే పనిచేస్తుంది. కాని మనస్సో? అయిదు విషయాలను గ్రహించగలుగుతుంది. అందుకే శ్రేష్టం. పైగా ఇంద్రియాలతో పనిలేకుండా మనస్సు స్వతంత్రంగా కూడా పనిచేస్తుంది. స్వప్నంలో అన్ని ఇంద్రియాలు తానే అయి మనస్సు శబ్దస్పర్శరూప రసగంధ అనే 5 విషయాలలో ప్రవర్తిస్తుంది.

ఇంద్రియాలు గుర్రాలైతే మనస్సు పగ్గం. రథాన్ని తమ ఇష్టం వచ్చినట్లు లాగే శక్తి గుర్రాలైతే ఆ గుర్రాలను కంట్రోల్ పెట్టే శక్తి పగ్గానిది. కనుక ఇంద్రియాలకన్న మనస్సే శ్రేష్ఠం.

3) మనసస్తు పరాబుద్ధిః : మనస్సును సరైన పద్ధతిలో నడిపించేది బుద్ధి. మనస్సు ఇంద్రియాలు చెప్పినట్లుగానైనా చేస్తుంది. లేదా బుద్ధి చెప్పినట్లుగానైనా చేస్తుంది. దానికి స్వతంత్రం లేదు. కాని బుద్ధి స్వతంత్రంగా నిర్ణయాలు తీసుకొనేది; మనస్సును అదుపులో పెట్టేది; విషయాలకు ఎలా ప్రతిస్పందించాలో నిర్ణయించేది బుద్ధి. కనుక మనస్సు కన్న బుద్ధి శ్రేష్ఠమైనది. మనస్సు పగ్గమైతే బుద్ధి సారథి. పగ్గాన్ని ఎలా ఉపయోగించాలో నిర్ణయించేది సారథియే.

4) బుద్ధేఃతు పరతఃసః : బుద్ధి కన్న శ్రేష్ఠమైనవాడు అతడే-ఆత్మయే. బుద్ధికి కూడా గోచరించనిది. ఆ బుద్ధికి చైతన్యాన్నిచ్చేది ఆత్మయేగనుక ఆత్మసర్వశ్రేష్ఠమైనది.

ఇలా ఆత్మ అన్నింటికన్న శ్రేష్ఠమైనదని, తాను ఆత్మయే గాని ఈ దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులు కాదని ధ్యానంలో-ఆత్మ విచారణలో నిశ్చయానికి రావాలి. అసలు మానవుడి యొక్క సమస్త దుఃఖాలు, బాధలు, భయాలు, అనర్థాలు అన్నింటికి కారణం తానెవరో తనకు తెలియకపోవటమే. 'నేను ఆత్మను' అని తెలియకపోవటమే. ఇదే అగ్రహణం. ఈ అగ్రహణం వల్లనే అన్యథా గ్రహణం. అంటే నేను ఆత్మను అని తెలియ నందున నేను దేహాన్ని-మనస్సును అనే భ్రమలో భ్రాంతిలో ఉంటున్నాం. ఈ భ్రమవల్లనే సర్వ అనర్థాలు. నీవు గొప్ప భాగ్యవంతుడవు. కాని రాత్రి కలలో పేదవాడివి. తిండి, బట్ట, ఇల్లు కూడా లేవు. కూలిపని చేసుకుంటున్నావు. ఆర్థిక ఇబ్బందులు, చివరకు బిచ్చమెత్తుకోవాల్సిన స్థితి. ఈ బాధంతా ఎందుకు వచ్చింది? నేను భాగ్యవంతుణ్ణి అని మరచి, పేదవాణ్ణి అని అనుకోవటం వల్లనే గదా! మెలకువ రాగానే తిరిగి నీవు భాగ్యవంతుణ్ణి అనుకుంటావు. కలలో దుఃఖాలు ఏవీ లేవు.

అలాగే నీవు ఆనందస్వరూప ఆత్మవు. కాని అజ్ఞానంలో నీ స్వరూపాన్ని మరిచి, ఈ దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులతో తాదాత్మ్యం చెంది జీవుణ్ణి అనుకుంటున్నావు. దానితో ఈ ప్రాపంచిక వ్యవహారాలలో మునిగి శరీరబాధలు నావి అని, మనస్సుకు కలిగే దుఃఖం నాది అని భావిస్తూ అనేక అలజడులు, ఆందోళనలు, భయాలు, దుఃఖాలతో కాలం గడుపుతున్నావు. ఇదంతా ఎందుకు వచ్చింది? నేను ఆత్మనని మరిచి జీవుడిగా భావించటం వల్లనే.

కలలో ఉన్నంతవరకు నీ నిజస్వరూపం తెలియదు. అలాగే ఈ ప్రాపంచిక వ్యవహారాలలో మునిగి ఉన్నంతవరకు నీవు ఆత్మనని తెలుసుకోలేవు. కనుక నీ అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టుకోవాలి. అందుకోసం జ్ఞానం కావాలి. ఆత్మజ్ఞానం కావాలి. నేను ఆత్మననే జ్ఞానం కావాలి. అలా ఆత్మనని తెలుసుకొని ఆత్మలో నిలిస్తే ఆత్మగా ఉంటే ఈ కామం అనేది ఉండదు.

ఈ కామం 'దురాసదం' జయించుట కష్టసాధ్యమైనది. చిన్నమొక్క అయితే చేతితో పీకివేయవచ్చు. కాని వందల సంవత్సరాల నుండి ఊడలు దిగి ఉన్న మర్రిచెట్టును అంత తేలికగా పీకివేయటం సాధ్యమా? అలాగే కోటానుకోట్ల జన్మల నుండి మనను తన దాసునిగా చేసికొని ఆడిస్తున్న కామాన్ని అంత తేలికగా వదలించుకోలేం. జయించ కష్టసాధ్యమైన ఈ కామాన్ని జయించాలంటే అసంగశస్త్రం కావాలి. దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులతో అసంగం కావాలి. దీనికి మహనీయుల బోధ– ఆత్మవిచారణ ముఖ్యం. దయ్యాలు చీకటిలోనే ఉంటాయి. కామం అజ్ఞానంలోనే ఉంటుంది. వెలుగు వస్తే దయ్యాలుండవు. జ్ఞానం కలిగితే కామం ఉండదు. కనుక ఆత్మజ్ఞానంతో కామాన్ని జయించాలి.

సంస్థభ్యఆత్మానం ఆత్మనా: బుద్ధిచేత మనస్సును నిగ్రహించాలి. ఎలా? విషయాల గురించి ఇంద్రియాలు సమాచారం ఇవ్వగానే మనస్సు ఆ విషయాలవైపు పరుగులు తీస్తుంది. దానితో అనర్థాలు. బుద్ధి ఆత్మజ్ఞానాన్ని కలిగి వుంటే, మనస్సు బుద్ధికి అధీనమైతే ఇక మనస్సు ఇంద్రియాల మాట వినదు. ఎన్ని భోగాల గురించి తెలిసినా మనస్సు బుద్ధికి అధీనమై చలించదు. దానితో కామం జయించబడుతుంది. మహాబాహో: ఇలా బలవంతమైన శత్రువును సంహరించాలంటే గొప్ప బాహువులు కావాలి. అందుకే సంబోధన– ఓంతత్‌సత్ ఇతి శ్రీమద్ భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రేశ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మయోగోనామ తృతీయోధ్యాయః

(మూడవ అధ్యాయం సమాప్తం)

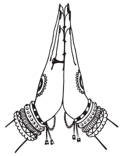

39

నాల్గవ అధ్యాయం

జ్ఞానయోగం